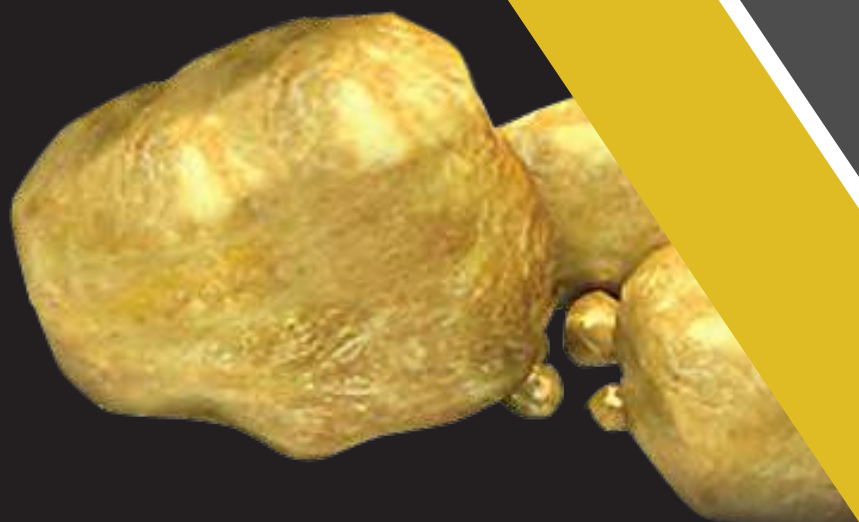

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์
ในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรแร่ทองคำ

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร

(๑) – (๑๓)

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ความเป็นมา	๑-๑
๑.๒	วัตถุประสงค์	๑-๒
๑.๓	แนวทางการจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	๑-๒
๑.๔	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑-๓

บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่

๒.๑	เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม	๒-๑
๒.๒	การจัดเก็บและจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม	๒-๓
๒.๓	การมีส่วนร่วมของประชาชน	๒-๔
๒.๔	การป้องกันและเยียวยาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่	๒-๑๓
๒.๕	สรุป	๒-๑๖

บทที่ ๓ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของโลก

๓.๑	ปริมาณสำรอง – การผลิต (อุปทาน)	๓-๑
๓.๒	ราคา	๓-๕
๓.๓	การใช้	๓-๖
๓.๔	การค้าระหว่างประเทศ	๓-๖
๓.๕	ระบบการคลัง	๓-๘
๓.๖	สรุป	๓-๑๑

บทที่ ๔ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของไทย

๔.๑	พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	๔-๑
๔.๒	ภาพรวมการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของไทย	๔-๕
๔.๓	สรุป	๔-๑๔

บทที่ ๕ ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย

๕.๑	สภาพปัญหาข้อร้องเรียนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ	๕-๑
๕.๒	การตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ	๕-๒
๕.๓	การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการเหมืองแร่ทองคำ	๕-๓
๕.๔	การปรับโครงสร้างการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ	๕-๗
๕.๕	สรุป	๕-๒๕

	หน้า
บทที่ ๖ แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	
๖.๑ ข้อจำกัดของนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	๖-๑
๖.๒ แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแร่ทองคำ	๖-๓
๖.๓ สรุป	๖-๑๑
บทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	
๗.๑ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	๗-๑
๗.๒ การเปรียบเทียบกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ กับข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๗-๗
๗.๓ สรุป	๗-๒๘
สารบัญแผนภาพ	
สารบัญตาราง	

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑-๑ ขั้นตอนการยกร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรแร่ทองคำโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม	๑-๓
แผนภาพที่ ๑-๒ ขั้นตอนเสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากร แร่ทองคำ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙	๑-๓
แผนภาพที่ ๑-๓ ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐	๑-๓
แผนภาพที่ ๒-๑ ความสัมพันธ์ของค่าเช่าทางเศรษฐกิจกับศักยภาพทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ทองคำ	๒-๓
แผนภาพที่ ๒-๒ ผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำ	๒-๔
แผนภาพที่ ๒-๓ ผลประโยชน์ทางอ้อมจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่	๒-๕
แผนภาพที่ ๒-๔ สัดส่วนค่าใช้จ่ายภายในประเทศของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ	๒-๗
แผนภาพที่ ๒-๕ สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำชำระให้แก่ภาครัฐ	๒-๗
แผนภาพที่ ๒-๖ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	๒-๑๐
แผนภาพที่ ๒-๗ สัดส่วนงบประมาณในการพัฒนาชุมชนของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ	๒-๑๖
แผนภาพที่ ๓-๑ แหล่งแร่ทองคำทั่วโลก แยกตามภูมิภาค	๓-๑
แผนภาพที่ ๓-๒ เปรียบเทียบแหล่งแร่ทองคำที่มีการผลิตแล้วและยังไม่มีการผลิต	๓-๒
แผนภาพที่ ๓-๓ แนวโน้มราคาทองคำ ในช่วงปี ๒๕๑๓ - พฤษภาคม ๒๕๖๐	๓-๕
แผนภาพที่ ๔-๑ แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย	๔-๖
แผนภาพที่ ๔-๒ กระบวนการทำเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย	๔-๘
แผนภาพที่ ๔-๓ กระบวนการผลิตทองคำของเหมืองแร่ทองคำ ของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)	๔-๙
แผนภาพที่ ๔-๔ กระบวนการสกัดทองคำด้วยวิธี Chlorination	๔-๙
แผนภาพที่ ๔-๕ กระบวนการสกัดทองคำด้วยวิธี Aqua regia	๔-๑๐
แผนภาพที่ ๔-๖ ปริมาณการผลิตและการส่งออกทองคำของไทย	๔-๑๑
แผนภาพที่ ๔-๗ ปริมาณนำเข้าทองคำยังไม่ได้ขึ้นรูปของประเทศไทย	๔-๑๑
แผนภาพที่ ๔-๘ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของทองคำในประเทศไทย	๔-๑๒
แผนภาพที่ ๔-๙ ห่วงโซ่มูลค่าของทองคำในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	๔-๑๔
แผนภาพที่ ๔-๑๐ ห่วงโซ่มูลค่าของทองคำในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์	๔-๑๕
แผนภาพที่ ๕-๑ ความเห็นของประชาชนการสำรวจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙	๕-๕

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๓-๑ อุปทานทองคำของโลกในช่วงปี ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙	๓-๒
ตารางที่ ๓-๒ ผลผลิตทองคำรายประเทศในปี ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙	๓-๓
ตารางที่ ๓-๓ ประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำปริมาณมากที่สุด	๓-๔
ตารางที่ ๓-๔ ประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำคุณภาพสูง	๓-๔
ตารางที่ ๓-๕ การคาดการณ์ราคาทองคำ	๓-๕
ตารางที่ ๓-๖ การใช้ทองคำของโลก ปี ๒๕๕๘ – ๒๕๕๙	๓-๖
ตารางที่ ๓-๗ สถิติการส่งออกทองคำในปี ๒๕๕๙	๓-๖
ตารางที่ ๓-๘ สถิติการนำเข้าทองคำในปี ๒๕๕๘	๓-๗
ตารางที่ ๓-๙ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเหมืองแร่ (ค่าภาคหลวงแร่) ทองคำในต่างประเทศ	๓-๙
ตารางที่ ๔-๑ พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับเหมืองแร่ทองคำในอดีต	๔-๑
ตารางที่ ๔-๒ ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย	๔-๗
ตารางที่ ๔-๓ รายละเอียดประทานบัตรแร่ทองคำของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)	๔-๗
ตารางที่ ๔-๔ รายละเอียดประทานบัตรแร่ทองคำของบริษัท ทองคำ จำกัด	๔-๘
ตารางที่ ๔-๕ ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สามารถผลิตทองคำบริสุทธิ์ได้ภายในประเทศ	๔-๑๒
ตารางที่ ๕-๑ ความเห็นของประชาชนการสำรวจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙	๕-๔
ตารางที่ ๕-๒ ความเห็นของประชาชนต่อการปิดเหมือง จากการสำรวจของศูนย์ข้อมูลวิจัย และประเมินค่าสังหาริมทรัพย์ไทย	๕-๕
ตารางที่ ๕-๓ ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนกับความเห็นต่อการปิดเหมือง จากการสำรวจ ของศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าสังหาริมทรัพย์ไทย	๕-๖
ตารางที่ ๕-๔ ความคิดเห็นต่อการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ จากการสำรวจ ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (สวนดุสิตโพล)	๕-๖
ตารางที่ ๕-๕ การเปรียบเทียบ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ กับ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐	๕-๑๐
ตารางที่ ๖-๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านเศรษฐกิจ	๖-๖
ตารางที่ ๖-๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านสังคมและชุมชน	๖-๙
ตารางที่ ๖-๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	๖-๑๑
ตารางที่ ๗-๑ การเปรียบเทียบกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรแร่ทองคำกับข้อเสนอในรายงานของ สศช. และ ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๗-๘

บทสรุปผู้บริหาร (Executive summary)

ทองคำเป็นทรัพยากรแร่ที่สำคัญของประเทศ และเป็นแร่ที่มีนโยบายในการบริหารจัดการเป็นการเฉพาะแตกต่างจากแร่ชนิดอื่น ซึ่งนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละช่วงเวลา ที่ผ่านมามีภาครัฐได้ปรับปรุงนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง เช่น การออกนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในปี ๒๕๓๐ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และในภายหลังรัฐบาลมีนโยบายชะลอการออกใบอนุญาตพิเศษเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ศึกษาและเสนอแนะนโยบายในการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๒ เป็นต้น

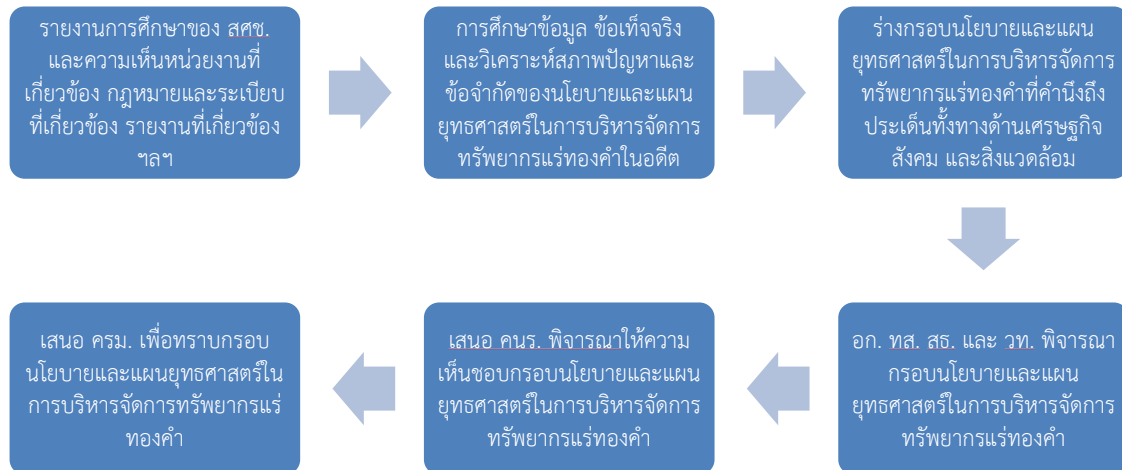
ในปัจจุบันพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ กำหนดให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ให้คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ (คนร.) พิจารณาให้ความเห็นชอบ และรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ จึงจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำฉบับนี้ขึ้น

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำนี้ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้นำรายงานการศึกษาของ สศช. และความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเหมืองแร่ทองคำในอดีตและในอนาคต เช่น พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ รายงานวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการเหมืองแร่ มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อจำกัดของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในอดีต เพื่อที่จะวางกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่คำนึงถึงประเด็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สำหรับอนาคต

ร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำได้นำเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมคณะทำงานติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งมีผู้แทนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม (ทส.) กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) เข้าร่วมการพิจารณาด้วย เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐ และ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ และต่อมาได้มีการนำร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเข้าสู่การพิจารณาของ คนร. ในการประชุม คนร. ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

การจัดทำและเสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

จากการศึกษาทบทวนพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญในอดีตพบว่า นโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในแต่ละช่วงเวลา โดยในช่วงแรกภาครัฐมีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จะเห็นได้จากนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในปี ๒๕๓๐ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ การประกาศกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่เพื่อเชิญชวนให้ผู้ลงทุนยื่นขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๒ การปรับลดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำจากร้อยละ ๑๐ เป็นร้อยละ ๒.๕ ในปี ๒๕๓๕ การอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ และการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนแก่กิจการเหมืองแร่ทองคำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาต่อมา นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในระยะหลังเริ่มให้ความสำคัญกับผลตอบแทนของภาครัฐ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อชุมชนมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

นอกจากนี้ จากการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี รายงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่านโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำของไทยมีข้อจำกัดที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้อีกหลายประการ ให้เท่าเทียมมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น ปรับปรุงผลตอบแทนของภาครัฐและท้องถิ่นที่อยู่ในระดับต่ำให้เหมาะสม การกระจายผลประโยชน์ให้เป็นธรรมมากขึ้น ส่งเสริมความเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน พัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ยกกระดับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กำหนดหลักประกันการฟื้นฟูให้เหมาะสมกับความเสี่ยง จัดทำข้อมูลพื้นฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Baseline data) ก่อนการทำเหมือง กำหนดแนวพื้นที่กั้นชนการทำเหมือง (Buffer zone) ระหว่างเหมืองกับชุมชน เป็นต้น

ข้อจำกัดของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่ผ่านมา

แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

วิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ โดยคำนึงถึงดุลยภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ ภาครัฐและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำที่เหมาะสม ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเพิ่มขึ้น และปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำลดลง ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำมีการประกอบกิจการที่มีมาตรฐานสากล มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น ๕ กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ การยกเลิกการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการเหมืองแร่ทองคำ เพื่อให้ภาครัฐได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ การประมุลสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ในพื้นที่ที่ภาครัฐได้สำรวจและพบว่า มีศักยภาพทรัพยากรแร่ทองคำ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับภาครัฐในการจัดสรรสัมปทานหรือประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ และช่วยให้ภาครัฐได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมากขึ้น

กลยุทธ์ที่ ๑.๓ การปรับปรุงการจัดการเก็บผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ รวมถึงการตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่

กลยุทธ์ที่ ๑.๔ การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เพื่อให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพแบบคาลดอร์-ฮิกส์ ซึ่งกำหนดให้จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ผู้เสียประโยชน์หรือผู้ได้รับผลกระทบเพื่อชดเชยความสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๑.๕ การห้ามส่งออกทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสังคมและชุมชน แบ่งออกเป็น ๓ กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ การยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจากระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับการร่วมตัดสินใจและร่วมติดตามตรวจสอบ (Delegated power) และระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen control)

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ การยกระดับมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมากขึ้น ลดปัญหาความขัดแย้ง และทำให้การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๒.๓ การตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน และให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการกองทุนได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
แบ่งออกเป็น ๔ กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ การกำหนดให้มีกองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ เพื่อให้มีงบประมาณในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในกรณีฉุกเฉิน

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ การกำหนดให้มีกองทุน และหลักประกันการฟื้นฟูพื้นที่ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle: PPP) มีหลักประกันการฟื้นฟูพื้นที่และป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ภาครัฐ รวมทั้งเป็นหลักประกันในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีที่เกิดผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ด้วย

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานก่อนการทำเหมือง (Baseline data) ใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการติดตามและเฝ้าระวังในช่วงระหว่างการทำเหมืองรวมถึงภายหลังสิ้นสุดการทำเหมือง

กลยุทธ์ที่ ๓.๔ การจัดทำแนวพื้นที่กั้นชนการทำเหมือง (Buffer zone) เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำต่อชุมชนบริเวณใกล้เคียง

แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านสังคมและชุมชน	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
• การเพิ่มผลประโยชน์ตอบแทนแก่ภาครัฐและท้องถิ่น • การจัดเก็บและจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสมและเป็นธรรม • การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิต	• การยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน • การยกระดับมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ • การพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน	• การพัฒนามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่ที่ชัดเจน เช่น กองทุนหลักประกัน การทำประกันภัย • การจัดทำ Baseline data และ Buffer zone เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อชุมชน

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำแบ่งออกเป็น ๗ ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ

เนื่องจากแร่ทองคำเป็นแร่เศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงและสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการลงทุนสำรวจและลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำ ทั้งการลงทุนของคนไทยเองและร่วมลงทุนกับบริษัทต่างชาติ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และได้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ประเทศสูงสุด โดยกำหนดวิธีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำ ดังต่อไปนี้

๑.๑ ในพื้นที่ศักยภาพแหล่งแร่ทองคำที่ภาครัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่และเปิดประมูลสิทธิสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจะประกาศเป็นคราว ๆ ไป ตามความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งแร่ โดยในการประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่นั้น จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในพื้นที่ประกอบการดำเนินการด้วย ทั้งนี้ จะบริหารจัดการไม่ให้เกิดการประกาศพื้นที่ดังกล่าวเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการผลิตแร่ชนิดอื่น

๑.๒ การขอสิทธิสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่ทั่วไป นอกจากพื้นที่ตาม ข้อ ๑.๑ สามารถทำได้โดยการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษเพื่อสำรวจแร่ทองคำ

๑.๓ การทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ทั่วไป นอกจากพื้นที่ตาม ข้อ ๑.๑ สามารถทำได้โดยการขออนุญาตประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำ โดยผู้ขอต้องได้รับอาชญาบัตรพิเศษเพื่อสำรวจแร่ทองคำมาแล้วในพื้นที่ยื่นคำขอประทานบัตร

๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ การทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่แหล่งแร่ที่สามารถผลิตเป็นโลหะผสมทองคำในเชิงธุรกิจได้ ผู้ประกอบการเหมืองแร่ต้องสนองตอบนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมในการเพิ่มมูลค่าแร่ทองคำด้วยการทำเป็นโลหะทองคำบริสุทธิ์ภายในประเทศโดยส่งเข้าโรงงานของผู้ประกอบการภายในประเทศ หรือโดยการจัดตั้งโรงงานเองหรือร่วมกับผู้ลงทุนรายอื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ ภายหลังจากที่ประกาศฉบับนี้ได้ประกาศใช้แล้ว กระทรวงอุตสาหกรรมจะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก

๑.๕ ในกรณีที่มีการนำผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติงาน จะต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ผู้ปฏิบัติงานชาวไทยสามารถปฏิบัติงานแทนได้ภายในเวลา ๕ ปี และการจ้างเหมางานก่อสร้างงานพัฒนาหรือทำเหมือง และงานบริการต่าง ๆ จะต้องใช้บริการจากผู้ประกอบการไทยเป็นหลัก

๑.๖ ไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ

๑.๗ ส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Forward linkages)

เพื่อให้สินค้าที่ใช้วัตถุดิบทองคำภายในประเทศได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ตลอดจนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ

๒. ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำของประเทศ เป็นไปโดยเหมาะสมทั้งทางด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เกิดประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนอย่างแท้จริง ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายในการเรียกเก็บผลประโยชน์ตอบแทนจากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เงินผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ ค่าภาคหลวงแร่ การจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ เพื่อการตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น ให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ดังต่อไปนี้

๒.๑ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ

นอกจากค่าภาคหลวง ภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่ผู้ขอจะต้องจ่ายให้แก่รัฐตามกฎหมายแล้ว ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษในรูปของเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันให้แก่รัฐ ทั้งในขั้นการขออาชญาบัตรพิเศษและการขออนุญาตประทานบัตร ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิสัยอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิตและสถานการณ์ราคาทองคำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ่มค่าแก่ทุกฝ่าย

๒.๒ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ท้องถิ่น

ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ท้องถิ่นในรูปของเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่อยู่ติดกัน ตามหลักเกณฑ์ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด โดยอาจใช้พื้นฐานจากสัดส่วนของรายได้จากการผลิตแร่ หรืออัตราต่อหน่วยการผลิตแร่ หรือหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านรอบเหมืองแร่ ทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีตัวแทนจากหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนร่วมกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่และหน่วยราชการอื่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ตรงกับความต้องการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยให้เก็บสะสมเงินในบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด ทั้งนี้ หากโครงการทำเหมืองเสร็จสิ้นแล้วแต่ยังคงมีเงินกองทุนเหลืออยู่ให้คณะกรรมการบริหารจัดการเงินกองทุนต่อไป

๓. ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำเป็นไปด้วยความระมัดระวังและเคร่งครัดต่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อปกป้องรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานและประชาชน

ตลอดจนการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านกิจกรรมการสำรวจแร่ หรือการทำเหมืองแร่แล้วให้กลับคืนสู่ธรรมชาติหรือสามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ รวมทั้งการให้ผู้ขอจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเยียวยาต่าง ๆ กรณีเกิดปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนการจัดระบบการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ ดังต่อไปนี้

๓.๑ ในขั้นตอนการสำรวจแร่ ผู้ขอจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักวิชาการและรายละเอียดเงื่อนไขตามแผนงานที่ได้รับอนุญาต แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและแผนการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ และต้องวางหลักประกันการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่หลังเสร็จสิ้นโครงการสำรวจแร่ แต่ทั้งนี้หากตรวจพบว่าการปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด อาจเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้

๓.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ ใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือใบอนุญาตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ ๑: โครงการเหมืองแร่ทองคำที่เข้าข่ายโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามที่ทางราชการกำหนด ทั้งนี้ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบต่าง ๆ รวมทั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมจะเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขประกอบการอนุญาตประทานบัตร ซึ่งหากผู้ขอไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนประทานบัตรได้

ประเภทที่ ๒: โครงการเหมืองแร่ทองคำที่เข้าข่ายโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการที่เข้าข่ายอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (EHIA) ตามที่ทางราชการกำหนด ทั้งนี้ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบต่าง ๆ รวมทั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมจะเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขประกอบการอนุญาตประทานบัตร ซึ่งหากผู้ขอไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนประทานบัตรได้

๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามรายละเอียดเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต ทั้งเงื่อนไขที่เป็นข้อบังคับตามกฎหมายและเงื่อนไขที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดเพิ่มเติมในส่วนการจัดตั้งกองทุน การเอาประกันภัย การปิดเหมือง การเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่ในช่วงระหว่างการทำเหมืองและภายหลังการปิดเหมือง

(๑) กองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการฟื้นฟูพื้นที่โครงการ ทั้งพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว พื้นที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่อง และพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง เพื่อฟื้นคืนสภาพพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนการทำเหมือง และเป็นไปตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๒) กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังสุขภาพประชาชนรอบพื้นที่เหมืองแร่ ทั้งในช่วงระหว่างการทำเหมือง และภายหลังสิ้นสุดการทำเหมือง

(๓) กองทุนประกันความเสี่ยง เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับแก้ไขปัญหาลักษณะทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เกิดจากการทำเหมืองแร่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

(๔) การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองตามที่คณะกรรมการแร่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ประกอบการฟื้นฟูพื้นที่ผ่านการทำเหมืองแร่และจัดการสภาพแวดล้อมในเขตประทานบัตรตามที่ได้กำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ครบถ้วน และดูแลสภาพพื้นที่โครงการภายหลังสิ้นสุดการทำเหมืองเป็นระยะเวลาหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามข้อ ๓.๒ และแผนการปิดเหมือง รวมทั้งเป็นหลักประกันในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีที่เกิดผลกระทบจากการทำเหมืองแร่

(๕) การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกตามวงเงินที่คณะกรรมการแร่กำหนด เพื่อให้ผู้ขอจัดทำประกันภัยที่คุ้มครองความเสียหายต่อชุมชนที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบจากการทำเหมืองแร่

(๖) การประกอบการจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะกำหนดให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามความเหมาะสม

การบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ จะใช้หลักเกณฑ์ตามที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด

๓.๔ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดในการจัดทำแนวกั้นชนการทำเหมือง และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีการศึกษาข้อมูลทางธรณีวิทยาเกี่ยวกับการปนเปื้อนของโลหะหนักหรือสารพิษ และการเจ็บป่วยที่อาจเกิดจากสารเคมีหรือมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองของประชาชนในพื้นที่ก่อนและหลังการทำเหมือง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเปรียบเทียบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำเหมืองให้ชัดเจน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและตรวจสุขภาพของประชาชน ควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สมบูรณ์ที่สุด

๔. ด้านการกำกับดูแลการประกอบการ

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำของผู้ประกอบการเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ถูกหลักวิชาการ และสอดคล้องตามเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบการอนุญาตประทานบัตร และใบอนุญาตต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มั่นใจได้ว่าการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้ประกอบการเป็นไปโดยเรียบร้อย ไม่มีเหตุในการสร้างอันตราย ความเสียหาย หรือข้อขัดแย้งกับชุมชนหรือท้องถิ่น ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายในการกำกับดูแลการประกอบการตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ จนถึงขั้นการฟื้นฟูพื้นที่ ดังต่อไปนี้

๔.๑ กำกับดูแลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การจัดการของเสียจากโครงการ การปฏิบัติตามมาตรการป้องกัน

และแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยจะบังคับใช้กฎหมายและใช้ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการ

๔.๒ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ เพื่อตรวจสอบ ควบคุม และเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยผู้ถือประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะกรรมการ

๔.๓ เมื่อมีผู้ร้องเรียนหรือปรากฏว่าการทำเหมืองแร่ทองคำเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชนและไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการเร่งสอบหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยโดยรวดเร็วและเป็นธรรมตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรากฏว่าผลกระทบเกิดจากการทำเหมือง ผู้ถือประทานบัตรจะต้องเยียวยาผลกระทบภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ถือประทานบัตรไม่เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จ่ายเงินจากหลักประกันหรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัย มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรนำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิม ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่วางหลักประกันหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิมภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุอันควร ให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่มีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร

๔.๔ ผู้ได้รับอนุญาตต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการ ในกรณีที่ค่าเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาตให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาต ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าเสียหายต่อจิตใจที่เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทางร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตรู้อยู่แล้วว่าการประกอบกิจการไม่ปลอดภัยแต่ยังดำเนินการ หรือไม่รู้เพราะเหตุประมาทอย่างร้ายแรงแล้วยังไม่ดำเนินการใด ๆ ตามสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบกิจการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่จริงนั้น ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๒ ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

๕. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอน ทั้งในด้านการอนุญาต ตรวจสอบกำกับดูแล ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำจะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ ในการขออนุญาตสำรวจแร่หรือประทานบัตรเหมืองแร่ จะต้องมีการแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้าตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่

สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

๕.๓ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ทางราชการกำหนด

๕.๔ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EHIA) ให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ทางราชการกำหนด

๕.๕ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด เพื่อเกิดความร่วมมือในการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง

๖. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน

เพื่อให้การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดได้อย่างเหมาะสมเป็นธรรม รวมถึงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคมและท้องถิ่นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ดังต่อไปนี้

๖.๑ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการส่งเสริมและกำกับดูแลการประกอบการเหมืองแร่ทองคำให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีความระมัดระวังต่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๖.๒ ผู้ถือประทานบัตรต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โดยต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) และต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๖.๓ ยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานสากล (Responsible gold mining practice) ทั้งด้านการทำเหมือง การประกอบโลหกรรม และการหลอมทองคำบริสุทธิ์ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นระยะ ๆ

๗. ด้านอื่น ๆ

๗.๑ ผู้ถือประทานบัตรแร่ทองคำ หรือแร่ชนิดอื่นและแร่ทองคำรวมอยู่ด้วยมีความประสงค์ขอต่ออายุประทานบัตร หรือผู้ถือประทานบัตรแร่ชนิดอื่นมีความประสงค์ขอเพิ่มชนิดแร่ทองคำ อีกชนิดหนึ่งลงในประทานบัตร ให้ยื่นนโยบายนี้โดยอนุโลม

๗.๒ นโยบายนี้ไม่ครอบคลุมถึงการร่อนแร่ทองคำ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาต ควบคุม และกำกับดูแลการร่อนแร่เป็นการเฉพาะ

๗.๓ บรรดานโยบาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่
ทองคำในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในนโยบายนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับนโยบายนี้ ให้ใช้นโยบายนี้แทน

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

มิถุนายน ๒๕๖๐

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ • การเปิดประมูลสิทธิเข้าสำรวจและทำเหมือง • การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิต • โดยการไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมือง • ยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต • ไม่ให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุน	ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น • การกำหนดหลักเกณฑ์ผลประโยชน์พิเศษและพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ให้เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นธรรม • การจัดสรรผลประโยชน์ให้ อปท. ที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และ อปท. ที่อยู่ติดกัน • การตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่	ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ • การตั้งกองทุน วางหลักประกัน การทำประกันภัย ที่เกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพรวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่อย่างชัดเจน • การกำหนดให้มีการจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง (Buffer zone) และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (Baseline data) เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม
ด้านการกำกับดูแลการประกอบการ • การกำกับดูแลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอย่างใกล้ชิด • การแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง • การกำหนดแนวทางในการจัดการปัญหาเรื่องร้องเรียนและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม • การเพิ่มบทลงโทษการกระทำความผิด	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน • การแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้า • การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ทางราชการกำหนด • การทำประชาคมติของประชาชนในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง • การให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง	ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน • กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) • การยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานสากลโดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นระยะ ๆ

หมายเหตุ: นโยบายนี้ใช้กับการต่ออายุประทานบัตรและการเพิ่มชนิดแร่ทองคำโดยอนุโลม แต่ไม่บังคับใช้กับการร่อนแร่ทองคำ

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและเรียกกันมาตั้งแต่สมัยโบราณว่า “สุวรรณภูมิ” แปลว่าแผ่นดินทอง ในอดีตรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้ มีบันทึกเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทยตั้งแต่ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แหล่งแร่ทองคำที่สำคัญในอดีต ได้แก่ แหล่งบ้านป่าร้อน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แหล่งบ้านป่อทอง จังหวัดปราจีนบุรี แหล่งโตะโมะ จังหวัดนราธิวาส (แร่ทองคำ, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่ได้รับประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำที่ยังไม่หมดอายุอยู่ ๒ ราย จำนวนประทานบัตรของทั้ง ๒ ราย รวม ๑๙ แปลง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๕ พันไร่ ผู้ประกอบการรายแรก คือ บริษัท หุ่นคำ จำกัด ที่จังหวัดเลย ซึ่งขณะนี้หยุดการประกอบกิจการเนื่องจากใบอนุญาตใช้ที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติและใบอนุญาตใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมดอายุ ประกอบกับมีประชาชนร้องเรียนและคัดค้านในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพรวมถึงก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนในพื้นที่สำหรับผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำอีกหนึ่งราย คือ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) โดยอยู่ในพื้นที่บริเวณรอยต่อของจังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ และพิษณุโลก ซึ่งมีปัญหาร้องเรียนและคัดค้านการประกอบกิจการทั้งด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของประชาชน ตลอดจนปัญหาข้อขัดแย้งอื่น ๆ เช่นเดียวกัน

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ศึกษาและเสนอแนะนโยบายในการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำโดยเร็ว โดยระหว่างการศึกษาให้ชะลอการออกอาชญาบัตรสำรวจแหล่งแร่ทองคำไว้ก่อน ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบรายงานการศึกษานโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับรายงานดังกล่าวไปพิจารณา โดยให้นำความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม ประธานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาด้วย

ในปี ๒๕๕๖ กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกอาชญาบัตรเพื่อการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ แต่หลังจากนั้นสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งเรื่องกลับให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป เนื่องจากรัฐบาลประกาศยุบสภา

ในปี ๒๕๕๘ กระทรวงอุตสาหกรรมได้จัดทำร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ โดยนำไปรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ และประสงค์จะจัดรับฟังความคิดเห็นจาก

ประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในช่วงปลายปี ๒๕๕๘ ก่อนที่จะนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป อย่างไรก็ตาม ภายหลังมีประชาชนคัดค้านการจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัคราฯ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงระงับการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำไว้ก่อน

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ข้อจำกัดของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในอดีต

๑.๒.๓ เพื่อจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่คำนึงถึงประเด็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

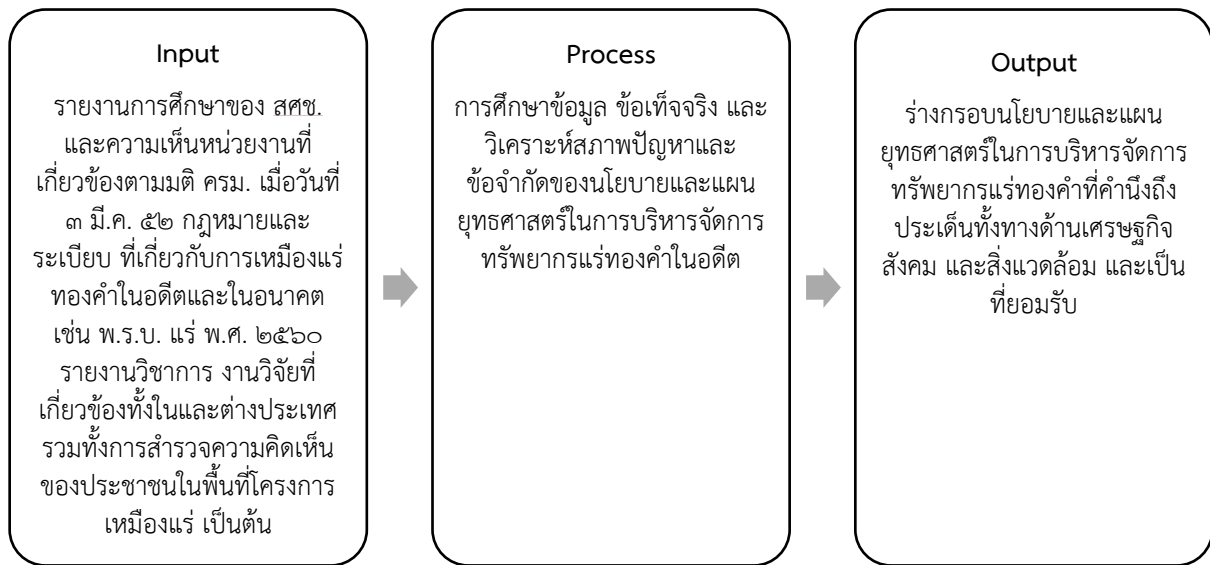
๑.๓ แนวทางการจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำถูกยกร่างโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม และได้ถูกนำเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมคณะทำงานติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งมีผู้แทนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาร่วมพิจารณาด้วย เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐ และ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

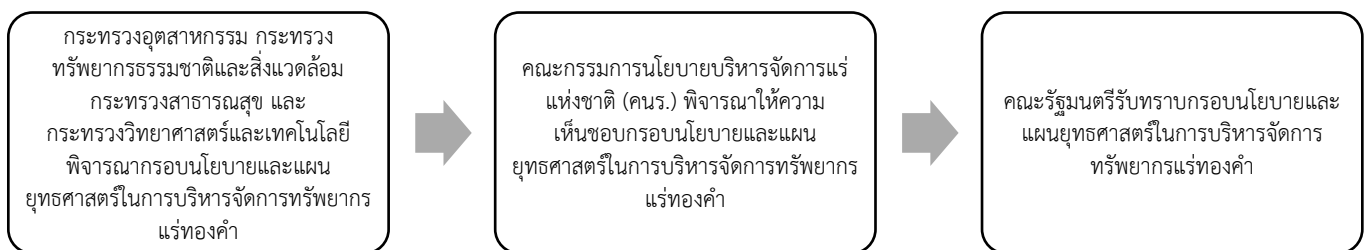
ทั้งนี้ คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่ (คนร.) พิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำแล้ว ในการประชุม คนร. เมื่อวันที่ ...

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเป็นแนวทางที่จะใช้ในการบริหารจัดการการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในอนาคต ซึ่งตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ คนร. จะจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนทราบเป็นระยะ และให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ทุก ๕ ปี ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่จะต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบด้วย

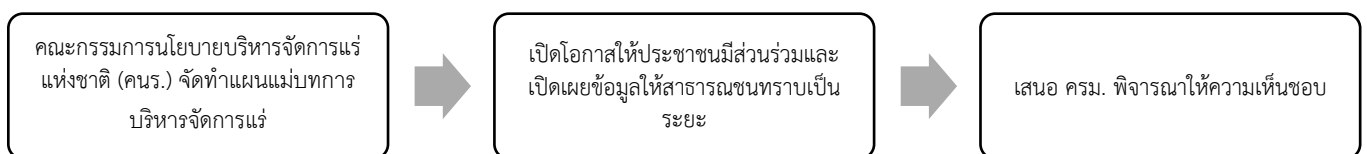
**แผนภาพที่ ๑-๑ ขั้นตอนการยกร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรแร่ทองคำโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม**

**แผนภาพที่ ๑-๒ ขั้นตอนเสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ
ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙**

แผนภาพที่ ๑-๓ ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประเทศไทยสามารถนำแหล่งแร่ทองคำมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยสามารถป้องกันปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพของประชาชน และมีข้อขัดแย้งจากการทำเหมืองแร่ทองคำในระดับที่สมเหตุสมผล

บทที่ ๒

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่

ในบทนี้จะนำเสนอแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ตลอดจนงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารจัดการการทำเหมืองแร่ทองคำด้านต่าง ๆ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม การจัดเก็บและการจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการป้องกันและเยียวยาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่

๒.๑ เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

การดร (๒๕๕๒) ชี้ให้เห็นว่า ในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ปัญหามลพิษเกิดขึ้นเพราะกลไกตลาดไม่ทำงาน หรือเรียกตามศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์ว่าความล้มเหลวของตลาด (Market failure) ซึ่งหมายความว่า ลำพังของกลไกตลาด หรือระบบราคาจะไม่สามารถชักนำให้หน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ใช้ทรัพยากรเพื่อกิจกรรมทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ หรือเกิดสวัสดิการสูงสุดแก่สังคมได้นั่นเอง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมของปัจเจกบุคคลหนึ่ง ๆ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบภายนอก (Externalities) ขึ้นในสังคม ซึ่งผลกระทบภายนอก หมายถึง ผลของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจหนึ่งที่เกิดกระทบไปยังหน่วยเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีได้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นโดยตรง ผลกระทบภายนอกที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นต้นทุนหรือผลประโยชน์ ทั้งที่อยู่ในรูปของตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงิน ผลกระทบภายนอกที่เป็นความเสียหายหรือต้นทุนเรียกว่าผลกระทบภายนอกเชิงลบ (Negative externality) ตัวอย่างเช่น โรงงานผลิตน้ำตาลปล่อยกากของเสียลงในแม่น้ำ ลำคลองยังผลให้น้ำเน่าเสีย ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ริมฝั่งได้รับความเสียหายเนื่องจากความสกปรกของน้ำ ทำให้ต้องใช้ น้ำจากแหล่งอื่นซึ่งจะทำให้เสียค่าใช้จ่ายหรือลงทุนเพิ่มขึ้น

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น ปริมาณการผลิตสินค้าหรือบริการใด ๆ ก็ตามจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ หรือสวัสดิการสังคมสูงสุดก็ต่อเมื่อปริมาณการผลิตนั้นอยู่ ณ ระดับที่ทำให้ต้นทุนสังคมส่วนเพิ่ม (Social marginal cost) เท่ากับผลประโยชน์สังคมส่วนเพิ่ม (Social marginal benefit) พอดี กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือระดับที่ทำให้ผลประโยชน์สุทธิของสังคมสูงสุด

ถ้าเรามีความเชื่อในสมมติฐานที่ว่า การตัดสินใจกระทำใด ๆ ของปัจเจกบุคคลมีเป้าหมายที่การแสวงหาผลประโยชน์สุทธิส่วนตนสูงสุดแล้ว หากไม่มีมาตรการบังคับ ปัจเจกบุคคลย่อมคำนึงถึงต้นทุนและผลประโยชน์ส่วนตัวที่จะได้รับเท่านั้น ในกรณีผลกระทบภายนอกเชิงลบ (เช่นการปล่อยมลพิษ) ต้นทุนส่วนตัวหรือต้นทุนของเอกชนจะต่ำกว่าต้นทุนของสังคม

การทำเหมืองแร่อาจก่อให้เกิดมลพิษทั้งจากตัวแร่ การขุดตักแร่ และการนำแร่ไปใช้ ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าการทำเหมืองแร่อาจก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกเชิงลบ เนื่องจากมลพิษส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือสังคมอื่น ๆ โดยที่ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ก่อมลพิษไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เกิดขึ้น ดังนั้น หากภาครัฐไม่แทรกแซงการทำงานของกลไกตลาด ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะคำนึงถึงเฉพาะต้นทุนการผลิตส่วนตัว ไม่ได้

คำนึงถึงต้นทุนทางสังคม ทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาของสินค้าที่ก่อให้เกิดมลพิษต่ำกว่าระดับที่ควรจะเป็น อีกทั้งปริมาณของสินค้าที่ก่อให้เกิดมลพิษจะมากกว่าระดับที่ควรจะเป็น

เครื่องมือของภาครัฐในการบริหารจัดการปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการประกอบการแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทหลัก

๑) มาตรการบังคับและควบคุม (Command and control) ซึ่ง นิรมล (๒๕๔๗) แบ่งมาตรการบังคับและควบคุมในการแก้ปัญหาภาวะออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่ ๑) การห้ามผลิตสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดมลพิษ ๒) การอพยพผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษให้ห่างจากแหล่งกำเนิด ๓) การกำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทหลัก ได้แก่ มาตรฐานสิ่งแวดล้อมด้านเทคนิค หมายถึง มาตรฐานที่กำหนดให้ผู้ปล่อยมลพิษใช้เทคนิค เทคโนโลยี อุปกรณ์ หรือกระบวนการผลิตเพื่อควบคุมมลพิษตามที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมแบบมุ่งเน้นผลสำเร็จ คือ การกำหนดมาตรฐานที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีใดๆ トラバにてแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถควบคุมปริมาณมลพิษให้เป็นไปตามมาตรฐาน (หรือต่ำกว่า) ได้

๒) มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic instrument) ซึ่งหมายถึง สิ่งจูงใจให้แหล่งกำเนิดของเสียที่อยู่ในกระบวนการผลิตและการบริโภค ให้มีการลงทุน หรือมีพฤติกรรมไปในทางที่ติดสิ่งแวดล้อม นั่นคือ มีการลงทุนหรือมีพฤติกรรมในการลดการทำให้เกิดของเสีย หรือภาวะมลพิษ ทั้งนี้ นวรัตน์ และไอลดา (๒๕๕๐) แบ่งมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ตามประเภทของแรงจูงใจออกเป็น ๒ ประเภทหลัก คือ ๑) มาตรการที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ เป็นมาตรการที่จูงใจให้มีการกระทำการสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น มาตรการอุดหนุน ทั้งในรูปแบบของเงินให้เปล่า การให้เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และสิทธิพิเศษทางภาษี เป็นต้น ๒) มาตรการที่ลดแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ เป็นมาตรการที่จูงใจให้ไม่กระทำในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งส่วนมากใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter pay principles: PPPs) เช่น การเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อม และการค้าประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๗๒ - ๗๔) เสนอให้กำหนดมาตรการการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดโครงการทำเหมืองแร่ทองคำให้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การกำหนดเงื่อนไขการปลูกป่าชดเชยในรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) การตั้งกองทุนฟื้นฟูหรือเงินค้ำประกันการฟื้นฟูที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของภาครัฐ รวมถึงกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมืองไว้ในกฎหมายแร่ด้วย นอกจากนี้ เสนอแนวทางการกำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำให้ผันแปรตามศักยภาพและผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย^๑

^๑ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ กำหนดให้มีผู้ประกอบการตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง และทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก นอกจากนี้ ในด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น ได้กำหนดให้พิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มค่าแก่ทุกฝ่าย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๕๕ : ๗-๑๑) เสนอว่า ค่าภาคหลวงแร่ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บค่าเช่าทรัพยากรจากการทำเหมืองแร่เท่านั้น และค่าภาคหลวงแร่ไม่ใช่ภาษีสิ่งแวดล้อม หากเห็นควรแก้ปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยใช้มาตรการภาษี ควรตราระบบภาษีสิ่งแวดล้อมขึ้นมาทำหน้าที่นั้นโดยตรง และควรบังคับใช้ในวงกว้าง เนื่องจากการประกอบกิจการอื่น ๆ สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

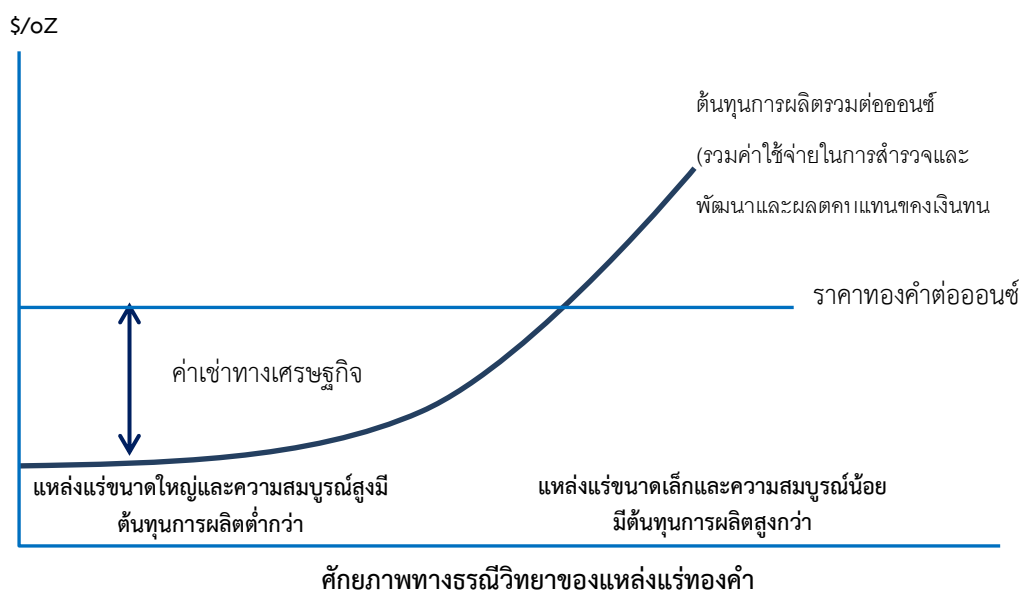
๒.๒ การจัดเก็บและจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม

๒.๑.๑ การจัดเก็บผลประโยชน์

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๖) ระบุว่า ผลประโยชน์โดยตรงที่เป็นตัวเงินจากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ หรือค่าเช่าทรัพยากร (Resource rent) ซึ่งหมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้จากการขายทองคำหักด้วยต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนแล้ว

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๖) ให้ข้อเสนอแนะว่า รัฐควรกำหนดค่าเช่าทรัพยากรอย่างเหมาะสมตามศักยภาพหรือโอกาสที่จะค้นพบแหล่งแร่ทองคำที่พัฒนาได้คุ้มค่า ซึ่งแต่ละประเทศจะแตกต่างกันตามศักยภาพทางธรณีวิทยาของตนเอง ทั้งนี้ โดยทั่วไปขนาดและความสมบูรณ์ของแหล่งแร่จะส่งผลโดยตรงต่อต้นทุนการทำเหมืองแร่ หากประเทศใดมีแหล่งแร่ที่มีความได้เปรียบในแง่ของต้นทุนการผลิตต่ำกว่า จะทำให้เกิดค่าเช่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากรมากกว่า (แผนภาพที่ ๒-๑)

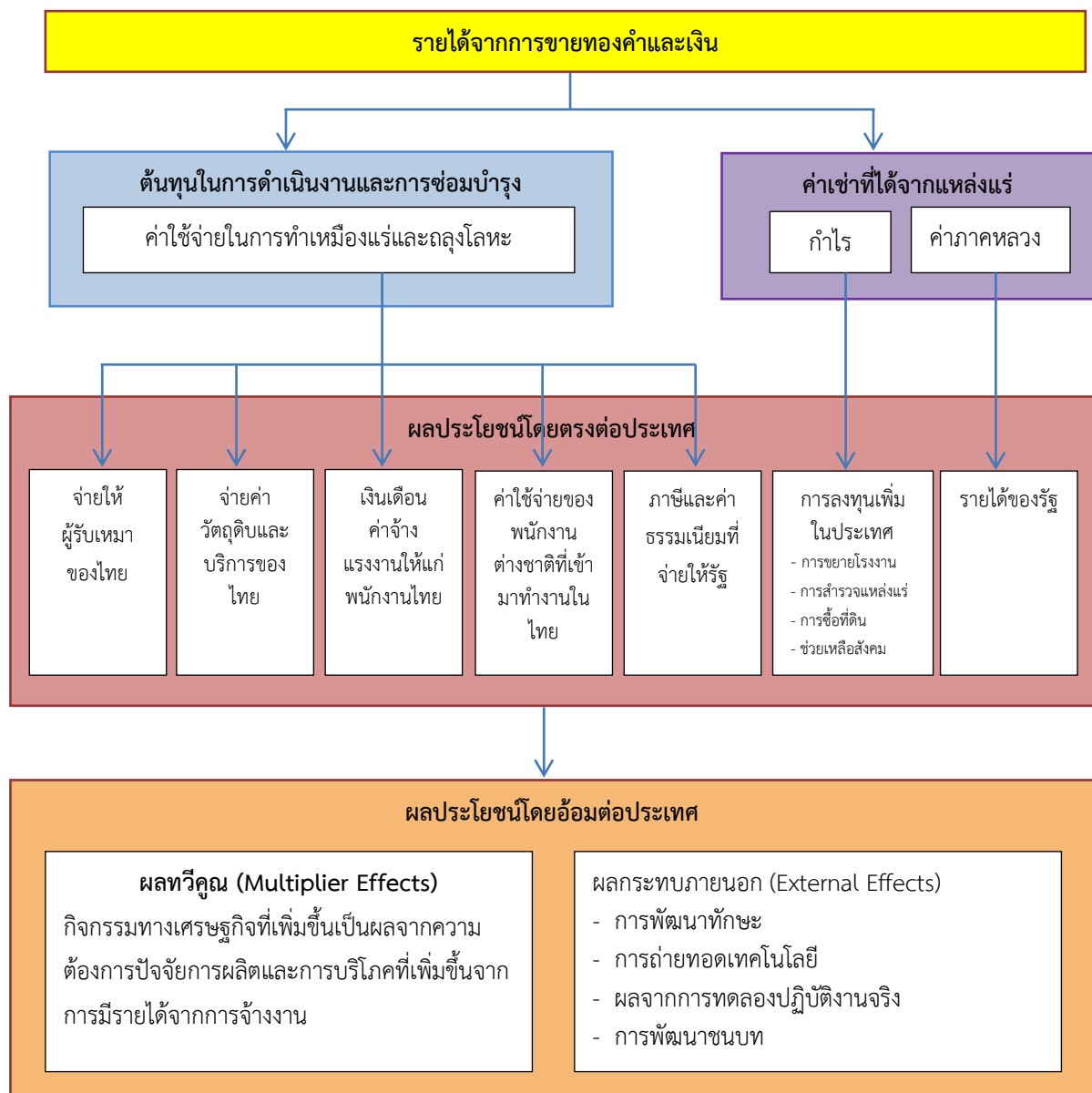
แผนภาพที่ ๒-๑ ความสัมพันธ์ของค่าเช่าทางเศรษฐกิจกับศักยภาพทางธรณีวิทยาของแหล่งแร่ทองคำ

ที่มา: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๗)

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๘) ชี้ให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำส่วนหนึ่งจะถูกกระจายโดยตรงสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างผู้รับเหมา ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัตถุดิบและบริการของไทย เงินเดือนค่าจ้างแรงงานของพนักงานชาวไทย เป็นต้น (แผนภาพที่ ๒-๒)

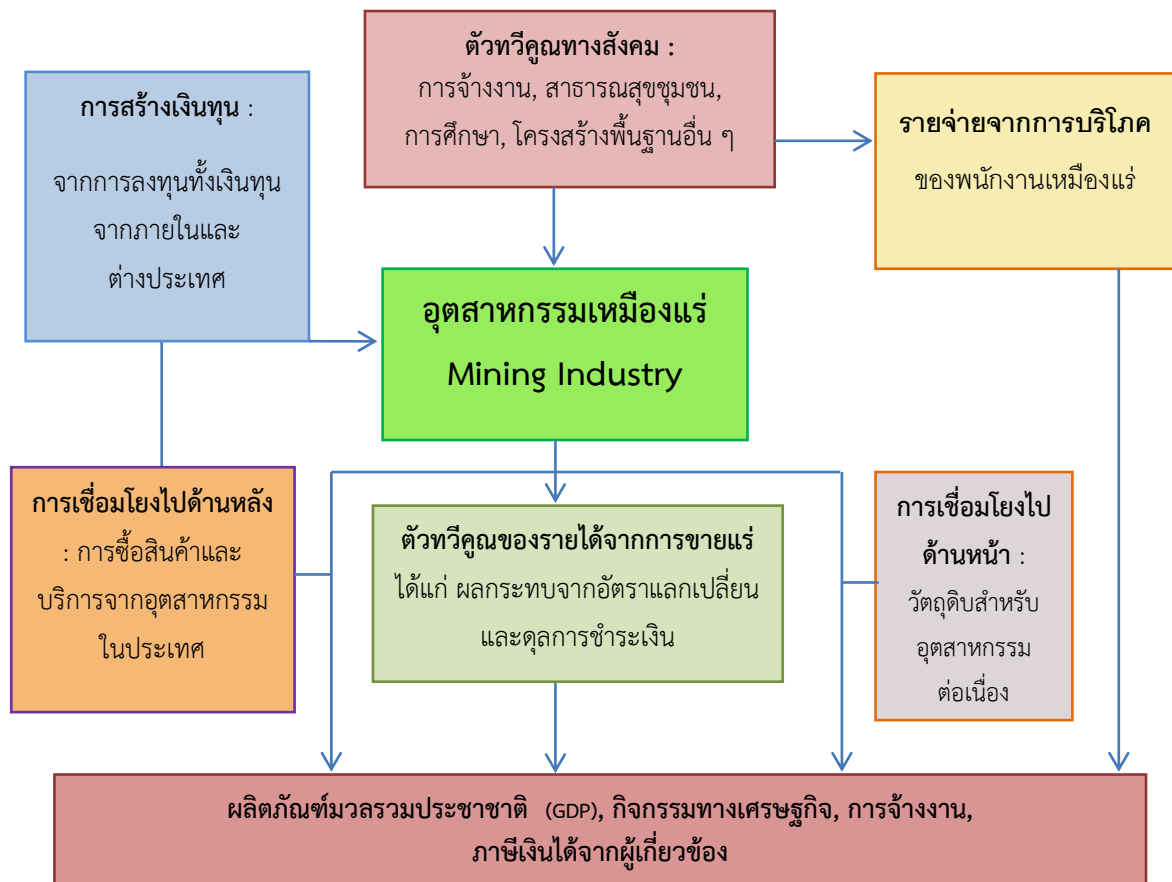
แผนภาพที่ ๒-๒ ผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำ

ที่มา: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๙)

นอกจากนี้ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๙) ชี้ให้เห็นว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ก่อให้เกิดผลทวีคูณทางเศรษฐกิจ เกิดการกระจายรายได้ ลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวง ก่อให้เกิดการพัฒนาสาธารณูปโภค รวมถึงสร้างความเชื่อมโยงไปข้างหน้าในฐานะวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกด้วย (แผนภาพที่ ๒-๓)

แผนภาพที่ ๒-๓ ผลประโยชน์ทางอ้อมจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่

ที่มา: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๑๐)

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๓๗) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ทองคำเอาไว้หลายประการ เช่น ควรจำแนกประเภทแหล่งแร่ทองคำออกเป็นเหมืองแร่มาตรฐานขนาดใหญ่ หรือเหมืองขนาดกลางและขนาดเล็ก ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การขออนุญาตสำรวจให้สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยส่งเสริมให้มีการประมูลพื้นที่ศักยภาพแร่ทองคำในโครงการขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพแหล่งแร่ เพื่อให้ได้ผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพในการผลิตเข้ามาดำเนินการ โดยภาครัฐสามารถได้ประโยชน์สูงสุดจากการประมูล กำหนดให้ผู้ผลิตทองคำจากเหมืองแร่ทองคำต้องทำการปรับปรุงคุณภาพทองคำโดยการถลุงแร่ทองคำภายในประเทศ เพื่อส่งเสริมความต่อเนื่องของอุตสาหกรรมทองคำให้ครบวงจร^๒

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๔๒-๔๓) ชี้ให้เห็นว่า แหล่งโลหะทองคำผสมที่ได้จากการผลิตในประเทศทั้งหมดจะถูกส่งไปทำให้บริษัทในต่างประเทศ โดยเสียค่า Refine ประมาณ ๘.๙ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อกิโลกรัม หรือประมาณร้อยละ ๐.๒๓๕ ของมูลค่าโลหะทองคำ

^๒ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ กำหนดให้รัฐสามารถเปิดประมูลสิทธิเข้าสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ที่ภาครัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

ผสม และมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งประมาณร้อยละ ๐.๑๗ ของมูลค่าโลหะทองคำผสม ในขณะเดียวกันผู้ค้าทองคำในประเทศไทยมีการนำเข้าทองคำบริสุทธิ์มาแปรรูป เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือส่งออกต่อไป

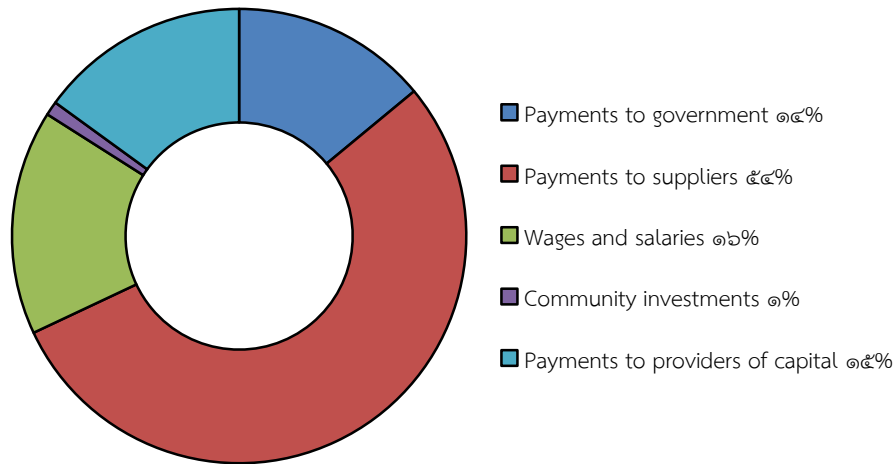
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๕๖, ๖๑) ระบุว่านโยบายการทำเหมืองแร่ทองคำในปัจจุบันถูกระงับไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม มุ่งส่งเสริมการทำเหมืองแร่ทองคำเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยอาจจะยังไม่ครอบคลุมมิติการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ เห็นว่าภายหลังจากมีการปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำจากอัตราคงที่ในระดับร้อยละ ๒.๕ มาเป็นอัตราก้าวหน้าตามราคาทองคำ ส่งผลอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำของไทยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำที่จัดเก็บในต่างประเทศ ทั้งเอเชียและยุโรป อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า การจัดเก็บในอัตราดังกล่าวจะมีความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ต้องสูญเสียไป อีกทั้งอุตสาหกรรมนี้ยังได้รับการส่งเสริมการลงทุน ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ในรูปภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงเสนอให้ยกเลิกการส่งเสริมการลงทุนการทำเหมืองแร่เนื่องจากเป็นขั้นตอนการผลิตสินค้าต้นน้ำ ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนามูลค่าเพิ่มตามห่วงโซ่การผลิต โดยให้มีการส่งเสริมการลงทุนในขั้นตอนการสร้างมูลค่าเพิ่มตามห่วงโซ่การผลิตแทน เช่น กิจกรรมการนำแยกแร่ทองคำออกจากโลหะ กิจกรรมการแปรรูปทองคำเป็นเครื่องประดับ เป็นต้น^๓

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๕๕ : ๗-๑ ถึง ๗-๘) ให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่หลายประการ เช่น การปรับอัตราค่าธรรมเนียมการใช้เนื้อที่เป็นอัตราก้าวหน้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้ขอแร่สำรวจและคืนพื้นที่ที่ผ่านการสำรวจแล้ว การประมวลเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐเพื่อสิทธิขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษ การปรับอัตราผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐในอัตราก้าวหน้าตามมูลค่าแหล่งแร่ เป็นต้น

Maxwell Stamp Plc. (๒๐๑๕ : ๑๖) ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในต่างประเทศ พบว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศหลายรูปแบบ และชี้ให้เห็นว่าผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่หรือค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ใช้จ่ายภายในประเทศส่วนใหญ่จะตกอยู่กับภาคธุรกิจหรือ Supplier ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ในขณะที่ผลประโยชน์ที่ตกอยู่กับภาครัฐมีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๔ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ชำระให้ภาครัฐส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปภาษีเงินได้ถึงประมาณร้อยละ ๕๘ ในขณะที่ค่าภาคหลวงแร่และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้ที่ดินมีสัดส่วนเพียงร้อยละ ๑๕ เท่านั้น (แผนภาพที่ ๒-๔ และ ๒-๕)

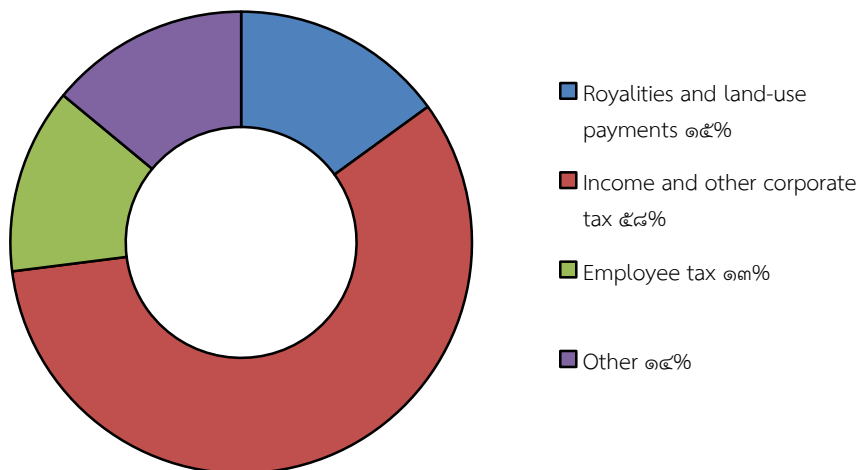
^๓ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ กำหนดว่าไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ และ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

แผนภาพที่ ๒-๔ สัดส่วนค่าใช้จ่ายภายในประเทศของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ

ที่มา: Maxwell Stamp Plc. (๒๐๑๕ : ๑๖)

แผนภาพที่ ๒-๕ สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำชำระให้แก่ภาครัฐ

ที่มา: Maxwell Stamp (๒๐๑๕ : ๑๖)

สมลักษณ์ หุตานุวัตร (๒๕๕๙ : ๑) ชี้ให้เห็นว่า การทำเหมืองแร่ทองคำได้ถูกสำรวจและให้สิทธิขาดในการทำเหมืองด้วย พ.ร.บ.แร่ และ พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุน ทำให้นักลงทุนต่างชาติได้รับช้อยกเว้นสำคัญหลายประการ คือ การได้รับการส่งเสริมการลงทุนทำให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ๒ ครั้ง ครั้งละ ๘ ปี รวม ๑๖ ปี นอกจากนี้ ผลผลิตทองคำถูกส่งออกไปต่างประเทศทั้งหมด อันไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่การผลิตตามเจตนารมณ์ของการส่งเสริมการลงทุนแต่อย่างใด ซึ่งประเทศไทยกลับได้รับผลตอบแทนเป็นค่าภาคหลวงและเงินผลตอบแทนพิเศษน้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าผลผลิตทองคำที่ผลิตได้^๔

^๔ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ กำหนดว่าไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ และ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

๒.๑.๒ การจัดสรรผลประโยชน์

ปกป้อง จันวิทย์ (๒๕๕๔ : ๖๖ - ๘๓) ให้คำจำกัดความว่าประสิทธิภาพ (ในทางเศรษฐศาสตร์) หมายถึง การที่สังคมได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มี หากสังคมมีเป้าหมายของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างชัดเจน และมรรควิธีสู่เป้าหมายดังกล่าวมีหลายทาง สังคมควรเลือกทางที่มีประสิทธิภาพที่สุด โดยเลือกทางที่ให้ผลลัพธ์มากที่สุด ใช้ต้นทุนต่ำที่สุด สมาชิกในสังคมพึงพอใจมากที่สุด หรือสังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด ตามแต่เป้าหมายที่สังคมต้องการ ทั้งนี้ วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอิตาลี เป็นผู้นำเสนอหลักเกณฑ์มาตรฐานขั้นพื้นฐานว่าด้วยประสิทธิภาพ โดยหลักประสิทธิภาพแบบพาเรโต คือ สภาพการณ์ที่ไม่สามารถทำให้คน ๆ หนึ่งได้รับสวัสดิการสูงขึ้น โดยที่ไม่ทำให้คนอื่นมีสวัสดิการแย่ลงกว่าสถานะเดิมแม้แต่คนเดียว หากการแลกเปลี่ยน การต่อรอง หรือการตัดสินใจอันใดทางเศรษฐกิจอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น ถือว่า บรรลุประสิทธิภาพแบบพาเรโต (Pareto Optimality)

ปกป้อง จันวิทย์ (๒๕๕๔ : ๖๖ - ๘๓) ชี้ให้เห็นว่า หากใช้หลักประสิทธิภาพแบบพาเรโต บทบาทที่พึงปรารถนาของรัฐบาลย่อมมีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น นั่นคือ การประกาศนโยบายหรือกฎหมายที่มีแต่ผู้ชนะโดยไม่มีผู้แพ้เลย ซึ่งเป็นไปได้ยาก และทำให้สังคมเสียผลประโยชน์ที่พึงได้ เนื่องจากในหลายกรณี แม้จะมีผู้เสียผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายหรือกฎหมาย แต่ก็มีผู้ได้ผลประโยชน์เสมอ และเป็นไปได้ที่ผลประโยชน์ที่เกิดแก่สังคมสูงกว่าต้นทุนที่สังคมต้องแบกรับ ซึ่งทำให้สวัสดิการสุทธิของสังคมสูงขึ้น ทั้งนี้ นิโคลัส คาลดอร์ (Nicholas Kaldor) และจอห์น ฮิกส์ (John Hicks) เสนอเกณฑ์ว่าด้วยประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ทั่วไปในโลกความจริงว่าหลักพาเรโต กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรถือว่ามีประสิทธิภาพแบบคาลดอร์-ฮิกส์ (Kaldor-Hicks Efficiency) หากทำให้สวัสดิการสุทธิของสังคมส่วนรวมสูงขึ้น หรือทำให้ความมั่งคั่งของสังคมสูงขึ้นเท่าที่จะเป็นไปได้ (Wealth maximization) หากความสูญเสียได้รับการชดเชยจากผู้ได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง หรือกล่าวอีกแบบหนึ่ง หากมีหนทางในการแบ่งสรรและกระจายความมั่งคั่งหรือผลประโยชน์ผู้เสียประโยชน์และผู้ได้รับประโยชน์เสียใหม่เพื่อชดเชยความสูญเสียของผู้สูญเสียสวัสดิการในภายหลัง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒) พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองแร่ของประเทศไทยยังไม่มีกำหนดเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบและไม่มีกำหนดพื้นที่แนวกันชนรอบเหมือง (Buffer zone) ตลอดจนไม่มีกระบวนการสร้างความรู้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบเรื่องสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากนี้ พบว่าการจัดสรรผลประโยชน์จากค่าหลวงแร่ให้ท้องถิ่นยังไม่มีความเป็นธรรมต่อพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากปัจจุบันมีการแบ่งค่าภาคหลวงให้องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเทศบาลอื่น ๆ ในพื้นที่ประทานบัตรร้อยละ ๒๐ ในขณะที่พื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ในเขตประทานบัตรแต่ได้รับผลกระทบจะได้รับเงินเฉลี่ยจากส่วนแบ่งร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ทั้งหมด ซึ่งเท่ากับ อบต. หรือ

เทศบาลอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับผลกระทบทั้งหมด นอกจากนี้ ยังเสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนเพื่อช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภคในชุมชน และกองทุนพัฒนา อบต. อีกด้วย^๕

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๕๕) ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินกิจการเหมืองแร่ในประเทศไทย ซึ่งโครงการทั้งหลายได้ส่งผลกระทบในหลาย ๆ ด้านต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่หน่วยงานของรัฐและบริษัทเหมืองแร่ที่เกี่ยวข้อง ควรใช้หลักการของ Kaldor-Hicks วิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจ เพราะหลักการนี้ได้พิจารณาถึงผลกระทบทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในวงที่กว้างกว่าการวิเคราะห์ผลได้-ผลเสียของโครงการ หรือการวิเคราะห์ถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่เพียงอย่างเดียว และการวิเคราะห์ผลกระทบตามหลักการของ Kaldor-Hicks จะให้ความยุติธรรมกับประชาชน หรือชุมชนที่อยู่ทั้งในและรอบ ๆ บริเวณที่ตั้งโครงการ ซึ่งการพิจารณาตามหลักการดังกล่าวจะช่วยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการได้มากขึ้น นอกจากนี้ ได้เสนอให้มีการจัดสรรรายได้จากการประกอบกิจการเหมืองแร่บางส่วนให้ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง หรือจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ เพื่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น

๒.๓ การมีส่วนร่วมของประชาชน

จุฬารัตน์ ชมพันธุ์ (๒๕๕๕ : ๑๒๖, ๑๓๓-๑๓๔) ให้คำจำกัดความว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ความกังวล ความต้องการ และคุณค่าของประชาชน ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ ผ่าน กระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับ การสนับสนุนจากประชาชน ทั้งนี้ หลักการเน้นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้หลายวิธี และหลายระดับ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดในการแบ่งจากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนอาจสามารถจัดระดับจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ ๗ ระดับ (แผนภาพที่ ๒-๖)

^๕ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ กำหนดให้มีการจัดทำแนวพื้นที่กั้นเขตการทำเหมือง นอกจากนี้ ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น กำหนดให้มีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ท้องถิ่นให้ทั้ง อบต. หรือเทศบาล ที่ประธานบัตรตั้งอยู่และ อบต. หรือเทศบาล ที่อยู่ติดกัน รวมถึงกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านรอบเหมืองแร่ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

ที่มา: จุฬารัตน์ ชมพันธ์ (๒๕๕๕ : ๑๓๓)

๑. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด โดยรัฐหรือเจ้าของโครงการ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว โดยประชาชน มีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเท่านั้น โดยไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องใด ๆ กับการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการให้ข้อมูลมีได้หลายเทคนิควิธีการ เช่น การประกาศผ่านหนังสือพิมพ์ การแจกแผ่นพับ การแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว พวกเขาจะสามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการ และพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

๓. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจากันอย่างเป็นรูปแบบระหว่างผู้กำหนดนโยบาย เจ้าของโครงการ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและสาธารณชนมี

จุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูล และผลการศึกษามาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหา ทางเลือก ทางแก้ไข ที่เกี่ยวข้องกันนโยบาย/โครงการนั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดเหล่านั้นจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับนี้^๖

๔. ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง มีขอบเขตที่กว้างขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ เปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการหรือการลดปัญหาความขัดแย้ง เหมาะสำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งมาก อย่างไรก็ตาม ผู้มีอำนาจตัดสินใจยังคง อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้าย วิธีการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มที่ปรึกษา

๕. ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ดำเนินนโยบาย/โครงการ และประชาชนร่วมกันจัดทำหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการนั้น ๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการแลกเปลี่ยนกับผู้มีอำนาจตัดสินใจ และสามารถเข้าร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมาก เนื่องจากประชาชนจะทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และเตือนภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรม หรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบของการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลอาจอยู่ในรูปของการจัดตั้ง คณะกรรมการกลางที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด โดยประชาชนสามารถริเริ่มนโยบาย วางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้เองตั้งแต่ต้น โดยเจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๕๓, ๗๐) พบว่า ในอดีตที่ผ่านมาการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำยังดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนไม่ครบถ้วน

^๖ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำให้สูงขึ้น โดยในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ว่าข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประชาคมของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนข้างต้นได้ถูกระบุเอาไว้ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมถึงสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๘ ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอีกด้วย

ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในขณะนั้น โดยเฉพาะเรื่องสิทธิชุมชน ที่กำหนดสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีวิอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ได้เสนอให้เพิ่มรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในพื้นที่โครงการและผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการ โดยพัฒนากระบวนการให้ประชาชน/ชุมชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ตั้งแต่ช่วงก่อนการอนุญาต ระหว่างการทำเหมือง และช่วงก่อนการปิดเหมือง

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒ : ๘-๒๒ และ ๘-๓๔) นำเสนอแนวคิดการสร้างสมดุลในการพัฒนาแหล่งแร่ โดยใช้หลักการ “ให้มีการมีส่วนร่วมระบบไตรภาคี (Public, Private and People Participation: ๔P)” เสนอให้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำของประเทศไทย เพื่อลดช่องว่าง เชื่อมความสัมพันธ์ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมระหว่างเหมืองแร่กับชุมชน นอกจากนี้ เสนอให้มีการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นและสังคมได้มีส่วนร่วมรับรู้ และแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ขั้นตอนการขออนุญาตสำรวจ จนถึงการพัฒนาแหล่งแร่ไปเป็นเหมืองแร่ทองคำ และการพัฒนาพื้นที่หลังการทำเหมืองแร่ทองคำ ในแง่ของเทคโนโลยีการผลิตทองคำ ต้นทุนการสำรวจและพัฒนา รวมถึงความเสี่ยงจากการลงทุนซึ่งมีความไม่แน่นอนทางธรณีวิทยา พร้อมทั้งผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรได้รับในระดับที่มีความเหมาะสมอย่างเป็นธรรมทุกฝ่าย ทั้งนี้ เสนอให้จัดตั้งเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างชุมชนที่อยู่ในแหล่งแร่ทองคำ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางที่เหมาะสมและสร้างความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนา เพื่อลดปัญหาด้านสังคมที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพัฒนาแหล่งแร่^๗

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๕๕ : ๖-๒๗ และ ๗-๑๖) พบว่า ประชาชนและชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในขั้นการพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการเหมืองแร่ได้ ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ขั้นตอนการขอความเห็นชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งให้ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านซึ่งเป็นที่ตั้งคำขอประทานบัตร องค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งคำขอประทานบัตร ประชาชนที่มีบ้านเรือนอยู่ห่างจากแนวเขตคำขอประทานบัตรในรัศมี ๕๐๐ เมตร และผู้ครอบครองที่ดินที่อยู่ติดกับแนวเขตคำขอประทานบัตรเข้าร่วมประชุมด้วย ๒) ขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (EIA) ซึ่งกำหนดให้ที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงาน EIA ต้องดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย ๒ ครั้ง ครั้งแรกในระหว่างเริ่มต้นโครงการ โดยรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการและขอบเขตการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่

^๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับโครงการที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ รวมถึงขอบเขตการศึกษาด้วย และครั้งที่สองในระหว่างการจัดทำรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในรายงาน EIA ทั้งนี้ เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนทั้ง ๒ ขั้นตอน ไม่ใช่เป็นการให้อำนาจประชาชนและชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจอนุญาตหรือไม่อนุญาตโครงการทำเหมืองแร่โดยเด็ดขาด แต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการระหว่างประชาชนและผู้ประกอบการ ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นทั้ง ๒ ขั้นตอนน่าจะเพียงพอตามจุดประสงค์ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐควรกำกับดูแลให้มีการดำเนินการอย่างครบถ้วนและโปร่งใสตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง^๔

๒.๔ การป้องกันและเยียวยาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่

๒.๔.๑ ผลกระทบและมาตรการในการป้องกันผลกระทบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๔๓-๔๕) พบว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการกองมูลดิน ระบบกักเก็บกากแร่ ระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น รวมถึงมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งคุณภาพอากาศ ความดังของเสียง คุณภาพน้ำ น้ำในบ่อกักเก็บกากแร่ ปริมาณไซยาไนด์ คุณภาพน้ำใต้ดิน ตามที่กำหนดไว้ภายใต้มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๖๓-๖๔) ระบุว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน การย้ายถิ่นฐาน รวมถึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้างเนื่องจากการใช้พื้นที่จำนวนมาก การระเบิดทำให้เกิดฝุ่น เสียง และแรงสั่นสะเทือน และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒) พบว่า มีหน่วยงานการกำกับดูแลการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำหลายหน่วยงานซึ่งมีกฎหมายและวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลแตกต่างกัน และขาดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดช่องว่างในกระบวนการกำกับดูแลการทำเหมืองแร่ นอกจากนี้ ยังไม่มีกระบวนการในการแก้ไขปัญหากรณีความขัดแย้งระหว่างชุมชนและบริษัทที่ได้สิทธิในการสำรวจและทำเหมืองแร่ และในกรณีของการทำเหมืองแร่ทองคำ ยังไม่มีมาตรการหรือกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองที่ชัดเจน แม้ว่าจะมีการกำหนดพื้นที่แนวกันชนไว้ในขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงเรื่องพื้นที่แนวเขตติดต่อกับที่ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้การกำกับดูแล เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีข้อเสนอให้ปรับปรุงกระบวนการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบ โดยเฉพาะการติดตามการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ

^๔ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดให้มีการทำประชาคมตติของประชาชนในพื้นที่ ในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

สิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดหน้าที่ในการกำกับดูแลการทำเหมืองให้เป็นไปตามมาตรการในรายงาน EIA^๙

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๒) เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนและ กำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีการทำเหมืองแร่และ ถลุงทองคำ ทั้งนี้ เสนอให้มีการติดตามตรวจสอบแบบไตรภาคีเพื่อควบคุมผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างการทำ เหมือง โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเอง กำหนดเงินกองทุนเพื่อค้ำประกันการฟื้นฟูพื้นที่และกองทุนพัฒนาชุมชนด้วย รวมถึงเสนอให้ปรับอัตราเงิน ค้ำประกันการทำเหมืองให้เหมาะสม^{๑๐}

คณะทำงานย่อยการวางระบบการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๒๕๕๙) ศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงความ เชื่อมโยงของกิจกรรมการทำเหมืองและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ เช่น การระเบิด การเจาะ การขน ย้าย การเทกอง อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านคุณภาพเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง ซึ่งฝุ่นละอองทำให้ เกิดผลพิษทางอากาศ อาจส่งผลกระทบต่อการบินป้อนน้ำผิวดิน และดิน เป็นต้น ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนวทางการเฝ้า ระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองทองคำหลายประการ ได้แก่ การตั้งคณะกรรมการ ๓ ฝ่ายในการ ร่วมกันตรวจติดตามเพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ควรมีการตรวจวัดข้อมูลพื้นฐานก่อนทำเหมือง (Baseline data) ควรตรวจวัดเป็นระยะทุก ๓-๖ เดือน หรือตามฤดูกาล ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง เปรียบเทียบ (การเทียบกับค่ามาตรฐาน การเปลี่ยนแปลงจาก Baseline ความสัมพันธ์กับฤดูกาล การ เปรียบเทียบแต่ละจุด และการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง) ในกรณีที่จุดตรวจวัดเป็นตัวแทนของพื้นที่ ขนาดใหญ่ เสนอให้เก็บตัวอย่างแบบผสมรวม การเก็บตัวอย่างต้องควบคุมคุณภาพคำนึงถึงประเด็นเรื่องห่วงโซ่ แห่งการคุ้มครองวัตถุดิบ (Chain of custody) และความน่าเชื่อถือของห้องวิเคราะห์ด้วย^{๑๑}

^๙ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการกำกับดูแลการประกอบการ กำหนดให้ มีคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมเป็น คณะกรรมการด้วย ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ ทองคำ

^{๑๐} กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น กำหนดให้ผู้ประกอบการตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ นอกจากนี้ในด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ กำหนดให้ผู้ประกอบการตั้งกองทุนต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจาก การทำเหมือง ได้แก่ กองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการ ฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างการ ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรแร่ทองคำ

^{๑๑} กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการกำกับดูแลการประกอบการ กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมเป็น คณะกรรมการด้วย นอกจากนี้ ในด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ กำหนดให้มี การจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง และจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ดัง รายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

๒.๔.๒ ความรับผิดชอบต่อสังคมจากการประกอบกิจการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (๒๕๕๒ : ๒-๕) ระบุว่า ธนาकरโลกให้คำจำกัดความว่า Corporate Social Responsibility (CSR) คือ ความมุ่งมั่นขององค์การธุรกิจที่จะพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยดูแลบุคลากรขององค์การรวมไปถึงครอบครัวของบุคลากร ตลอดจนชุมชนและสังคม โดยมุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเหล่านี้ให้ดีขึ้น โดย CSR สามารถจำแนกได้เป็น ๒ ชนิด ได้แก่ ชนิดแรก CSR แท้ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรม CSR โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคมเป็นที่ตั้ง ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็น CSR แท้ เช่น กิจกรรมที่น้อมนำให้องค์กรและสมาชิกขององค์กรเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม ทำให้เกิดความใกล้ชิด ความร่วมมือกันในกิจกรรมของชุมชนหรือสังคม โดยกิจกรรมนั้นไม่ใช่ธุรกิจขององค์กร กิจกรรมที่ทำให้องค์กร สมาชิกขององค์กร เกิดความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่กับชุมชนหรือสังคมที่องค์กรตั้งอยู่ คือ ความสัมพันธ์บนฐานผลประโยชน์ร่วมกันในฐานะสมาชิกของชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ไม่ใช่ความสัมพันธ์ในฐานะผู้ให้บริการลูกค้า กิจกรรม CSR ที่เข้าไปร่วมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนหรือสังคม เน้นการพัฒนาจากรากฐานของชุมชน เป็นต้น ชนิดที่สอง CSR เทียม ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรม CSR โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อองค์กรเป็นที่ตั้ง ตัวอย่างกิจกรรมที่เป็น CSR เทียม เช่น กิจกรรมที่ทำเพื่อประชาสัมพันธ์องค์กร เป็นเป้าหมายหลัก การบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์โดยปราศจากจิตสำนึก กิจกรรมที่พนักงานขององค์กรไม่ได้มีส่วนร่วม เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๖๔) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนพบว่า ผู้ประกอบการเมืองแร่ทองคำได้จัดให้มีงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ประทานบัตรและพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนหนึ่ง ซึ่งกฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องมีจำนวนเท่าไร ซึ่งในกรณีของการประกอบกิจการเมืองแร่ทองคำบริเวณจังหวัดพิจิตรมีงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชนคิดเป็นประมาณร้อยละ ๐.๑ ของมูลค่าทองคำที่ผลิตได้ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนไม่มากนัก^{๑๒}

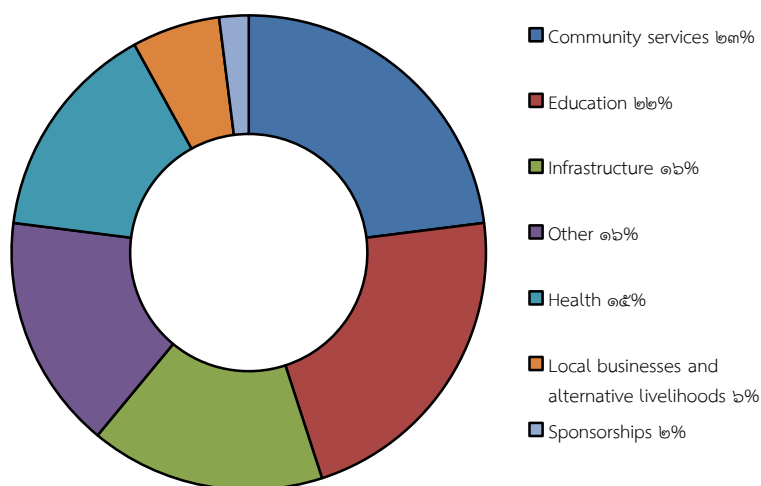
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ร่วมกับสถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ (MASCI) จัดทำโครงการส่งเสริมอุตสาหกรรมแร่ให้มีมาตรฐานสากลเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ ถึงปัจจุบัน รวมถึงได้ประกาศใช้มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) และนำไปส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในการประยุกต์ใช้ โดยมาตรฐาน CSR-DPIM ครอบคลุม ๗ ประเด็น ได้แก่ การกำกับดูแลองค์กร สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน สิ่งแวดล้อม การดำเนินงานอย่างเป็นธรรม ผู้ใช้แร่ และการมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ มาตรฐาน CSR-DPIM เป็นมาตรฐานที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐาน ISO 26000 Guidance on Social Responsibility^{๑๓}

^{๑๒} กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โดยผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

^{๑๓} <http://csr.dpim.go.th/> ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

Maxwell Stamp Plc (๒๐๑๕: ๒๖-๒๗) พบว่า เมืองแร่ทองคำในต่างประเทศมีการใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาชุมชนประมาณร้อยละ ๐.๙ ของรายได้จากการขาย โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริการชุมชน สนับสนุนการศึกษา และการพัฒนาสาธารณูปโภค (แผนภาพที่ ๒-๗)

แผนภาพที่ ๒-๗ สัดส่วนงบประมาณในการพัฒนาชุมชนของผู้ประกอบการเมืองแร่ทองคำ

Maxwell Stamp Plc (๒๐๑๕: ๒๗)

๒.๕ สรุป

บทที่ ๒ ทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทั้งด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์และการจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการป้องกันและเยียวยาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ โดยจากการศึกษาพบว่าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำได้ เช่น การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการกำกับการทำเหมือง การใช้วิธีการประเมินมูลค่าในการตั้งค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากการประกอบกิจการ การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบเพื่อให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพแบบ Kaldors-Hicks การยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การตรวจวัดข้อมูลพื้นฐานก่อนทำเหมือง (Baseline data) เพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงการยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่เพิ่มขึ้นและลดปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างเหมืองกับชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ มาตรการเหล่านี้ได้ถูกกำหนดเอาไว้กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำแล้ว โดยรายละเอียดอยู่ในบทที่ ๗

บทที่ ๓

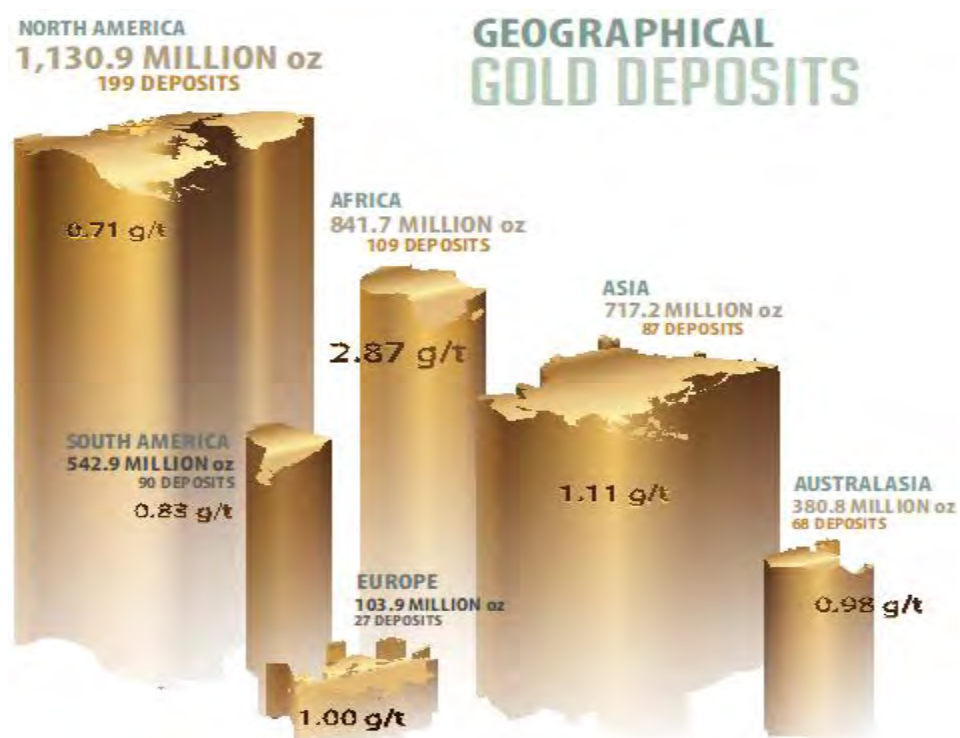
อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของโลก

ในบทนี้จะกล่าวถึงอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของโลกในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ปริมาณสำรองและการผลิตหรืออุปทาน การใช้หรืออุปสงค์ การค้าระหว่างประเทศ ราคาทั้งในอดีตและแนวโน้มในอนาคต รวมถึงระบบการคลังอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำซึ่งจะเปรียบเทียบข้อมูลภาษีสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ จัดเก็บจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ

๓.๑ ปริมาณสำรอง และการผลิต (อุปทาน)

จากข้อมูลของ Natural Resource Holding (๒๐๑๓) พบว่า มีแหล่งแร่ทองคำ ๕๘๐ แห่งทั่วโลก โดยอเมริกาเหนือเป็นภูมิภาคที่มีแหล่งทรัพยากรแร่ทองคำมากที่สุดในโลก ปริมาณแร่ทองคำประมาณ ๑,๑๓๐.๙ ล้านออนซ์ จากแหล่งแร่ทองคำ ๑๙๙ แห่ง แอฟริกาเป็นภูมิภาคที่มีทรัพยากรแร่ทองคำรองลงมา โดยมีปริมาณแร่ทองคำประมาณ ๘๔๑.๗ ล้านออนซ์ จากแหล่งแร่ทองคำ ๑๐๙ แห่ง นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในเชิงคุณภาพพบว่า แอฟริกาเป็นภูมิภาคที่มีแหล่งแร่ทองคำที่มีคุณภาพหรือเกรดสูงกว่าภูมิภาคอื่น โดยมีคุณภาพเฉลี่ยประมาณ ๒.๘๗ กรัมต่อตัน

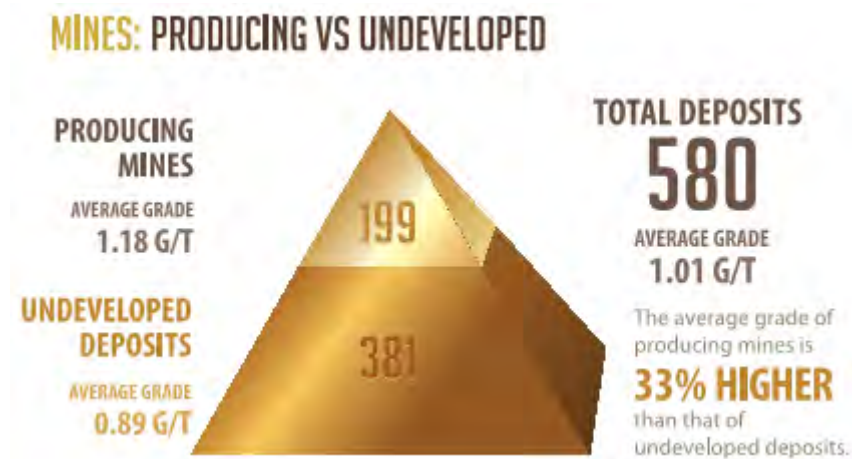
แผนภาพที่ ๓-๑ แหล่งแร่ทองคำทั่วโลก แยกตามภูมิภาค

ที่มา: Natural Resource Holding (๒๐๑๓)

Natural Resource Holding (๒๐๑๓) เปิดเผยว่า แหล่งแร่ทองคำ ๕๘๐ แหล่งทั่วโลก มีคุณภาพทองคำเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๑.๐๑ กรัมต่อตัน และในจำนวนนี้ เป็นแหล่งแร่ทองคำที่มีการผลิตแล้วจำนวน ๑๙๙ แห่ง ซึ่งมีคุณภาพเฉลี่ยประมาณ ๑.๑๘ กรัมต่อตัน ส่วนแหล่งแร่ทองคำที่ยังอยู่ในช่วงการพัฒนาหรือยังไม่มีการผลิต ๓๘๑ แห่ง มีคุณภาพเฉลี่ยประมาณ ๐.๘๙ กรัมต่อตัน หรือกล่าวได้ว่าคุณภาพของแหล่งแร่ทองคำที่มีการผลิตแล้วสูงกว่าคุณภาพของแหล่งแร่ทองคำที่ยังไม่มีการผลิตประมาณร้อยละ ๓๓

แผนภาพที่ ๓-๒ เปรียบเทียบแหล่งแร่ทองคำที่มีการผลิตแล้วและยังไม่มีการผลิต

ที่มา: Natural Resource Holding (๒๐๑๓)

จากข้อมูลของ World Gold Council (๒๐๑๗) พบว่า ในปี ๒๕๕๙ อุปทานทองคำของโลกอยู่ที่ระดับประมาณ ๔,๕๗๑ ตัน เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๕ เมื่อเทียบกับปีก่อน โดยแบ่งเป็นอุปทานที่มาจากผลผลิตของเหมืองแร่ทองคำประมาณ ๓,๒๓๖ ตัน หรือประมาณร้อยละ ๗๐ ของอุปทานรวม นอกจากนี้เป็นอุปทานที่มาจากทองคำที่นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycled gold) ประมาณ ๑,๓๐๘ ตัน หรือประมาณร้อยละ ๓๐ ของอุปทานรวม

ตารางที่ ๓-๑ อุปทานทองคำของโลกในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙

Tonnes	2015	2016	YoY (%)
Total supply	4,363.1	4,570.8	5
Mine production	3,233.0	3,236.0	0
Net producer hedging	13.5	26.3	95
Recycled gold	1,116.5	1,308.5	17

ที่มา: World Gold Council (๒๐๑๗)

จากข้อมูลของ USGS (๒๐๑๗) พบว่า ในปี ๒๕๕๙ มีการผลิตแร่ทองคำจากเหมืองแร่ประมาณ ๓,๑๐๐ ตัน โดยประเทศจีนเป็นประเทศที่มีการผลิตทองคำมากที่สุด คือ ๔๕๕ ตัน รองลงมา ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย รัสเซีย และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศที่มีปริมาณสำรองแร่ทองคำมากที่สุด ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย รัสเซีย และแอฟริกาใต้ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓-๒ ผลผลิตทองคำรายประเทศในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙

หน่วย : ตัน

Country	Mine production		Reserves
	2015	2016	
United States	214	209	3,000
Australia	278	270	9,500
Brazil	81	80	2,400
Canada	153	170	2,400
China	450	455	2,000
Ghana	88	90	990
Indonesia	97	100	3,000
Mexico	135	125	1,400
Papua New Guinea	60	65	1,500
Peru	145	150	2,400
Russia	252	250	8,000
South Africa	145	140	6,000
Uzbekistan	102	100	1,700
Other countries	897	900	13,000
World total (rounded)	3,100	3,100	57,000

ที่มา: USGS (๒๐๑๗)

สำหรับประเทศไทยจากข้อมูลของกรมทรัพยากรธรณีพบว่าประเทศไทยมีแหล่งแร่ทองคำในประเทศรวม ๗๖ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๓๑ จังหวัด มีปริมาณทองคำสำรองทางธรณีวิทยาสูงถึงประมาณ ๗๐๐ ตัน (ทอง ๗๐๐ ตัน กระจาย ๓๑ จังหวัด พร้อมให้ชุด!, ออนไลน์, ๒๕๖๐) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปริมาณทรัพยากรแร่ที่มีศักยภาพเป็นไปได้ในพื้นที่แหล่งแร่พบว่า ณ สิ้นปี ๒๕๕๗ ประเทศไทยมีปริมาณทรัพยากรทองคำ ๑๔๔ ตัน (กรมทรัพยากรธรณี, รายงานสถานการณ์ธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี ๒๕๕๘)

* ปริมาณทรัพยากรแร่ที่มีศักยภาพเป็นไปได้ เป็นการประเมินทางสถิติและวิชาการธรณีวิทยา ซึ่งยังไม่มี การประเมินความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจและสังคม และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

Natural Resource Holding (๒๐๑๓)เปิดเผยว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำที่มีปริมาณทองคำมากที่สุด โดยมีปริมาณทองคำประมาณ ๔๗๓.๖ ล้านออนซ์ จากทั้งหมด ๕๙ แหล่ง รองลงมา ได้แก่ แคนาดา แอฟริกาใต้ และรัสเซีย ตามลำดับ

ตารางที่ ๓-๓ ประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำปริมาณมากที่สุด

Countries	Million ounces	Deposits
USA	473.6	59
CANADA	471.5	99
SOUTH AFRICA	466.6	33
RUSSIA	328.3	33
AUSTRALIA	258.6	56
CHILE	147.5	15
MEXICO	136.6	33
GHANA	122.0	16
PAPUA NEW GUINEA	109.9	8
INDONESIA	105.6	8

ที่มา: Natural Resource Holding (๒๐๑๓)

ถึงแม้ว่าแอฟริกาใต้จะไม่ได้มีทรัพยากรแร่ทองคำมากที่สุดในโลก แต่แอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำคุณภาพดีที่สุดในโลก โดย Natural Resource Holding (๒๐๑๓)เปิดเผยว่า แหล่งแร่ทองคำของแอฟริกาใต้มีคุณภาพสูงถึง ๖.๐๔ กรัมต่อตัน ประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำคุณภาพสูงรองลงมา ได้แก่ แทนซาเนีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (DRC) และมาลี ซึ่งมีคุณภาพแหล่งแร่ทองคำประมาณ ๒.๓-๒.๘ กรัมต่อตัน

ตารางที่ ๓-๔ ประเทศที่มีแหล่งแร่ทองคำคุณภาพสูง

Countries	Grade (g/t)	Deposits
SOUTH AFRICA	6.04	33
TANZANIA	2.84	10
DRC	2.59	7
MALI	2.27	9
RUSSIA	2.02	33
GHANA	1.94	16
IVORY COAST	1.76	5
ECUADOR	1.54	8
KYRGYZSTAN	1.45	6
PAPUA NEW GUINEA	1.29	8

ที่มา: Natural Resource Holding (๒๐๑๓)

สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลของ Natural Resource Holding (๒๐๑๓) พบว่า ประเทศไทยมี แหล่งแร่ทองคำเพียง ๑ แห่ง คือ แหล่งแร่ทองคำชาติรี มีปริมาณทองคำประมาณ ๔.๖ ล้านออนซ์ มีคุณภาพ ทองคำที่ระดับ ๑.๒ กรัมต่อตัน

๓.๒ ราคา

ทองคำนอกจากจะเป็นแร่โลหะมีค่าและเครื่องประดับแล้ว ทองคำถือเป็นสวรรค์แห่งการลงทุนที่ปลอดภัย (Safe heaven) ของนักลงทุนอีกด้วย ดังนั้น ในบางช่วงเวลาราคาทองคำจะมีความผันผวนค่อนข้างมาก ทั้งนี้ ในช่วงปี ๑๙๗๐-๒๐๐๕ ราคาทองคำอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ คืออยู่ในระดับไม่เกิน ๕๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ หลังจากนั้นราคาทองคำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไปอยู่ในระดับที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ระดับ ๑,๗๗๔ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ หลังจากนั้นราคาทองคำได้ปรับตัวลดลงจนมาอยู่ที่ระดับ ๑,๒๖๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ในปัจจุบัน

แผนภาพที่ ๓-๓ แนวโน้มราคาทองคำ ในช่วงปี ๒๕๑๓ -พฤษภาคม ๒๕๖๐

หน่วย : ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์

<http://www.gold.org/investment/interactive-gold-price-chart>

ราคาทองคำเฉลี่ยในปี ๒๕๕๙ อยู่ที่ระดับประมาณ ๑,๒๔๙ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ เพิ่มขึ้นจากระดับราคาเฉลี่ย ๑,๑๖๑ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ ในปีก่อน สำหรับราคาทองคำในปี ๒๕๖๐ นักวิเคราะห์ส่วนใหญ่คาดการณ์ว่าราคาทองคำจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อน

ตารางที่ ๓-๕ การคาดการณ์ราคาทองคำ

หน่วย: ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์

	Forecast date	๒๐๑๗	๒๐๑๘
World Bank	April ๒๐๑๗	๑,๒๒๕	๑,๒๖๖
LBMA	January ๒๐๑๗	๑,๒๔๔	n.a.
UBS	April ๒๐๑๗	๑,๓๐๐	๑,๓๒๕
Bank of America Merrill Lynch	March ๒๐๑๗	๑,๔๐๐	n.a.

ที่มา: World Bank Commodity Markets Outlook, April ๒๐๑๗

และ http://www.gold-eagle.com/forecasts_predictions

๓.๓ การใช้ (อุปสงค์)

World Gold Council (๒๐๑๗) เปิดเผยว่า ปริมาณการใช้ทองคำของโลกในปี ๒๕๕๙ อยู่ที่ระดับ ๔,๓๐๘.๗ ตัน เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒ เมื่อเทียบกับปีก่อน โดยเป็นการใช้ทองคำจากอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับประมาณ ๒,๐๔๒ ตัน หรือประมาณร้อยละ ๔๗ ของการใช้ทองคำทั้งหมด รองลงมาเป็นการใช้ทองคำเพื่อการลงทุน ๑,๕๖๑ ตัน การใช้ทองคำของธนาคารกลางหรือสถาบันอื่น ๆ ๓๘๔ ตัน และการใช้ทองคำที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ๓๒๒.๕ ตัน

ตารางที่ ๓-๖ การใช้ทองคำของโลก ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙

	ปริมาณในปี ๒๕๕๘ (ตัน)	ปริมาณในปี ๒๕๕๙ (ตัน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)
Total demand	๔,๒๑๕.๘	๔,๓๐๘.๗	๒%
Jewellery	๒,๓๘๘.๖	๒,๐๔๑.๖	-๑๕%
Investment	๙๑๘.๗	๑,๕๖๑.๑	๗๐%
- Bar and coin	๑,๐๔๗.๐	๑,๐๒๙.๒	-๒%
- Gold backed ETFs	-๑๒๘.๓	๕๓๑.๙	-
Central banks and other institution	๕๗๖.๕	๓๘๓.๖	-๓๓%
Technology	๓๓๒.๐	๓๒๒.๕	-๓%
- Electronics	๒๖๒.๒	๒๕๔.๕	-๓%
- Other Industrial	๕๐.๙	๕๐.๐	-๒%
- Dentistry	๑๘.๙	๑๘.๐	-๕%

ที่มา: World Gold Council (๒๐๑๗)

๓.๔ การค้าระหว่างประเทศ

๓.๔.๑ การส่งออกและนำเข้าทองคำ

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศผู้ส่งออกทองคำมากที่สุดในโลก โดยในปี ๒๕๕๙ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีการส่งออกทองคำคิดเป็นมูลค่าประมาณ ๘๒,๓๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๒๕ ของมูลค่าทองคำที่ส่งออกทั่วโลก ประเทศที่มีมูลค่าส่งออกทองคำรองลงมา ได้แก่ ฮองกง สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ

ตารางที่ ๓-๗ สถิติการส่งออกทองคำในปี ๒๕๕๙

Rank	Exporter	Gold Export Value (US\$ billions)	World Total (%)
๑	Switzerland	๘๒.๓	๒๕.๓
๒	Hong Kong	๕๔.๑	๑๖.๗
๓	United Arab Emirates	๒๕.๔	๗.๘
๔	United States	๑๗.๗	๕.๕

Rank	Exporter	Gold Export Value (US\$ billions)	World Total (%)
๕	United Kingdom	๑๕.๗	๔.๘
๖	Australia	๑๓.๕	๔.๑
๗	Canada	๑๒.๕	๓.๘
๘	Turkey	๘.๒	๒.๕
๙	Japan	๗.๓	๒.๓
๑๐	Thailand	๗.๓	๒.๒

ที่มา: <http://www.worldstopexports.com/gold-exports-country/>

ตารางที่ ๓-๘ สถิติการนำเข้าทองคำในปี ๒๕๕๘

Rank	Importers	Gold Imports (US\$ billions)	World Total (%)
๑	Switzerland	๗๐.๗	๒๙.๗
๒	Hong Kong	๓๖.๒	๑๕.๒
๓	India	๓๕.๐	๑๔.๗
๔	United Kingdom	๑๘.๗	๗.๙
๕	United Arab Emirates	๑๒.๖	๕.๓
๖	United States	๑๐.๘	๔.๕
๗	Thailand	๗.๒	๓.๐
๘	Canada	๖.๕	๒.๗
๙	Saudi Arabia	๕.๑	๒.๑
๑๐	Germany	๔.๕	๑.๙

ที่มา: http://www.worldsrichestcountries.com/top_gold_importers.html

๓.๔.๒ มาตรฐานและการรับรองระหว่างประเทศ

ทองคำที่มีการซื้อขายกันระหว่างประเทศจะต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองไปยังแหล่งกำเนิดหรือเหมืองแร่ทองคำด้วยว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเหล่านั้นมีการประกอบกิจการที่มีมาตรฐาน รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน (Responsible Sourcing Programme) ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานจัดทำมาตรฐานหรือข้อแนะนำ (Guideline) เกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในระดับสากลเอาไว้ เช่น

๓.๔.๒.๑ มาตรฐานของ London Bullion Market Association (LBMA) เช่น LBMA Responsible Gold Guidance^๒ เป็นต้น

๓.๔.๒.๒ ข้อแนะนำของ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) เช่น OECD Due Diligence Guidance for Responsible supply Chains of

^๒ <http://www.lbma.org.uk/assets/market/gdl/RGG%๒๐v๖.๐%๒๐๒๐๑๕๐๘๐๑๔.pdf> ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas^๓ เป็นต้น

๓.๔.๒.๓ มาตรฐานของ World Gold Council เช่น Conflict-Free Gold Standard^๔ เป็นต้น

๓.๔.๒.๔ ข้อเสนอแนะของ International Council on Mining & Metals (ICMM) เช่น ICMM Good Practice Guidance for Mining and Biodiversity^๕ และ ICMM Indigenous Peoples and Mining Good Practice Guide^๖ เป็นต้น

ทั้งนี้ เนื่องจากทองคำเป็นสินค้าที่มีมูลค่าสูง ดังนั้น ทองคำที่มีการซื้อขายระหว่างประเทศจึงมีการตรวจสอบและรับรองโดยหน่วยงานที่ได้รับความน่าเชื่อถือ เช่น Perth Mint Gold Certificates ซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐบาล Western Australia, LBMA Good Delivery Lists ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการได้รับการรับรองจำนวนทั้งสิ้น ๗๐ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งรวมถึงสิงคโปร์และอินโดนีเซียด้วย และ Responsible Jewellery Council Chain-of-Custody certification ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ถูกตั้งขึ้นในปี ๒๕๕๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและรับรองแหล่งกำเนิดที่มีความรับผิดชอบต่ออุตสาหกรรมเครื่องประดับเป็นการเฉพาะ (Responsible sourced jewellery materials)

๓.๔.๓ ตลาดทองคำ

ทองคำเป็นแร่โลหะมีค่าที่หายากและมีราคาสูง มีความคงทนต่อการผุกร่อน รวมถึงยังถูกใช้เป็นทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น ทองคำจึงมีตลาดที่มีการซื้อขายค่อนข้างหลากหลายมาก โดยมีตลาดทองคำสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะหลัก ได้แก่ ตลาดที่มีการซื้อขายทองคำจริง (Physical or real gold) เช่น ตลาดทองคำสำหรับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับตลาดซื้อขายทองคำลักษณะที่สอง คือ ตลาดซื้อขายทองคำเพื่อการลงทุนเป็นหลัก (Paper gold) โดยตลาดที่มีการซื้อขายทองคำระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ Commodity Exchange, Inc (COMEX) ที่นิวยอร์ก London Metal Exchange (LME) ที่ลอนดอน และ Shanghai Gold Exchange (SGE) ที่เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น

ทั้งนี้ ทองคำถือเป็นสินค้าโภคภัณฑ์ (Commodities) เนื่องจากมีมาตรฐานสากล ราคาถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานของตลาดโลก และราคาทองคำมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันทั่วโลก

๓.๕ ระบบการคลัง

Maxwell Stamp Plc. (๒๐๑๕ : ๑๖) เปิดเผยว่า ภาษีเงินได้และค่าภาคหลวงแร่เป็นภาษีสำคัญที่รัฐเรียกเก็บจากผู้ประกอบการเหมืองแร่ โดยค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ชำระให้แก่รัฐส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปภาษีเงินได้ถึงประมาณร้อยละ ๕๘ ค่าใช้จ่ายรองลงมา คือ ค่าภาคหลวงแร่และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ซึ่งมีสัดส่วนประมาณร้อยละ ๑๕

^๓ <http://www.oecd.org/daf/inv/mne/OECD-Due-Diligence-Guidance-Minerals-Edition3.pdf> ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

^๔ http://www.gold.org/sites/default/files/documents/Conflict_Free_Gold_Standard_English.pdf ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

^๕ <http://www.icmm.com/website/publications/pdfs/13.pdf> ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

^๖ <https://www.icmm.com/website/publications/pdfs/9520.pdf> ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

PricewaterhouseCoopers (๒๐๑๒) ศึกษาข้อมูลภาษีเงินได้และภาษีที่รัฐเรียกเก็บจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่เป็นการเฉพาะ (หรือค่าภาคหลวงแร่) ในประเทศที่มีการทำเหมืองแร่ทองคำ ๑๙ ประเทศ พบว่าอัตราภาษีเงินได้ที่รัฐเรียกเก็บจากผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำอยู่ในช่วงร้อยละ ๒-๔๐ ในขณะที่ค่าภาคหลวงแร่อยู่ในช่วงร้อยละ ๐-๑๖ ทั้งนี้ การเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำมีความหลากหลายในแต่ละประเทศ โดยส่วนใหญ่ใช้มูลค่าหรือรายรับ (Ad-valorem tax) เป็นฐานภาษี แต่มีบางประเทศเก็บจากฐานกำไร และบางประเทศที่เก็บต่อหน่วยผลผลิต

ตารางที่ ๓-๙ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเหมืองแร่ (ค่าภาคหลวงแร่) ทองคำในต่างประเทศ

	Top rate of CIT (%)	Mineral tax name	Basis	Rates (%)
Argentina	๓๕%	Provincial mining royalties	Mine head value	๓%
Australia	๓๐%	๑: State Royalties ๒: Minerals Resource Rent Tax ("MRRT")	๑: Volume of minerals extracted ๒: Mining profit	๑ : ๐% -๒.๕% ๒ : N/A
Brazil	๓๔%	CFEM – Compensation for the Exploitation of Mineral Resources	Adjusted Revenue	๑%
Canada	๑ : ๑๕% (Federal) ๒ : ๑๐% - ๑๖% (Provincial)	๑: Quebec mining tax ๒: British Columbia (BC) mining tax ๓: Ontario mining tax	๑: Adjusted PBT ๒: Adjusted PBT ๓: Adjusted PBT	๑: ๑๖.๐% tax years starting after ๓๑ Dec ๒๐๑๑ ๒: ๒% - net current proceeds ๓% - net revenue ๓: ๕% - ten years for new mines opened ๑๐% -Ontario mining tax
Chile	๑๘.๕%	Specific Mining Tax	Adjusted PBT	๐% - ๑๔%
China	๒๕%	๑: Resource Tax ๒: Compensation for Mineral Resource ๓: Royalty fee of Exploration Right	๑.Units produced (weight) ๒: Revenues (Turnover) ๓: Mining area	๑: RMB ๑.๕ - RMB ๗ per tonne ๒: ๐.๕% - ๔% ๓: RMB๑๐๐/annum/km ² for the first three years and additional RMB๑๐๐/annum/km ² from the fourth year, with the ceiling of RMB๕๐๐/annum/km ²
Congo, Democratic Republic of	๓๐% (for mining companies) ๔๐%	Mining Royalty	Adjusted Revenue	๒.๕%

	Top rate of CIT (%)	Mineral tax name	Basis	Rates (%)
Congo, Republic of	෨෦% (for mining companies) ෧෫% standard top rate	Mining Royalty (Redevance Minière)	Market Value	෫%
Ghana	෧෫% Federal ෧෫% Federal - companies engaged in mining	Mineral Royalties	Revenue (Turnover)	෫%
India	෧෧.෫෫෫% (Indian company) ෧෧.෦෧෫% (foreign company)	෧: Royalty ෧: Deadrent	෧: Units produced ෧: Area of mine	෧: ෧% ෧: INR ෫,෦෦෦/Ha
Indonesia	෧෫%	Government royalty	Revenues (Turnover)	෧.෧෫%
Kazakhstan	෧෦%	Mineral Extraction Tax	Value of minerals	෫%
Peru	෨෦%	෧: Mining Royalty ෧: Special Mining Tax ෧: Special Mining Contribution	෧: PBT ෧: PBT ෧: PBT	෧: ෧% - ෧෧% ෧: ෧% - ෫.෫% ෧: ෫% - ෧෧.෧෧%
Philippines	෧ : ෨෦% ෧ : ෧% municipalities ෧% cities	෧: Excise tax ෧: Royalties to mineral reservations ෧: Royalties to indigenous cultural communities	෧: Market Value ෧: Market Value ෧: As agreed; min of ෧% gross output	෧: ෧% ෧: min. ෫% - at least of the market value of the gross output of the minerals ෧: as agreed - between the mining company and the indigenous cultural community but in no case shall be less than ෧% of gross output
Russian Federation	෧ : ෧෦% ෧ : ෧෫.෫% (regional)	Mineral Resources Extraction Tax	Value of extracted Mineral resources	෧%

	Top rate of CIT (%)	Mineral tax name	Basis	Rates (%)
South Africa	๒๘%	Mining and Petroleum Resources Royalty (“MPRD”)	Adjusted revenues	๐.๕% - ๕% refined minerals is ๐.๕% and the maximum royalty percentage is ๕%. in the case of unrefined minerals, the minimum royalty percentage is ๐.๕% and the maximum royalty percentage is ๗%
Tanzania	๓๐%	Government Mining Royalties	Market Value	๔%
Ukraine	๒๑%	๑: Charge for use of subsoil ๒: Pollution tax	๑: Units produced ๒: Units produced	UAH ๑๕.๙๘/tonne extracted
United States	๑ : ๓๕% ๒ : ๔% - ๙% (state)	๑: Federal Land Royalty ๒: Nevada Net Proceeds Tax ๓: Other State Severance Taxes	๑: Revenues (Turnover) ๒: Adjusted PBT ๓: Adjusted PBT	๑: ๐% ๒: ๒% - ๕% ๓: ๒% - ๕%

ที่มา: PricewaterhouseCoopers (๒๐๑๒)

หมายเหตุ: CIT หมายถึง Corporate Income Tax

PBT หมายถึง Profit Before Tax

สำหรับประเทศไทย มีเพดานอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ระดับร้อยละ ๓๐ ของกำไรสุทธิ ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับประเทศออสเตรเลีย ปัจจุบันมีการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลให้เหลือร้อยละ ๒๐ ของกำไรสุทธิ ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีการเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำโดยใช้ฐานมูลค่า โดยมีอัตราก้าวหน้าตามราคาแร่ทองคำในช่วงร้อยละ ๒.๕ - ๒๐ ของราคาทองคำ

๓.๖ สรุป

บทที่ ๓ ได้นำเสนอสถานการณ์อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของโลก โดยพบว่าทวีปอเมริกาเหนือเป็นทวีปที่มีทรัพยากรแร่ทองคำสูงที่สุดในโลก ซึ่งมีปริมาณทองคำประมาณ ๑,๑๓๐.๙ ล้านออนซ์ จากแหล่งแร่ทองคำ ๑๙๙ แห่ง และพบว่าอุปทานทองคำของโลกในปี ๒๕๕๙ อยู่ที่ระดับประมาณ ๔,๕๗๐ ตัน โดยกว่าร้อยละ ๗๐ เป็นอุปทานที่เกิดจากผลผลิตทองคำที่ได้จากการทำเหมือง โดยจีนเป็นประเทศที่มีผลผลิตทองคำสูงที่สุด คือ ประมาณ ๔๕๕ ตันต่อปี ในขณะที่แอฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีคุณภาพแหล่งแร่ทองคำสูงที่สุด คือ ประมาณ ๖ กรัมต่อตัน สำหรับข้อมูลด้านราคาชี้ให้เห็นว่าในอดีตราคาทองคำอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ แต่หลังจากปี ๒๕๔๘ ราคาทองคำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนไปอยู่ในระดับที่สูงที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ระดับ ๑,๗๗๔ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ ในปี ๒๕๕๕ และได้ปรับตัวลดลงจนมาอยู่ที่ระดับประมาณ ๑,๒๖๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อออนซ์ในปัจจุบัน และได้รับการคาดการณ์ว่าราคาทองคำจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

ข้อมูลด้านการใช้หรืออุปสงค์ทองคำ ชี้ให้เห็นว่าในปี ๒๕๕๙ ปริมาณการใช้ทองคำของโลกอยู่ที่ระดับ ๔,๓๐๙ ตัน ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๔๗ เป็นความต้องการใช้ทองคำในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ รองลงมา คือ ความต้องการใช้ทองคำเพื่อการลงทุน ในส่วนของข้อมูลด้านการค้าระหว่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่าประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นประเทศที่มีการส่งออกและนำเข้าทองคำมากที่สุดในโลก รวมถึงพบว่าทองคำที่มีการซื้อขายกันระหว่างประเทศจะต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองไปยังเหมืองแร่ทองคำด้วยว่ามีการประกอบกิจการที่มีมาตรฐาน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ทั้งนี้ ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานจัดทำมาตรฐานหรือข้อแนะนำ (Guideline) เกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในระดับสากล เช่น LBMA และ OECD เป็นต้น

ในส่วนสุดท้ายของบทชี้ให้เห็นว่าภาษีที่แต่ละประเทศเรียกเก็บจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ใช้มูลค่าหรือรายรับ (Ad-valorem tax) เป็นฐานภาษี ซึ่งสอดคล้องกับการเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำของไทย ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของไทยในบทที่ ๔ ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแร่ทองคำ ซึ่งมีรายละเอียดในบทที่ ๗

บทที่ ๔

อุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของไทย

ในบทนี้จะแสดงให้เห็นถึงภาพรวมของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำของไทย ในเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้เห็นพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในอดีต ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของไทย ในด้านศักยภาพ ปริมาณสำรอง แหล่งแร่ทองคำ ข้อมูลการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำหรือประทานบัตร กระบวนการทำเหมืองแร่ทองคำ การผลิต การค้า ตลอดจนห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำภายในประเทศ

๔.๑ พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในอดีต

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ไม่ว่าจะเป็นมติคณะรัฐมนตรี การอนุมัติอนุญาตประกอบกิจการ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ

ทั้งนี้ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าประเทศไทยมีการผลิตแร่ทองคำตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (แร่ทองคำ, ออนไลน์, ๒๕๖๐) โดยมีพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

ตารางที่ ๔-๑ พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับเหมืองแร่ทองคำในอดีต

ช่วงเวลา	พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญ
ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๑	พบว่าการสำรวจและทำเหมืองทองคำหลายพื้นที่ เช่น บริเวณอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว บริเวณบ้านโตะโมะ อำเภอสุนทราราม จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ. ๒๕๑๑	คณะรัฐมนตรีมีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำและทองแดง โดยมีปลัดกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติเป็นประธานคณะกรรมการ ทั้งนี้ ต่อมาคณะกรรมการดังกล่าวถูกยกเลิกไปในปี ๒๕๑๔
พ.ศ. ๒๕๑๗	คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ ให้กรมทรัพยากรธรณีทำสัญญาเกี่ยวกับการสำรวจ และทำเหมืองแร่ทองคำกับบริษัท อ่าวขามไทย จำกัด และอนุมัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุประทานบัตร ตามที่บริษัทขอให้มีอายุ ๒๕ ปี และให้มีการไม่กำหนดอัตราเรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำเกินกว่าอัตราที่กำหนดอยู่ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙ และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และที่ดิน ที่เป็นป่าปิดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวนหรือคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ให้ช่วยไกล่เกลี่ยกับเจ้าของที่ดิน และช่วยเร่งรัดการพิจารณาอนุญาตในการขอรับใบอนุญาตเพื่อช่วยเหลือแก่บริษัท อ่าวขามไทย และบริษัทที่บริษัท อ่าวขามไทย จัดตั้งขึ้น ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ
พ.ศ. ๒๕๓๐	– เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบนโยบายว่าด้วยการสำรวจและพัฒนาแร่ทองคำ ๔ ประการ ตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอ และอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ – เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๓๐ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องนโยบายว่าด้วยการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสาระสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

ช่วงเวลา	พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญ
	๑) การขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ที่กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศให้เป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ ผู้ขอจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศเป็นคราว ๆ ไป ๒) การขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ทั่วไป กำหนดให้การสำรวจแร่ทองคำต้องขออาชญาบัตรพิเศษเท่านั้น โดยผู้ขอจะต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษตอบแทนแก่รัฐในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในขั้นสำรวจและการทำเหมือง ทั้งนี้ อนุญาตให้ผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำได้เฉพาะผู้ที่ได้รับอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่ที่ยื่นคำขอประทานบัตรแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ การขายแร่ทองคำที่ผลิตได้ต้องเสนอขายให้แก่รัฐบาลก่อนเสนอขายให้แก่ผู้อื่น ๓) ในระหว่างที่กรมทรัพยากรธรณียังทำการสำรวจแหล่งแร่ทองคำในท้องที่จังหวัดเลยและหนองคายไม่แล้วเสร็จ กระทรวงอุตสาหกรรมจะไม่ออกอาชญาบัตรและประทานบัตรสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ดังกล่าวให้แก่ผู้ใด ๔) ผู้ถือประทานบัตรชนิดอื่นที่มีแร่ทองคำปนอยู่ ต้องขอเพิ่มชนิดแร่ทองคำ พร้อมทั้งปฏิบัติตามข้อ ๑) ๒) และ ๓) – เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๓๐ กระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ ๕ พื้นที่ ได้แก่ ๑) พื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ประมาณ ๙๕,๖๒๕ ไร่ ๒) พื้นที่อำเภอภักดีชุมพล และอำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ประมาณ ๖๗,๕๐๐ ไร่ ๓) พื้นที่อำเภอสระแก้ว และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ประมาณ ๒๗,๒๖๕ ไร่ ๔) พื้นที่อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี เนื้อที่ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ไร่ ๕) พื้นที่อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ประมาณ ๒๒,๕๐๐ ไร่ – เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๓๐ กระทรวงอุตสาหกรรมออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ โดยกำหนดให้ผู้สนใจยื่นขอคำขอที่ปิดผนึกให้กรมทรัพยากรธรณีพิจารณา โดยมีเกณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ ฐานะแห่งสินทรัพย์ของผู้ขอ แผนงานโครงการสำรวจ เงินทุนที่จะใช้จ่ายตามโครงการ ความสามารถและประสบการณ์ในการสำรวจและทำเหมืองของผู้ขอ ความเป็นบริษัทที่เชื่อถือได้ การเสนอให้บุคคลสัญชาติไทยเข้าถือหุ้นและร่วมประกอบกิจการ และการเสนอผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ ทั้งนี้ วิชาญ (๒๕๕๗, ๘) พบว่าไม่มีผู้สนใจลงทุนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ เนื่องจากมีการจัดเก็บอัตราค่าภาคหลวงแร่ในอัตราที่สูงถึงร้อยละ ๑๐ ของราคาประกาศ ประกอบกับในขณะนั้นทองคำมีราคาต่ำ (ประมาณ ๔๕๐ ดอลลาร์สหรัฐต่อออนซ์) ทำให้ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจากการทำเหมืองแร่เป็นกิจกรรมต้องใช้เงินลงทุนสูง และต้องใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย
พ.ศ. ๒๕๓๒	– เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๓๒ คณะรัฐมนตรีมีมติ อนุมัติให้กระทรวงอุตสาหกรรมออกอาชญาบัตรและประทานบัตรสำหรับการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดเลยและหนองคายได้ – เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๒ กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการขนาดใหญ่อีก ๔ พื้นที่ เพื่อเชิญชวนให้ผู้สนใจลงทุนยื่นขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ได้แก่

ช่วงเวลา	พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญ
	๑) พื้นที่ภูโหล่น – นาจั่ว ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย อำเภอปากชม จังหวัดเลย และอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี เนื้อที่ประมาณ ๔๐๐ ตารางกิโลเมตร ๒) พื้นที่ปากชม – หาดคัมภีร์ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี และอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย เนื้อที่ประมาณ ๗๔๐ ตารางกิโลเมตร ๓) พื้นที่ภูถ้ำพระ – ภูหินเหล็กไฟ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปากชม อำเภอเชียงคาน อำเภอเมือง อำเภอนาดูน และอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เนื้อที่ประมาณ ๗๔๐ ตารางกิโลเมตร ๔) พื้นที่น้ำคิ้ว – ภูซุ่มทอง ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอเมือง อำเภอท่าลี่ อำเภอภูเรือ และอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย เนื้อที่ประมาณ ๕๔๕ ตารางกิโลเมตร – เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๒ กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การให้สิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่ในพื้นที่จังหวัดเลย หนองคาย และอุดรธานี โดยกำหนดให้ผู้ขอต้องเสนอข้อเสนอสอง ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกให้ยื่นข้อเสนอทางเทคนิค ซึ่งหากผ่านการพิจารณาขั้นตอนที่สองให้ยื่นข้อเสนอผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ
พ.ศ. ๒๕๓๔	กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมทรัพยากรธรณี ทำสัญญาว่าด้วยการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำแปลงที่สี่ พื้นที่น้ำคิ้ว – ภูซุ่มทอง กับบริษัท หุ่นคา ฮาเบอร์ จำกัด และบริษัท หุ่นคา จำกัด ภายหลังบริษัท หุ่นคา ฮาเบอร์ จำกัด ได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาลงทุนดำเนินการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๓๒
พ.ศ. ๒๕๓๕	กรม. มีมติ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๓๕ ให้ลดค่าภาคหลวงแร่ทองคำลง จากอัตราร้อยละ ๑๐ ของราคาประกาศ เป็นอัตราร้อยละ ๒.๕ ของราคาประกาศ โดยใช้ราคาตลาดทองคำลอนดอนเป็นมาตรฐาน
พ.ศ. ๒๕๓๗	บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้เริ่มดำเนินการสำรวจแหล่งแร่ทองคำ ในพื้นที่จังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ที่อยู่นอกพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่
พ.ศ. ๒๕๓๘	บริษัท หุ่นคา จำกัด ได้ยื่นคำขอประทานบัตรเหมืองแร่จำนวน ๖ แปลง ที่ตำบลเขาหลวง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย พื้นที่ประมาณ ๑,๒๙๑ ไร่
พ.ศ. ๒๕๔๓	– เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแนวทางการแก้ปัญหาการบุกรุกขุดหาแร่ทองคำบริเวณเขาพนมพา ตำบลหนองพระ อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร โดยผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษเฉพาะรายให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการขอประทานบัตรในพื้นที่ดังกล่าว และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการคำขอประทานบัตรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตรเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ต่อไป – บริษัท อัคราฯ ได้ประทานบัตรสำหรับโครงการชาตรีได้จำนวน ๔ แปลง
พ.ศ. ๒๕๔๔	บริษัท อัคราฯ ได้เริ่มดำเนินการผลิตทองคำเชิงพาณิชย์ โดยได้รับสิทธิส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา ๘ ปี รวมถึงได้รับลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ ๕๐ อีก ๕ ปี
พ.ศ. ๒๕๔๖	บริษัท หุ่นคา จำกัด ได้รับประทานบัตร ๖ แปลง โดยประทานบัตร ๓ แปลง มีอายุตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๔๖ - ๒๖ กันยายน ๒๕๗๐ และอีก ๓ แปลงมีอายุตั้งแต่วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๖ - ๒๒ มกราคม ๒๕๗๑

ช่วงเวลา	พัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญ
พ.ศ. ๒๕๔๙	บริษัท ทุ่งคำ จำกัด ได้รับอนุญาตให้เปิดการทำเหมืองและประกอบโลหกรรมแร่ทองคำ
พ.ศ. ๒๕๕๐	– คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่มีมติมอบหมายกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม พิจารณาทบทวนการกำหนดค่าภาคหลวงแร่ทองคำให้มีความเหมาะสม – กระทรวงอุตสาหกรรมปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่จากอัตราคงที่ที่ร้อยละ ๒.๕ ของราคาทองคำเป็นอัตราก้าวหน้าตามราคาทองคำ โดยมีช่วงระหว่างร้อยละ ๐ – ๒๐ ของราคาทองคำ ทำให้อัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำที่แท้จริง (Effective rate) ในขณะนั้นเพิ่มขึ้นไปอยู่ที่ประมาณร้อยละ ๑๐ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าประเทศอื่นทั้งเอเชียและยุโรป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒๕๕๒, ๖๑) – คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ศึกษาและเสนอแนะนโยบายในการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำโดยเร็ว โดยระหว่างการศึกษาให้ชะลอการออกอาชญาบัตรสำรวจแหล่งแร่ทองคำไว้ก่อน
พ.ศ. ๒๕๕๑	บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ได้ประทานบัตรสำหรับโครงการชาติรีเหนือจำนวน ๙ แปลง
พ.ศ. ๒๕๕๒	วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบรายงานการศึกษานโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติศึกษาตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ และให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับรายงานดังกล่าวไปพิจารณา โดยให้นำความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาด้วย
พ.ศ. ๒๕๕๔	เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๔ มติคณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเรียกร้องของขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรมไปพิจารณาดำเนินการ โดยในกรณีการทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ มอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชะลอการให้สัมปทานเหมืองแร่รายใหม่ ให้มีการตรวจสอบผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาและให้การช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ที่ดำเนินการอยู่แล้ว รวมทั้งปัญหาด้านสุขภาพอนามัย และปัญหาการถูกข่มขู่คุกคามด้วย
พ.ศ. ๒๕๕๕	– บริษัท ทุ่งคำ จำกัด หยุดการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ เนื่องจากใบอนุญาตใช้ที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติและใบอนุญาตใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมดอายุ ประกอบกับมีประชาชนร้องเรียนและคัดค้านในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพรวมถึงก่อให้เกิดความแตกแยกของประชาชนในพื้นที่ – บริษัท อัคราฯ ได้รับการอนุมัติให้ขยายโรงงานประกอบโลหกรรม รวมถึงได้รับการส่งเสริมการลงทุนโดยได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา ๘ ปี จากกำไรสุทธิซึ่งได้รับจากการประกอบโลหกรรมส่วนขยาย
พ.ศ. ๒๕๕๖	กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการพิจารณาออกอาชญาบัตรเพื่อการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ แต่หลังจากนั้นสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีส่งเรื่องกลับมาให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป เนื่องจากรัฐบาลประกาศยุบสภา

ที่มา: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๔.๒ ภาพรวมการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของไทย

ในประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำในเชิงอุตสาหกรรมในปี พ.ศ.๒๕๓๐ เมื่อกระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำในเชิงอุตสาหกรรม ทำให้เริ่มมีการสำรวจและสามารถผลิตทองคำจากเหมืองในเชิงอุตสาหกรรมในประเทศไทยที่จังหวัดพิจิตรและเพชรบูรณ์ในปี ๒๕๔๔ ดำเนินการโดยบริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด และแห่งที่ ๒ ที่จังหวัดเลยในปี ๒๕๔๙ ดำเนินการโดยบริษัท หงษ์คำ จำกัด ทำให้แร่ทองคำกลายเป็นแร่ที่มีความสำคัญในลำดับต้น ๆ ของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในประเทศไทย ซึ่งในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๗-๒๕๕๘ การผลิตทองคำจากเหมืองในเชิงอุตสาหกรรมมีมูลค่าเฉลี่ยปีละประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อมูลค่าผลผลิตแร่ทั้งหมดประมาณร้อยละ ๘ จากแร่กว่า ๔๐ ชนิดที่ผลิตได้ทั้งหมดในประเทศไทย

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงสถานการณ์เหมืองแร่ทองคำของไทยในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของไทย ได้แก่ ปริมาณสำรองซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพแร่ทองคำของประเทศไทย ประทานบัตรหรือสถิติเกี่ยวกับการอนุมัติอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ รวมถึงสถานการณ์การผลิต การส่งออก และการนำเข้าทองคำของไทย

๔.๒.๑ ศักยภาพทรัพยากรแร่ทองคำ

กรมทรัพยากรธรณีระบุว่า แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทยพบได้ในทุกภาคของประเทศ มีทั้งที่เป็นแร่ปฐมภูมิหรือที่พบเป็นสายแร่ และแร่ทุติยภูมิที่ถูกพัดพาไปสะสมตัวอยู่ในลานแร่ โดยเส้นแนวแหล่งกำเนิดแร่ทองคำในประเทศไทย แบ่งออกเป็น ๗ แนว ดังนี้

แนวที่ ๑ จากอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผ่านเชียงแสน พะเยา ลำปาง ลงมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ จนถึงอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และอำเภอคลอง จังหวัดแพร่

แนวที่ ๒ จากทิศตะวันออกของจังหวัดเชียงใหม่ ถึงอำเภอสี จังหวัดลำพูน

แนวที่ ๓ จากเชียงคาน จังหวัดเลย ผ่านหล่มสัก เพชรบูรณ์ ลพบุรี ลงมาทางใต้จนถึงจังหวัดราชบุรี

แนวที่ ๔ จากบ่อทอง กบินทร์บุรี ผ่านสระแก้ว วัฒนานคร ไปถึงพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

แนวที่ ๕ จากพระเจดีย์สามองค์ ยอดน้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี ลงมาทางใต้ถึงจังหวัดราชบุรี

แนวที่ ๖ จากเพชรบุรีลงไปทางใต้ผ่านประจวบคีรีขันธ์ บางสะพาน ถึงจังหวัดชุมพร

แนวที่ ๗ จากจังหวัดยะลา ลงไปทางใต้ผ่านโต๊ะโมะ จังหวัดนราธิวาส เข้าเขตมาเลเซีย

แผนที่ ๔-๑ แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี goo.gl/71MG6b ออนไลน์, เข้าถึงเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐

ในเชิงปริมาณพบว่า ประเทศไทยมีแหล่งแร่ทองคำในประเทศรวม ๗๖ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๓๑ จังหวัด มีปริมาณทองคำสำรองทางธรณีวิทยาสูงถึงประมาณ ๗๐๐ ตัน คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ ๙ แสน - ๑ ล้าน ล้านบาท (ทอง ๗๐๐ ตัน กระจาย ๓๑ จังหวัด พร้อมให้ชุด!, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

๔.๒.๒ ประทานบัตร

จากฐานข้อมูลประทานบัตรหรือใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเหมืองแร่ของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พบว่า ประเทศไทยมีประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำจำนวนทั้งสิ้น ๓๓ แปลง พื้นที่ประมาณ ๘,๑๖๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพิจิตร เพชรบูรณ์ เลย นราธิวาส กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ในจำนวนนี้มีประทานบัตรที่ยังไม่สิ้นอายุ ๒ แห่ง คือ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ที่จังหวัดพิจิตร และเพชรบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันถูกระงับการประกอบกิจการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ และบริษัท หุ่นคำ จำกัด ที่จังหวัดเลย ซึ่งหยุดประกอบกิจการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เนื่องจากใบอนุญาตใช้ที่ดินในป่าสงวนแห่งชาติและใบอนุญาตใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมดอายุประกอบ รวมถึงถูกระงับการประกอบกิจการตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ เช่นเดียวกัน

ตารางที่ ๔-๒ ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย

ผู้ถือประทานบัตร	ชนิดแร่	จำนวนแปลง	จังหวัด	พื้นที่ (ไร่)	สถานะ	หมายเหตุ
บมจ.อัครา รีซอร์สเซส	ทองคำ, เงิน	๑๔ (สิ้นอายุ ๑ แปลง)	พิจิตร – เพชรบูรณ์	๓,๗๒๖	มีอายุ	ระงับการประกอบกิจการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๗๒/๒๕๕๙
บจก.หุ่นคำ	ทองคำ, เงิน, ทองแดง	๖	เลย	๑,๒๙๑		
บจก.ชลสิน	ทองคำ	๑๐	นราธิวาส	๒,๖๐๔	สิ้นอายุ	
บจก.สมพงษ์ไผ่นิ่ง	ดีบุก,ทองคำ	๑	กาญจนบุรี	๒๓๙		
บจก.เหมืองแร่ดำรงเกียรติ	ดีบุก,ทองคำ	๑	ประจวบคีรีขันธ์	๑๙๐		
อบจ.พิจิตร	ทองคำ	๑	พิจิตร	๑๑๕		

ที่มา : ฐานข้อมูลประทานบัตร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ตารางที่ ๔-๓ รายละเอียดประทานบัตรแร่ทองคำของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)

	ประทานบัตรที่	วันที่มีผล บังคับใช้	วันที่หมดอายุ	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (งาน)	พื้นที่ (วา)	ชนิดแร่	สถานะ
๑	๒๕๕๒๘/๑๔๗๑๔	๓/๑๒/๒๕๓๖	๒/๑๒/๒๕๕๕	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๙๓	๑	๗๗	ควอตซ์, ทองคำ,เงิน	สิ้น อายุ
๒	๒๕๖๑๘/๑๕๓๖๘	๑๙/๖/๒๕๔๓	๑๘/๖/๒๕๖๓	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๒๙๙	๑	๙๒	ทองคำ	มีอายุ
๓	๒๖๙๑๐/๑๕๓๖๕	๑๙/๖/๒๕๔๓	๑๘/๖/๒๕๖๓	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๙๗	๐	๘๔	ทองคำ	มีอายุ
๔	๒๖๙๑๑/๑๕๓๖๖	๑๙/๖/๒๕๔๓	๑๘/๖/๒๕๖๓	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๗๕	๑	๘๑	ทองคำ	มีอายุ
๕	๒๖๙๑๒/๑๕๓๖๗	๑๙/๖/๒๕๔๓	๑๘/๖/๒๕๖๓	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๙๔	๐	๓๗	ทองคำ	มีอายุ
๖	๒๖๙๑๓/๑๕๘๐๔	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๕๒	๓	๖	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๗	๒๖๙๒๐/๑๕๘๐๗	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๙๓	๒	๒	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๘	๒๖๙๒๑/๑๕๘๐๖	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๑/๗/๒๕๗๑	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๗๕	๒	๕๔	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๙	๒๖๙๒๒/๑๕๘๐๕	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๘๓	๑	๖๕	ทองคำ,เงิน	มีอายุ

	ประธานบัตรที่	วันที่มีผล บังคับใช้	วันที่หมดอายุ	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (งาน)	พื้นที่ (วา)	ชนิดแร่	สถานะ
๑๐	๒๖๙๒๓/๑๕๘๐๘	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	พิจิตร	ทับคล้อ	เขาเจ็ดยอด	๒๐๔	๑	๒๖	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๑๑	๓๒๕๒๙/๑๕๘๐๙	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๒๘๓	๑	๔๙	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๑๒	๓๒๕๓๐/๑๕๘๑๐	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๒๙๙	๑	๖๐	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๑๓	๓๒๕๓๑/๑๕๘๑๑	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๒๙๙	๑	๗๙	ทองคำ,เงิน	มีอายุ
๑๔	๓๒๕๓๒/๑๕๘๑๒	๒๑/๗/๒๕๕๑	๒๐/๗/๒๕๗๑	เพชรบูรณ์	วังโป่ง	ท้ายดง	๒๙๔	๑	๒๘	ทองคำ,เงิน	มีอายุ

ที่มา: ฐานข้อมูลประธานบัตร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ตารางที่ ๔-๔ รายละเอียดประธานบัตรแร่ทองคำของบริษัท หุ่นคำ จำกัด

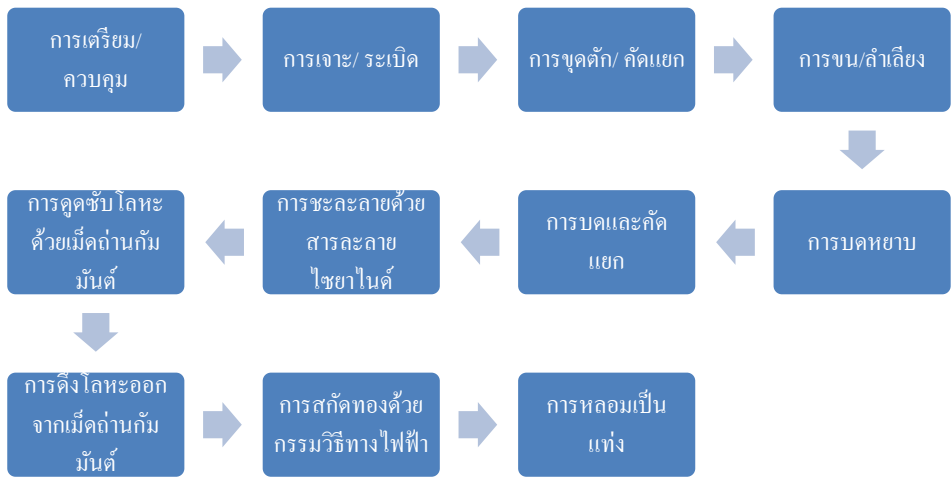
#	ประธานบัตรที่	วันที่มีผลบังคับใช้	วันที่หมดอายุ	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)	พื้นที่ (งาน)	พื้นที่ (วา)	ชนิดแร่	สถานะ
๑	๒๖๙๖๘/๑๕๕๗๔	๒๓/๑/๒๕๕๖	๒๒/๑/๒๕๗๑	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๑๓๐	๓	๖๖	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ
๒	๒๖๙๖๙/๑๕๕๗๕	๒๓/๑/๒๕๕๖	๒๒/๑/๒๕๗๑	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๒๔๑	๑	๙๖	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ
๓	๒๖๙๗๐/๑๕๕๗๖	๒๓/๑/๒๕๕๖	๒๒/๑/๒๕๗๑	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๒๒๐	๑	๗๐	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ
๔	๒๖๙๗๑/๑๕๕๕๘	๒๗/๙/๒๕๕๕	๒๖/๙/๒๕๗๐	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๒๘๑	๒	๒๐	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ
๕	๒๖๙๗๒/๑๕๕๕๙	๒๗/๙/๒๕๕๕	๒๖/๙/๒๕๗๐	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๒๐๕	๓	๔	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ
๖	๒๖๙๗๓/๑๕๕๖๐	๒๗/๙/๒๕๕๕	๒๖/๙/๒๕๗๐	เลย	วังสะพุง	เขาหลวง	๒๑๑	๐	๘	ทองคำ,เงิน, ทองแดง	มีอายุ

ที่มา: ฐานข้อมูลประธานบัตร กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๔.๒.๓ กระบวนการทำเหมืองแร่ทองคำ

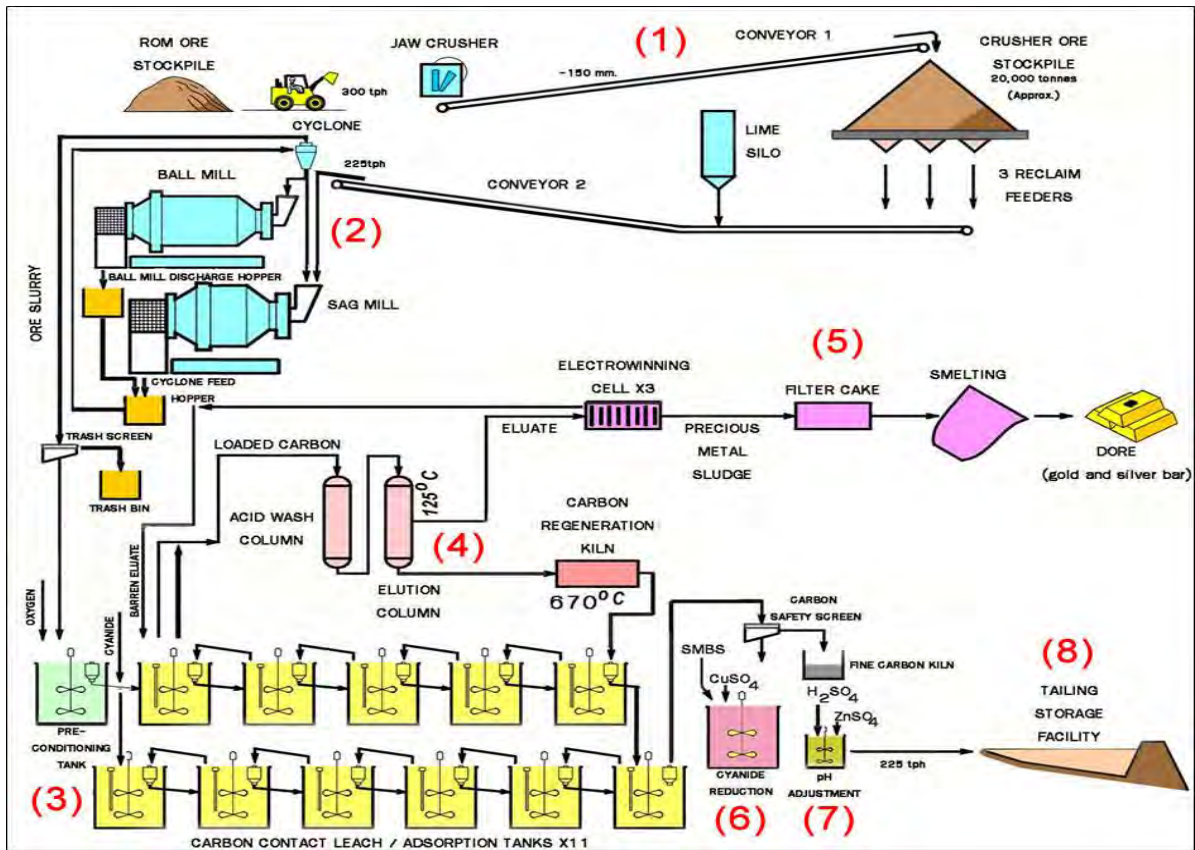
ในปัจจุบันการทำเหมืองทองคำในประเทศไทยเป็นเหมืองเปิดตามลักษณะชั้นบันได มีการเจาะระเบิดเพื่อเปิดหน้าเหมือง ขุด ตัก และขนมาบดและคัดแยกแร่ทองคำด้วยวิธีการประกอบโลหกรรมก่อนที่จะหลอมเป็นแท่งโลหะทองคำผสม

แผนภาพที่ ๔-๒ กระบวนการทำเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย

ที่มา: คณะทำงานย่อยการวางแผนระบบการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๒๕๕๙ : ๙)

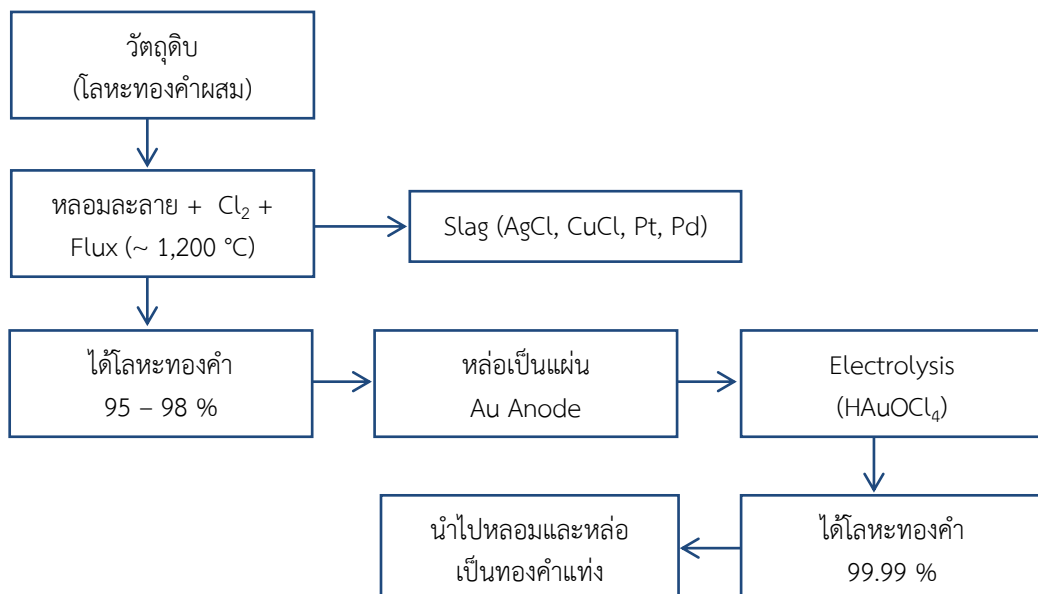
แผนภาพที่ ๔-๓ กระบวนการผลิตทองคำของเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)

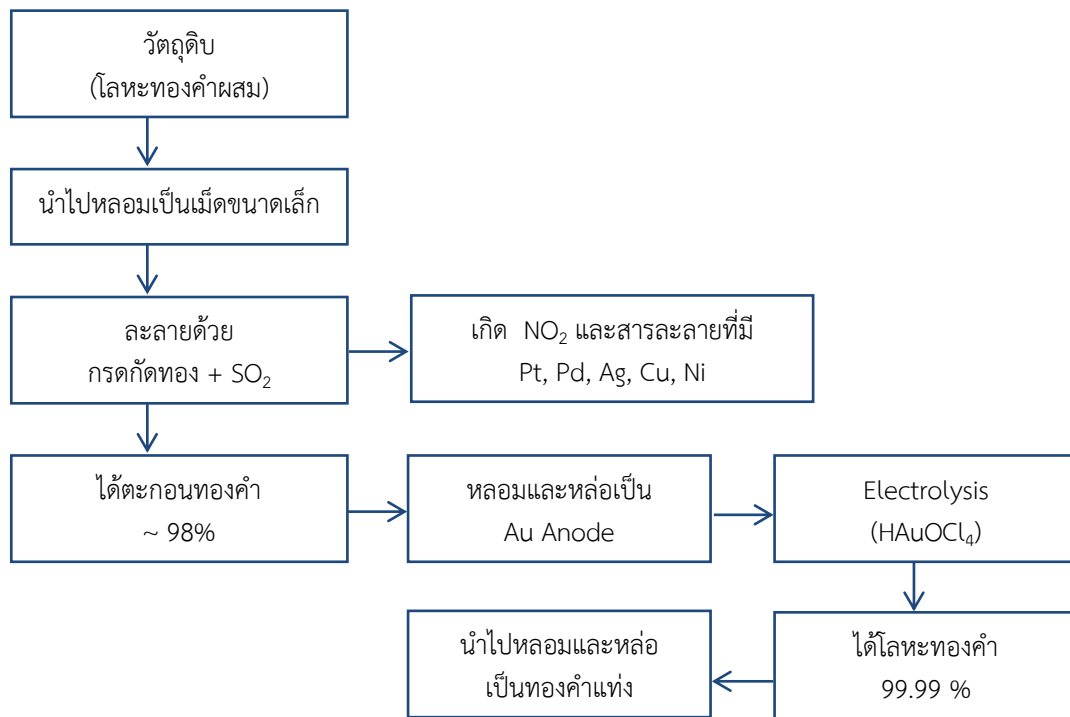
ที่มา : <http://www.kingsgate.com.au/thailand/process-flowsheet.htm>

ปัจจุบันการสกัดทองคำมีวิธีการที่หลากหลาย โดยแต่ละวิธีจะให้ผลเปอร์เซ็นต์ของชิ้นงาน ความบริสุทธิ์ที่ต่างกัน แต่ด้วยวิธีการที่ทำให้ได้ความบริสุทธิ์อยู่ในระดับสูง (เปอร์เซ็นต์มากกว่า ๙๙.๕) มี ๒ กระบวนการ คือ กระบวนการ Cholorination ซึ่งจะนิยมใช้มากในประเทศออสเตรเลีย และกระบวนการ Aqua regia หรือการใช้กรดกัดทอง ซึ่งจะใช้กันมากในประเทศแถบยุโรป

แผนภาพที่ ๔-๔ กระบวนการสกัดทองคำด้วยวิธี Chlorination

แผนภาพที่ ๔-๕ กระบวนการสกัดทองคำด้วยวิธี Aqua regia

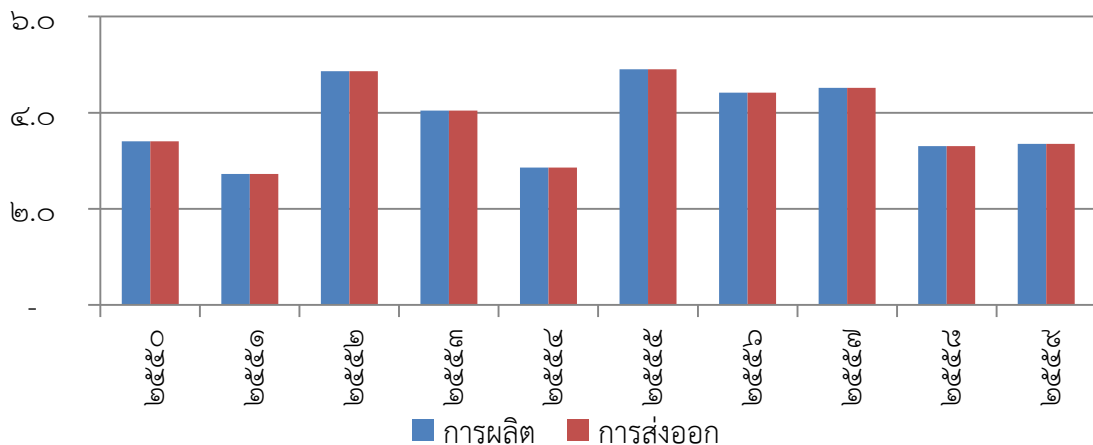

การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหลายรูปแบบ เช่น การระเบิดเปิดหน้าเหมือง อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางเสียงและฝุ่นละออง ซึ่งฝุ่นละอองดังกล่าวอาจฟุ้งกระจายไปเป็นปัญหาคอนคุณภาพสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น น้ำ พืชผัก เป็นต้น สำหรับการประกอบโลหกรรมอาจมีไซยาไนด์แพร่กระจายทางอากาศ รวมถึงโลหะหนักและไซยาไนด์ในบ่อกักเก็บกากแร่ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ และสัตว์น้ำ ที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่การทำเหมือง เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ซึ่งกำหนดเอาไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และเป็นเงื่อนไขประกอบการอนุญาตให้ทำเหมืองแร่ โดยมีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่หลักในการตรวจสอบและกำกับดูแลให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว

๔.๒.๔ การผลิต - การส่งออก

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการผลิตทองคำประมาณ ๓ - ๕ ตันต่อปี โดยล่าสุดในปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีการผลิตทองคำประมาณ ๓.๓ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๔,๗๐๐ ล้านบาท เป็นแร่ที่มีมูลค่าสูงที่สุดเป็นลำดับที่ ๔ รองจากหินปูน ถ่านหินลิกไนต์ และยางพารา ทั้งนี้ ผลผลิตทองคำที่ผลิตได้จากการทำเหมืองทั้งหมดถูกส่งออกไปขายในต่างประเทศ

แผนภาพที่ ๔-๖ ปริมาณการผลิตและการส่งออกทองคำของไทย

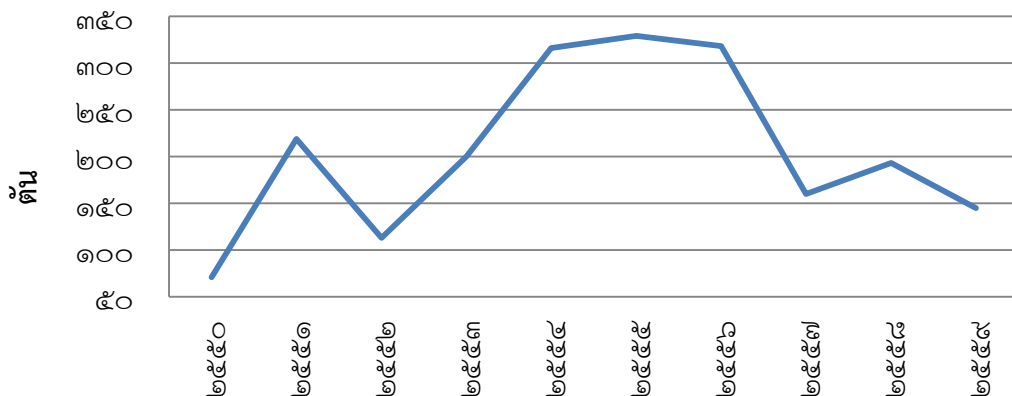

ที่มา: กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๔.๒.๕ การนำเข้า

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการนำเข้าทองคำที่ยังไม่ได้ขึ้นรูป ประมาณ ๒๐๐ ตันต่อปี โดยในปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยนำเข้าทองคำที่ยังไม่ได้ขึ้นรูป ๑๔๕ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๒๐๓,๙๐๗ ล้านบาท ซึ่งเป็นปริมาณที่มากกว่าทองคำที่สามารถผลิตได้จากเหมืองแร่ทองคำภายในประเทศมาก ทั้งนี้ ทองคำที่นำเข้าส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

แผนภาพที่ ๔-๗ ปริมาณนำเข้าทองคำที่ยังไม่ได้ขึ้นรูปของประเทศไทย

ที่มา: Global Trade Atlas (สืบค้นจาก HS Code ๗๑๐๘๑๒)

๔.๒.๖ ห่วงโซ่อุปทาน

ในปัจจุบันผลผลิตทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ภายในประเทศจะอยู่ในรูปของแท่งโลหะผสม (Dore) ซึ่งถูกส่งออกไปขาย เพื่อนำไปผ่านกระบวนการทำให้เป็นทองคำบริสุทธิ์ (Refine) ในต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยมีการนำเข้าทองคำบริสุทธิ์จากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เพื่อมาใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อจำหน่ายทั้งในประเทศและส่งออกขายในต่างประเทศ

แผนภาพที่ ๔-๘ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของทองคำในประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒ : ๔๓)

สำหรับอุตสาหกรรมกลางน้ำหรือการผลิตทองคำบริสุทธิ์ ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่สามารถผลิตทองคำบริสุทธิ์ได้ภายในประเทศหลายแห่ง ซึ่งมีเทคโนโลยีและกำลังการผลิตที่สามารถรับทองคำจากเหมืองแร่ภายในประเทศไปทำให้บริสุทธิ์ได้

ตารางที่ ๔-๕ ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สามารถผลิตทองคำบริสุทธิ์ได้ภายในประเทศ

บริษัท	กำลังการผลิตทองคำ	กำลังการผลิตเงิน
บริษัท เอส.พี.ซี. พรีเมียม เมทอล จำกัด	๐.๒ – ๐.๓ ตันต่อวัน	๑-๒ ตันต่อวัน
บริษัท บางกอกแอสเสย์ออฟฟิส จำกัด	๒ ตันต่อวัน	๒ ตันต่อวัน
บริษัท ยูนิคอร์ พรีเมียม เมทัลส์ (ไทยแลนด์) จำกัด	๒๔ ตันต่อปี	๔๐๐-๕๐๐ ตันต่อปี
บริษัท โกลด์ฟิลด์ รีไฟเนอรี่ จำกัด	๑ ตันต่อวัน	๑ ตันต่อวัน

ที่มา: จากการประชุมหารือระหว่างกระทรวงอุตสาหกรรมกับผู้ประกอบการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐

อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการสกัดโลหะทองคำบริสุทธิ์ประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ เช่น

(๑) ผู้ประกอบการสกัดโลหะทองคำบริสุทธิ์ของไทยยังไม่ได้รับมาตรฐาน LBMA เนื่องจากยังมีคุณสมบัติบางส่วนของทองคำยังไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของ LBMA เช่น ต้องมีผลผลิตทองคำไม่ต่ำกว่า ๑๐ ตันต่อปี มีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า ๑๕ ล้านดอลลาร์ และต้องใช้วัตถุดิบจากเหมืองแร่ทองคำที่ปฏิบัติตาม OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals เป็นต้น ทำให้ประเทศไทยต้องมีการส่งออกทองคำไปสกัดในต่างประเทศและนำเข้ากลับมาในรูปของทองคำบริสุทธิ์มาตรฐาน LBMA เนื่องจากอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับต้องการวัตถุดิบที่ได้มาตรฐานสากลเพื่อความมั่นใจของลูกค้า

(๒) ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงวัตถุดิบ (เช่น Scrap) ของผู้ประกอบการสกัดโลหะทองคำบริสุทธิ์ของไทย เนื่องจากทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ผู้จำหน่ายวัตถุดิบเลือกจึงจะส่งออกไปยังต่างประเทศมากกว่าจำหน่ายให้กับผู้ประกอบการสกัดโลหะทองคำบริสุทธิ์ของไทย เนื่องจากการส่งออกไม่ต้องจ่ายภาษีมูลค่าเพิ่ม

(๓) ฐานในการคิดภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงวัตถุดิบ เช่น ทองคำที่มีความบริสุทธิ์มากกว่าร้อยละ ๙๖.๕ ได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม และถ้านำมาใช้ในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับจะคิดภาษีมูลค่าเพิ่มจากฐานของมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากการแปรรูป แต่ Scrap หรือวัตถุดิบอื่นที่ทองคำปนอยู่น้อยกว่านั้นจะต้องเสียภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม และเมื่อผ่านกระบวนการสกัดแล้วจะต้องคิดภาษีมูลค่าเพิ่มอีกครั้งหนึ่ง

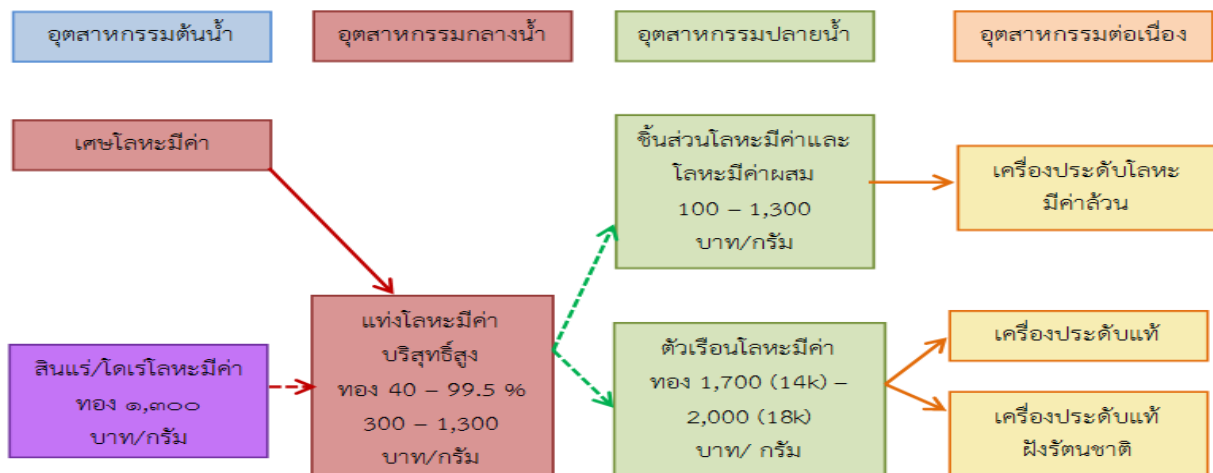
(๔) การใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับทำให้ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลงทางการค้าต่าง ๆ เนื่องจากไม่ผ่านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า (Rule of Origin) ทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันในการค้าระหว่างประเทศ แต่หากมีการใช้วัตถุดิบทองคำที่ผลิตได้จากการทำเหมืองแร่ในประเทศ จะสามารถใช้สิทธิตามกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าได้ ซึ่งจะทำให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีตามกรอบความตกลงการค้าเสรีต่าง ๆ^๑ นอกจากนี้ ในอนาคตประเทศไทยอาจสามารถนำวัตถุดิบทองคำจากเหมืองแร่ในประเทศเพื่อนบ้านมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าและอุปทานภายในประเทศได้

สำหรับอุตสาหกรรมปลายน้ำและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ผลิตสินค้าที่มีทองคำเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมเครื่องประดับ และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่มีผู้ประกอบการภายในประเทศจำนวนมาก และได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับซึ่งมีความต้องการสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเริ่มจากการนำโลหะมีค่า เช่น ทองคำ เงิน แพลตินัม ที่ผ่านการทำให้บริสุทธิ์แล้วมาผ่านกระบวนการคิดสรร ตกแต่ง ขึ้นรูป ทั้งขึ้นรูปเป็นเครื่องประดับที่ทำจากทองคำล้วน หรือขึ้นรูปเป็นตัวเรือนเพื่อนำไปประกอบกับอัญมณีทั้งแท้และเทียม กลายเป็นเครื่องประดับแท้และเครื่องประดับแท้ฝังอัญมณี ก่อนนำส่งขายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ กระบวนการเหล่านี้เพิ่มมูลค่าของสินค้าขึ้นเป็นช่วงกว้าง ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของเครื่องประดับนั้น ๆ เนื่องจากกระบวนการผลิตแต่ละส่วนล้วนอาศัยฝีมือจากแรงงานที่มีทักษะในการผลิต

^๑ อัญมณีและเครื่องประดับเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยอันดับที่ ๓ โดยในปี ๒๕๕๙ มูลค่าการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทยมีมูลค่า ๑๔,๒๔๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก ๑๐,๙๙๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีก่อน (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน), สถานการณ์การนำเข้าส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไทย ปี ๒๕๕๙)

แผนภาพที่ ๔-๙ ห่วงโซ่มูลค่าของทองคำในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ

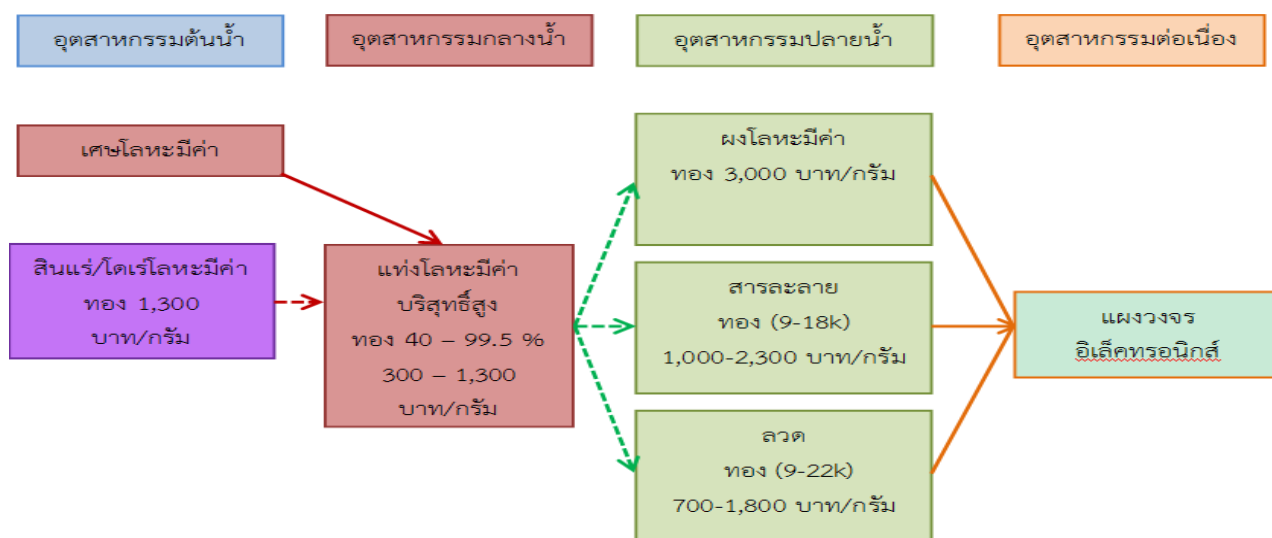
ที่มา: สุรรัตน์ และคณะ (๒๕๕๖)

หมายเหตุ: เส้นประ หมายถึง ยังขาดการเชื่อมต่อที่ดี

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) เป็น ๑ ใน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth หรือ S-Curve) โดยในปัจจุบันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยค่อนข้างมาก โดยสินค้าเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และแผงวงจรไฟฟ้า เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยในปัจจุบัน

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการใช้โลหะมีค่าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในวงจรของบอร์ดคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ ผลิตภัณฑ์โลหะมีค่าที่ใช้ในงานอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในหลายรูปแบบ ขึ้นกับกระบวนการผลิตที่ใช้และลักษณะการใช้งาน เช่น ผงโลหะ สารละลาย ลวด เป็นต้น ราคาของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวขึ้นกับความเข้มข้นของสัดส่วนปริมาณโลหะที่ใช้และความซับซ้อนของเทคโนโลยีการผลิต เช่น เส้นลวดทองคำ แผ่นทองคำ ทองคำผสม ๑๘k ราคาประมาณ ๑,๘๐๐ บาทต่อกรัม ขณะที่ผงทองคำราคา ๓,๐๐๐ บาทต่อกรัม และกลุ่มสารละลายที่มีทองคำผสมอยู่ร้อยละ ๘๐ โดยน้ำหนัก มีราคาประมาณ ๒,๒๐๐ บาทต่อกรัม นอกจากนี้ การสกัดทองคำจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ (E-Waste) เป็นที่นิยมมาก เนื่องจากขยะอิเล็กทรอนิกส์มีปริมาณมาก มีราคารับซื้อต่ำแต่สามารถขายโลหะมีค่าที่สกัดแล้วกลับคืนได้ในราคาตลาดโลกซึ่งเพิ่มมูลค่าได้ถึงร้อยละ ๒๐-๑๐๐

แผนภาพที่ ๔-๑๐ ห่วงโซ่มูลค่าของทองคำในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ที่มา: สุรรัตน์ และคณะ (๒๕๕๖)

หมายเหตุ: เส้นประ หมายถึง ยังขาดการเชื่อมต่อที่ดี

๔.๓ สรุป

บทที่ ๔ ในส่วนแรกแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับเหมืองแร่ทองคำในอดีต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา โดยในช่วงแรกภาครัฐมีนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำเพื่อผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จะเห็นได้จากนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในปี ๒๕๓๐ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำเพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศ การประกาศกำหนดพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่เพื่อเชิญชวนให้ผู้ลงทุนยื่นขอสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในปี ๒๕๓๐ และ ๒๕๓๒ การปรับลดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำจากร้อยละ ๑๐ เป็นร้อยละ ๒.๕ ในปี ๒๕๓๕ การอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ และการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนแก่กิจการเหมืองแร่ทองคำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาต่อมา นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยในระยะหลังเริ่มให้ความสำคัญกับผลตอบแทนของภาครัฐ สิ่งแวดล้อม และชุมชนมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำจากอัตราคงที่เป็นอัตราก้าวหน้า รวมถึงการชะลอการอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษในปี ๒๕๕๐ เป็นต้น

นอกจากนี้ บทนี้ได้แสดงให้เห็นถึงภาพรวมการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของไทยทั้งข้อมูลศักยภาพแหล่งแร่ทองคำ ประทานบัตร กระบวนการทำเหมืองและการสกัดทองคำ รวมถึงสถิติต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผลผลิตที่ได้จากการทำเหมืองแร่ทองคำภายในประเทศทั้งหมดถูกส่งออกไปขายในต่างประเทศ หรือกล่าวได้ว่ายังไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่อุปทาน^๒ ทั้งนี้ ในช่วงปี ๒๕๕๔ –

^๒ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ กำหนดว่าจะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

๒๕๖๐ มีการออกกฎหมายที่สำคัญซึ่งส่งผลให้เกิดการปรับโครงสร้างหรือเปลี่ยนแปลงแนวทางในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำเป็นอย่างมาก ซึ่งรายละเอียดจะอยู่ในบทที่ ๕ หัวข้อที่ ๕.๔ เรื่องการปรับโครงสร้างการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

จากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในบทที่ ๗ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

บทที่ ๕

ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทย

ในปัจจุบันปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ประชาชนให้ความสนใจในวงกว้าง และมีหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาคือเป็นจำนวนมาก ในบทนี้จะนำเสนอสภาพปัญหาข้อร้องเรียนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ การตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาคือผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการเหมืองแร่ทองคำ การปรับโครงสร้างการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

๕.๑ สภาพปัญหาข้อร้องเรียนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ในระยะหลังการทำเหมืองแร่ทองคำเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีปัญหาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการประกอบกิจการค่อนข้างมาก ทำให้รัฐต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและมีนโยบายเกี่ยวกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเป็นการเฉพาะ โดยในหัวข้อนี้จะนำเสนอความเป็นมาและสภาพปัญหาข้อร้องเรียนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำที่ยังไม่สิ้นอายุประทานบัตร ๒ แห่ง ได้แก่ บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) และบริษัท หงษ์คำ จำกัด เพื่อให้เห็นมุมมองของทางฝั่งผู้ร้องเรียนหรือผู้คัดค้านการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

๕.๑.๑ ข้อร้องเรียนการประกอบกิจการของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)

บริษัท อัคราฯ ได้รับประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำเมื่อปี ๒๕๔๓ เริ่มมีผลผลิตในช่วงปลายปี ๒๕๔๔ ในช่วงแรกของการทำเหมืองมีเรื่องร้องเรียนคัดค้านในพื้นที่ค่อนข้างจำกัด และไม่เป็นที่ประจักษ์ทางสังคมในวงกว้าง เช่น ปัญหาฝุ่นละออง และเสียงรบกวน เป็นต้น

เรื่องร้องเรียนคัดค้านการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัคราฯ เริ่มเป็นที่ประจักษ์ทางสังคมในวงกว้างอย่างชัดเจนภายหลังจากเครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ทองคำจังหวัดพิจิตรยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ โดยระบุว่าได้รับผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น ปัญหาฝุ่นละออง เสียงรบกวน การปนเปื้อนในน้ำอุปโภคบริโภค ประชาชนมีอาการเจ็บป่วย หลังจากนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบ รวมถึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นขึ้นมามีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ประเด็นข้อร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนจากการทำเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัคราฯ รวมทั้งข้อขัดแย้ง และข้อเรียกร้องต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

๕.๑.๑.๑ ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เช่น มีการปนเปื้อนของโลหะหนักในพืชผักสวนครัว พืชผลทางการเกษตร รวมถึงข้าว ทำให้ไม่สามารถรับประทานได้ ต้องรอรับบริจาคอุปโภคบริโภคเพื่อชีพ ประชาชนมีค่าแมงกานีสในเลือดและสารหนูในปัสสาวะสูงเกินค่ามาตรฐาน มีการเจ็บป่วยผื่นคันตามตัว อาการทางเดินหายใจ เจ็บป่วยบ่อย กล้ามเนื้ออ่อนแรง เป็นมะเร็ง DNA เสียหาย มีประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เหมืองเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ

๕.๑.๑.๒ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น มีการปนเปื้อนของโลหะหนักในน้ำอุปโภคบริโภค ทำให้ไม่สามารถนำน้ำในพื้นที่มาอุปโภคบริโภคได้ และน้ำมีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ต้องซื้อน้ำจากที่อื่น พบน้ำปนเปื้อนไฮยาไนด์ผุดบริเวณแปลงนาข้าวที่อยู่ใกล้บ่อกักเก็บกากแร่ที่ ๒ (TSF ๒) ชุมชนได้รับผลกระทบ ด้านเสียงและฝุ่นละอองฟุ้งกระจายจากการระเบิดเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำ

๕.๑.๑.๓ ข้อร้องเรียนอื่น ๆ เช่น การทำเหมืองสร้างความขัดแย้ง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเป็นอยู่ของชุมชนที่อาศัยใกล้เคียงกับพื้นที่ประกอบการ การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมและอาชีพ และการล่มสลายของชุมชน การบุกรุกเส้นทางสาธารณะที่อยู่ภายในพื้นที่โครงการ

๕.๑.๒ ข้อร้องเรียนการประกอบกิจการของบริษัท หุ่นคำ จำกัด

บริษัท หุ่นคำ จำกัด ได้รับอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ จำนวน ๖ แปลง เนื้อที่ ประมาณ ๑,๒๙๐ ไร่ บริเวณภูทับฟ้า และภูข่าป่าบอน และได้รับอนุญาตให้เปิดการทำเหมืองและประกอบ โลหกรรมแร่ทองคำวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๙ ประเด็นปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำของบริษัท หุ่นคำ สามารถสรุปได้ ดังนี้

๕.๑.๒.๑ ด้านเกษตรกรรม มีการร้องเรียนเรื่องผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ มีโรครา แมลง และใบหงิกงอ

๕.๑.๒.๒ ด้านสุขภาพ ประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงมีอาการผื่นคันขึ้นตามตัว พร้อม ทั้งมีการตรวจพบไฮยาไนด์ในเลือด และได้มีการเสนอให้ดำเนินการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (HIA)

๕.๑.๒.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ผลกระทบด้านคุณภาพน้ำ ซึ่งพบการปนเปื้อนของสาร ไฮยาไนด์และโลหะหนักในแหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค พบน้ำผุดจาก ผิวดินบริเวณด้านหลังเขื่อนกักเก็บกากแร่ ซึ่งมีปริมาณโลหะหนักสูงเกินมาตรฐาน ผลกระทบด้านคุณภาพ อากาศและเสียง และผลกระทบด้านกลิ่นสารเคมี

๕.๑.๒.๔ ประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ การคัดค้านการขยายพื้นที่ใหม่และขอประทานบัตรใหม่ ความ มั่นคงแข็งแรงของเขื่อนกักเก็บกากแร่ การหลุดตัวของสันเขื่อนด้านทิศเหนือของบ่อกักเก็บกากแร่ การปิดกั้น ทางเข้าออก และการปะทะกันระหว่างชาวบ้านและกลุ่มผู้ชนแร่

ทั้งนี้ ภายหลังจากมีเรื่องร้องเรียนเรื่องผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ภาครัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการโดยมีผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ขึ้นมาตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง ร้องเรียนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า การ ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ จริงหรือไม่ อย่างไร

๕.๒ การตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ

ภายหลังจากเครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการทำเหมืองแร่ทองคำจังหวัดพิจิตร ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ โดยระบุว่าได้รับ ผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น ปัญหาฝุ่นละออง เสียงรบกวน การปนเปื้อนในน้ำอุปโภค บริโภค ประชาชนมีอาการเจ็บป่วย หลังจากนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ลงพื้นที่ไปตรวจสอบ

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ นายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับดิน น้ำ และโรค โดยจะต้องเร่งดำเนินการและเสนอหนทางแก้ไขให้ได้ข้อยุติโดยเร็วที่สุด ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ กระทรวงอุตสาหกรรมได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จากการทำเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัคราฯ โดยมีผู้แทนของกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้ง ๔ กระทรวง และภาคส่วนต่าง ๆ ได้แก่ นักวิชาการ ประชาชน และผู้ประกอบการ

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงฯ ได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงด้านต่าง ๆ จำนวน ๔ คณะทำงาน โดยคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงฯ ได้มีการประชุมเพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการของคณะทำงานชุดต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการทำเหมืองแร่ทองคำเป็นสาเหตุของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือไม่ โดยในปัจจุบันมีข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคืบหน้าในการดำเนินงานของคณะทำงานชุดต่าง ๆ ดังนี้

๕.๒.๑ คณะทำงานตรวจสอบและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชน อยู่ระหว่างการปรับแก้ไขรายงานสรุปผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่รอยต่อ ๓ จังหวัด พิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ รวมถึงอยู่ระหว่างการปรับร่าง TOR การศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับพื้นที่อ้างอิง

๕.๒.๒ คณะทำงานตรวจสอบและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม จัดทำรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อม และรายงานระบบติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสร็จแล้ว แต่เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูล ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าเหมืองสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่

๕.๒.๓ คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงการรั่วซึมของบ่อกักเก็บกากแร่ที่ ๑ ของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) จัดทำโครงการสำรวจตรวจสอบโอกาสการรั่วไหลของสารพิษจากบ่อกักเก็บกากแร่ (TSF๑) โดยคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศญี่ปุ่น ดำเนินการตรวจสอบด้าน Geophysics และไอโซโทปแล้วคาดว่าจะแล้วเสร็จเดือนมิถุนายน ๒๕๖๐

๕.๒.๔ คณะทำงานตรวจสอบผลกระทบด้านฝุ่นละอองของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ข้อเสนอโครงการด้านเทคนิคเพื่อตรวจสอบผลกระทบด้านฝุ่นละอองของบริษัท อัคราฯ ผ่านความเห็นชอบของคณะทำงานแล้ว อยู่ระหว่างการเสนอขอใช้งบประมาณจากกองทุนประกันความเสี่ยงฯ ในขณะที่ข้อเสนอโครงการด้านเทคนิคเพื่อตรวจสอบปริมาณ ขนาด รูปร่าง และองค์ประกอบธาตุทางเคมีของฝุ่นละอองขนาดเล็ก อยู่ระหว่างการปรับปรุงข้อเสนอตามข้อคิดเห็นของคณะทำงาน

๕.๓ การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการเหมืองแร่ทองคำ

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการเหมืองแร่ทองคำ เพื่อให้เห็นมุมมองของประชาชนที่อยู่บริเวณพื้นที่โครงการเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งอาจมีมุมมองที่แตกต่างจากด้านผู้ร้องเรียนหรือผู้คัดค้านการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ผลการสำรวจความคิดเห็นของชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่บริเวณรอบเหมืองแร่ทองคำ พบว่าชุมชนมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ด้านหนึ่งมีความเห็นว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลดีต่อ

ชุมชน ทั้งในด้านการจ้างงาน การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน การศึกษาของบุตรหลาน การพัฒนาสาธารณูปโภค เป็นต้น แต่อีกด้านหนึ่งมีความเห็นว่า การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพของประชาชน และด้านอื่น ๆ โดยที่ผ่านมามีการดำเนินการสำรวจความเห็นของประชาชนในพื้นที่บริเวณเหมืองแร่ทองคำหลายครั้ง โดยมีการดำเนินการสำรวจโดยหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และหน่วยงานอื่น ๆ ดังนี้

๕.๓.๑ ผลการสำรวจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

เจ้าหน้าที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนพื้นที่เหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัคราฯ ช่วงวันที่ ๒๓ - ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๙ โดยสำรวจในรัศมี ๕๐๐ เมตร จำนวน ๙๘ คร้วเรือน (จาก ๑๑๑ คร้วเรือน) และสำรวจในรัศมี ๕๐๐ เมตร - ๓ กิโลเมตร จำนวน ๕๔๘ คร้วเรือน (จาก ๑,๓๕๙ คร้วเรือน) ผลการสำรวจความคิดเห็นพบว่า ประชาชนประมาณกึ่งหนึ่งเห็นควรให้มีการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ตารางที่ ๕-๑ ความเห็นของประชาชนการสำรวจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

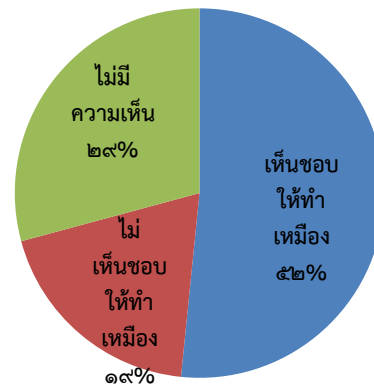
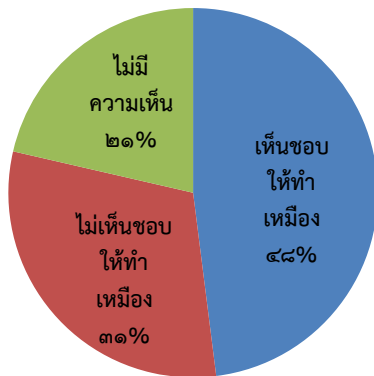
	เหตุผล
เห็นชอบให้ทำเหมือง	- ชาวบ้านมีงานทำ - ทำได้ แต่ต้องแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม - ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น - ไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ - ดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบกับชุมชน
ไม่เห็นชอบให้ทำเหมือง	- เหมืองไม่ได้ช่วยชาวบ้าน ไม่ได้แก้ปัญหาใด ๆ - ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ - ไม่กล้ากินพืชผัก น้ำไม่เพียงพอ และปัญหาสุขภาพ - ได้รับความเดือดร้อนทั้งกายและใจ และเหมืองไม่เข้ามาช่วยเหลือ - กังวลเรื่องสารพิษ และสุขภาพ - ทำให้เกิดปัญหาความแตกแยกในชุมชน
ไม่มีความเห็น	- ต้องการให้เหมืองดูแลให้ชุมชนอยู่ร่วมกันได้ หรือจัดชุมชนให้ห่างจากเหมือง - ควรแก้ปัญหาผู้ได้รับผลกระทบก่อน หรือย้ายชาวบ้านออกจากพื้นที่ - อยากให้มีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเรื่องสารปนเปื้อนว่าเกิดจากสาเหตุใด

ที่มา: จากการสำรวจโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

แผนภาพที่ ๕-๑ ความเห็นของประชาชนการสำรวจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

ความเห็นของประชาชนในรัศมี ๕๐๐ ม.

ความเห็นของประชาชนในรัศมี ๕๐๐ ม. – ๓ ก.ม.

ที่มา: จากการสำรวจโดยกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๙

๕.๓.๒ ผลการสำรวจของศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย

ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนพิจิตร วิทยาเขตทับคล้อ ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในช่วงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ ในพื้นที่อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน ๕๙๖ คน ผลการสำรวจพบว่า ประชาชนร้อยละ ๗๘ ต้องการให้บริษัท อัคราฯ เปิดดำเนินการเหมืองแร่ทองคำต่อไป เนื่องจากเหตุผลทางด้านการจ้างงาน การกระจายรายได้ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การศึกษา และไม่ได้รับผลกระทบ และพบว่าประชาชนที่ย้ายเข้ามาพักอาศัยในชุมชนเป็นเวลานาน (ไม่เกิน ๑๐ ปี) มีความต้องการให้ปิดเหมืองสูงกว่าประชาชนที่อยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานกว่า

ตารางที่ ๕-๒ ความเห็นของประชาชนต่อการปิดเหมือง จากการสำรวจของศูนย์ข้อมูลวิจัย
และประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย

	จำนวนคน	ร้อยละ
ให้ปิดเหมือง	๑๓๓	๒๒%
ไม่ควรปิด	๔๖๓	๗๘%
รวม	๕๙๖	๑๐๐%

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย (๒๕๕๙)

ตารางที่ ๕-๓ ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนกับความเห็นต่อการปิดเหมือง จากการสำรวจของศูนย์
ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย

	จำนวนตัวอย่าง (คน)			%ที่ไม่เห็นด้วยกับ การปิดเหมือง
	ให้ปิดเหมือง	ไม่ควรปิด	รวม	
ไม่เกิน ๑๐ ปี	๒๑	๓๙	๖๐	๖๕%
๑๑ – ๒๐ ปี	๒๒	๖๑	๘๓	๗๓%
๒๑ – ๓๐ ปี	๑๘	๙๒	๑๑๐	๘๔%
๓๑ ปีขึ้นไป	๗๒	๒๗๑	๓๔๓	๗๙%
	๑๓๓	๔๖๓	๕๙๖	๗๘%

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย (๒๕๕๙)

๕.๓.๓ ผลการสำรวจของบริษัท อัคราฯ

บริษัท อัคราฯ ได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนรอบเหมืองแร่ทองคำของ
บริษัท อัคราฯ ในช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๕๙ ในรัศมี ๕ กิโลเมตรจากที่ตั้งโรงงานประกอบ
โลหกรรม ครอบคลุมพื้นที่ ๑๗ หมู่บ้าน พบว่า ประชาชนร้อยละ ๙๓.๖ ระบุว่าไม่ได้รับผลกระทบจากการทำ
เหมือง ประชาชนร้อยละ ๙๐.๔ ไม่มีความวิตกกังวลต่อการดำเนินการของบริษัท อัคราฯ และประชาชน
ร้อยละ ๘๘ หรือ ๑,๕๗๓ครัวเรือน มีความพึงพอใจต่อการทำงานของ บริษัท อัคราฯ

๕.๓.๔ ผลการสำรวจของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (สวนดุสิตโพล)

สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต สำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินกิจการ
เหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ อบต.เขาเจ็ดยอด จ.พิจิตร อบต.ท้ายดง จ.พิษณุโลก โดยสำรวจกับประชาชนที่พัก
อาศัยอยู่รอบเหมืองแร่ทองคำภายในรัศมี ๑๐ กิโลเมตร ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ กลุ่มตัวอย่าง
๑,๑๒๑ คน มีสรุปผลการสำรวจที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ ๕-๔ ความคิดเห็นต่อการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ
จากการสำรวจของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต (สวนดุสิตโพล)

	ร้อยละ	เหตุผล
ควรดำเนินการต่อไป	๗๕.๐๒	เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ ลดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ทำให้เกิด การพัฒนาหมู่บ้าน สร้างความเจริญ ไม่ได้เกิดผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อน ควรมีแต่ควร ดูแลให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
ไม่ควรดำเนินการ ต่อไป	๒๒.๖๖	กังวลเรื่องสารเคมี (สารไซยาไนด์) สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และน้ำอุปโภค – บริโภค ประชาชนที่ พักอาศัยใกล้เหมืองแร่อาจได้รับอันตรายหรือผลกระทบ กลัวส่งผลกระทบในระยะยาว ได้รับ ผลกระทบในหลายด้าน ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เป็นต้น
ไม่แสดงความคิดเห็น	๒.๓๒	-

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, หนังสือ, วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

๕.๔ การปรับโครงสร้างการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ในอนาคตการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำจะมีการปรับโครงสร้างหรือการเปลี่ยนแปลงจากในอดีตค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากกฎหมาย กฎ ระเบียบที่สำคัญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่สำคัญ ดังนี้

๕.๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่เชื่อมโยงกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การอนุญาต และการเยียวยาผลกระทบแก่ชุมชน ดังนี้

มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสีย สำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง

ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยา ความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า

๕.๔.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ

เพื่อให้การบริหารจัดการแร่ของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างยั่งยืน ภายใต้ดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ มีสาระสำคัญกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ (คนร.) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การบริหารจัดการแร่เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๕.๔.๓ คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙

จากปัญหาการร้องเรียนและคัดค้านการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเนื่องจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่โครงการทำเหมืองแร่ทองคำหลายแห่ง ซึ่งยังต้องรอการตรวจสอบ วิเคราะห์ และวินิจฉัยในข้อเท็จจริงและปัญหา จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันและระงับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน รวมทั้งกำหนดมาตรการในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อย รวมทั้งส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่งที่ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๕.๔.๓.๑ ให้ผู้มีอำนาจในการอนุญาตระงับการอนุญาตสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ และการต่ออายุใบอนุญาตต่าง ๆ จนกว่า คนร. จะมีมติเป็นอย่างอื่น

๕.๔.๓.๒ ให้ผู้ประกอบการระงับการประกอบกิจการ ตั้งแต่ ๑ ม.ค. ๒๕๖๐ จนกว่า คนร. จะมีมติเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ ผู้ประกอบการยังคงมีหน้าที่ในการฟื้นฟูพื้นที่

๕.๔.๓.๓ ให้หน่วยงานแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังการระงับการประกอบกิจการ ทั้งด้านการกำกับดูแลการฟื้นฟูพื้นที่ ดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ และดูแลพนักงานที่ได้รับผลกระทบ

๕.๔.๓.๔ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบข้อเท็จจริง วิเคราะห์ และวินิจฉัยข้อเท็จจริงและปัญหา เสนอมาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแร่ทองคำให้ คนร. พิจารณาให้ความเห็นชอบและรายงาน ครม. เพื่อทราบต่อไป

๕.๔.๔ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยจะมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดย พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ถือเป็นกฎหมายที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ มีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ทั้งนี้ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการปรับโครงสร้างจาก พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ดังนี้

๕.๔.๔.๑ การบริหารจัดการแร่ภายใต้การมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่นมากขึ้น ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ผ่านคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คนร. คณะกรรมการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง เป็นต้น

๕.๔.๔.๒ ระบุวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการแร่ชัดเจน โดยระบุไว้ในมาตรา ๗ ว่ารัฐมีหน้าที่ในการบริหารจัดการแร่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงดุลยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของ

ประชาชนอย่างรอบด้าน รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างรัฐ ผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่
ท่าเหมืองและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรม

๕.๔.๔.๓ กำหนดให้ คนร. จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ซึ่งอย่างน้อยจะต้อง
ประกอบด้วย การสำรวจทรัพยากรแร่ แหล่งแร่สำรอง การจำแนกเขตพื้นที่ศักยภาพแร่ พื้นที่หรือชนิดแร่ที่
สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ พื้นที่ที่มีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์และมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงที่จะกำหนดให้
เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เป็นต้น

๕.๔.๔.๔ มีการปรับโครงสร้างการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ โดยเปิดโอกาสให้มีการ
ประมูลสิทธิสำรวจและทำเหมือง อีกทั้งแบ่งประเภทของเหมืองแร่ออกเป็น ๓ ประเภทตามขนาดและ
ผลกระทบที่อาจเกิดจากการทำเหมือง

๕.๔.๔.๕ กำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ที่ชัดเจน โดยจะต้องอยู่ใน
เขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีมาตรการป้องกัน
ผลกระทบที่เหมาะสม นอกจากนี้ สำหรับเหมืองที่มีผลกระทบสูงต้องทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง (Buffer
Zone) และข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (Baseline data)

๕.๔.๔.๖ กำหนดมาตรการในการดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ
ชุมชน เช่น การวางหลักประกันการฟื้นฟู การทำประกันภัยความรับผิด เป็นต้น

๕.๔.๔.๗ เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยกำหนดให้มีการรับฟัง
ความคิดเห็นของประชาชนก่อนการทำเหมือง กรณีประชาชนไม่เห็นด้วย และไม่ได้ข้อยุติให้มีการทำประชาคม
นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมผ่านคณะกรรมการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง

๕.๔.๔.๘ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ติดกัน รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้เงินที่ชัดเจนด้วย

๕.๔.๔.๙ ปรับเพิ่มบทลงโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา

ตารางที่ ๕-๕ การเปรียบเทียบ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และ พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ	องค์ประกอบ ๑. ประธานกรรมการ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ๒. รองประธานกรรมการ ๑) รมต. ทส ๒) รมต. อก. ๓) รมต. มท. ๔). รมต. กษ. ๓. กรรมการโดยตำแหน่ง ๑) ปลัดกระทรวงกลาโหม ๒) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓) ปลัดกระทรวงมหาดไทย ๔) ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ๕) ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ๖) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๗) อธิบดีกรมธนารักษ์ ๘) อธิบดีกรมศิลปากร ๙) เลขาธิการ สปก. ๑๐) เลขาธิการ สผ. ๑๑) ประธานกรรมการสภาการเหมืองแร่ ๑๒) ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ๑๓) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินหกคน อธิบดีกรมทรัพยากรธรณีและอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและเหมืองแร่ เป็นเลขานุการร่วม <u>อำนาจหน้าที่โดยสรุป (ม.๑๒)</u> ๑. เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่เสนอต่อ ครม. โดย กพร. และ ทธ. ร่วมจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพในการทำเหมืองของประเทศ การประเมินคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละพื้นที่ และความเป็นไปได้ ในการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการทำเหมือง และการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ๒. กำกับดูแล ตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามที่แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่กำหนด ๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่รวมถึงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและกำหนดหลักเกณฑ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแร่	ไม่มี
คณะกรรมการแร่	องค์ประกอบ ๑. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประธานกรรมการ ๒. อธิบดีกรมการปกครอง ๓. อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ๔. อธิบดีกรมควบคุมโรค ๕. อธิบดีกรมเจ้าท่า ๖. อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๗. อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ๘. อธิบดีกรมที่ดิน ๙. อธิบดีกรมป่าไม้ ๑๐. อธิบดีกรมศิลปากร ๑๑. อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ๑๒. อธิบดีกรมอนามัย ๑๓. เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ๑๔. เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑๕. ประธานกรรมการสภาการเหมืองแร่ ๑๖. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง รวอ. แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๘ คน อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เป็นเลขานุการ <u>อำนาจหน้าที่</u> ๑. ให้คำแนะนำรัฐมนตรีในการประกาศให้มีการประมูลเขตแหล่งแร่ ๒. ให้คำแนะนำรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงหรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ ๓. ให้ความเห็นชอบในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การต่ออายุ การโอน การเพิกถอน และกำหนดเงื่อนไขใดๆ เกี่ยวกับประทานบัตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓	องค์ประกอบ ๑. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ประธานกรรมการ ๒. อธิบดีกรมชลประทาน ๓. อธิบดีกรมทรัพยากรธรณี ๔. อธิบดีกรมที่ดิน ๕. อธิบดีกรมป่าไม้ ๖. อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ๗. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง รวอ. แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๓ คน ผู้อำนวยการสำนักเหมืองแร่และสัมปทาน เป็นเลขานุการ <u>อำนาจหน้าที่</u> ๑. ให้คำปรึกษา แนะนำ และความเห็นแก่รัฐมนตรี เกี่ยวกับการออกอาชญาบัตรสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ และประทานบัตรในพื้นที่เขตป่า

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	๔. ให้ความเห็นชอบในการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การเพิกถอน และการกำหนดเงื่อนไขใดๆ เกี่ยวกับอาชญาบัตรพิเศษ ๕. พิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการทำเหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ๖. เสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง	สงวนแห่งชาติ หรือพื้นที่หวงห้ามของทางราชการ ๒. การต่ออายุประทานบัตร ๓. การโอนประทานบัตร ๔. การสั่งเพิกถอนอาชญาบัตรหรือประทานบัตร
คณะกรรมการแร่จังหวัด	องค์ประกอบ ๑. ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ ๒. ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ๓. เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ๔. นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ๕. ปฎิรูปที่ดินจังหวัด ๖. ผู้แทนกรมเจ้าท่า ๗. ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี ๘. ผู้แทนกรมศิลปากร ๙. ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ๑๐. นายอำเภอในท้องที่ที่ขอประทานบัตร ๑๑. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในท้องที่ที่ขอประทานบัตร ๑๒. ผู้แทนสภาการเหมืองแร่ ๑๓. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินแปดคนซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้มีประสบการณ์ ด้านเหมืองแร่ สังคมศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และด้านสุขภาพ ด้านละ ๑ คน ผู้แทนองค์กรเอกชน ๒ คน และผู้แทนองค์กรชุมชน ๒ คน เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่เป็นเลขานุการ อำนาจหน้าที่โดยสรุป ๑. ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาต การต่ออายุ การโอน การเพิกถอน หรือการกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เกี่ยวกับประทานบัตรสำหรับการทำเหมืองประเภทที่ ๑ ๒. พิจารณาข้อร้องเรียนหรือผลกระทบจากการอนุญาตให้ทำเหมืองประเภทที่ ๑ ๓. ให้ความปรึกษา แนะนำ และความเห็นแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารจัดการแร่ในจังหวัดนั้น	ไม่มี
การสำรวจแร่	อาชญาบัตร ๓ ประเภท ๑. <i>อาชญาบัตรสำรวจแร่</i> (นิยาม) หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อสำรวจแร่ในเบื้องต้น ไม่รวมถึงการสำรวจแร่ในทะเล ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ - เจ้าพนักงานท้องถิ่นในท้องที่นั้นๆ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต - เจ้าพนักงานท้องถิ่น ➢ อายุ ๑ ปีนับแต่วันที่ออก ➢ การติดตาม - แจ้ง กพร. ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้อนุญาต ๒. <i>อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่</i> ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ภายในท้องที่ที่กำหนด แต่ไม่รวมถึงการสำรวจแร่ในทะเล (การสำรวจแร่ในทะเลให้ขอเป็น อาชญาบัตรพิเศษ เพื่อเป็นพื้นที่กว้าง) ➢ เนื้อ ๒,๕๐๐ ไร่/คำขอ ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ - เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต - อธิบดี *(เจตนารมณ์ที่ให้อธิบดีอนุญาตเพื่อความคล่องตัว)* ➢ อายุอาชญาบัตร ๒ ปี นับแต่วันที่ออก แต่ยกเลิกการสำรวจได้ก่อนอายุ ➢ การยื่นรายงานผลการสำรวจแร่ - ต้องยื่นรายงานผลการดำเนินงานและการสำรวจทุก ๑๘๐ วันนับแต่	อาชญาบัตร ๓ ประเภท ๑. <i>อาชญาบัตรสำรวจแร่</i> หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อสำรวจแร่ภายในท้องที่ที่ระบุในหนังสือ ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ - เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต - เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ อายุ ๑ ปีนับแต่วันที่ออก ๒. <i>อาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่</i> ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ภายในเขตที่กำหนด ➢ เนื้อที่ - ๒,๕๐๐ ไร่/คำขอ เว้นแต่คำขออาชญาบัตรสำรวจแร่ในทะเล ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ - เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต - รัฐมนตรีหรือผู้ที่รัฐมนตรีมอบหมาย ➢ อายุอาชญาบัตร - หนึ่งปีนับแต่วันที่ออก ➢ การยื่นรายงานผลการสำรวจแร่ - ต้องลงมือสำรวจแร่ภายใน ๖๐ วันนับแต่ได้รับอาชญาบัตร และรายงานผลการสำรวจแร่ทุก ๑๘๐ วันนับแต่

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	ได้รับอาชญาบัตร ฝ่าฝืน ใบอนุญาตสิ้นสุด จำคุกไม่เกินสามเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งแสน หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๔๔ และมาตรา ๔๕) ๓. <i>อาชญาบัตรพิเศษ</i> (นิยาม) ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่ภายในเขตที่กำหนด ผู้ยื่นคำขอต้องเสนอข้อมูลผูกพันสำหรับการสำรวจและเสนอผลประโยชน์พิเศษ ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ – เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต (ม.๔๗) - อธิบดี โดยความเห็นของคณะกรรมการแร่ ➢ อายุอาชญาบัตร (ม. ๔๗ ว.๒) - ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอ ➢ ผลการสำรวจบ่งชี้ว่าแร่ไม่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ ขอยกเลิกหรือขอเวนคืนพื้นที่บางส่วนได้ (ม.๔๘) ข้อเสนอผลประโยชน์พิเศษ จะผูกพันไปจนถึงการได้รับประทานบัตร **กรณีผู้ถือ อพ. ยินยอมให้ผู้อื่นมายื่นคำขอประทานบัตรในพื้นที่ที่ดินได้รับ อพ. ก็ให้ผลประโยชน์พิเศษดังกล่าว มีผลผูกพันผู้ขอประทานบัตรต่อไปด้วย (มาตรา ๔๖) เงินผลประโยชน์ จัดสรรให้กับ อบต. อันเป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่ตามคำขออาชญาบัตรพิเศษ เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแร่หรือการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ** ค่าสิทธิสำรวจแร่ ** อผ. และ อพ. ต้องเสียค่าสิทธิสำรวจในอัตราก้าวหน้า (ม. ๑๓๕)	ได้รับอาชญาบัตร ฝ่าฝืน ใบอนุญาตสิ้นสุดและปรับไม่เกินสองพันบาท (ม. ๑๓๔) ๓. <i>อาชญาบัตรพิเศษ</i> ออกให้เพื่อผูกขาดสำรวจแร่เป็นกรณีพิเศษภายในเขตที่กำหนด ➢ เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ ➢ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ➢ ผู้มีอำนาจในการอนุญาตรัฐมนตรี ➢ อายุอาชญาบัตร - ห้าปีนับแต่วันที่ยื่นคำขอ ➢ ผลการสำรวจบ่งชี้ว่าแร่ไม่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ ขอยกเลิกหรือขอเวนคืนพื้นที่บางส่วนได้ ** เงินผลประโยชน์พิเศษ ผลักเป็นรายได้ของแผ่นดินทั้งหมด ** ค่าใช้เนื้อที่ ** มาตรา ๒๖ ตามอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่และอาชญาบัตรพิเศษ ไร่ละ ๖ บาท/ปี
การทำเหมือง	แบ่งเหมืองออกเป็น ๓ ประเภท (ม. ๕๓) หลักเกณฑ์การแบ่งประเภทเหมือง เนื้อที่ พื้นที่ที่ตั้งของเหมือง ชนิดแร่ ลักษณะทางธรณีวิทยาแหล่งแร่ วิธีการทำเหมือง และการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาจเกิดจากการทำเหมือง <u>เหมืองประเภทที่ ๑</u> - เนื้อที่ไม่เกิน ๑๐๐ ไร่ <i>หลักเกณฑ์</i> - ไม่อยู่ในพื้นที่อ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม /ไม่ใช่วัตถุระเบิดหรือสารเคมีเป็นพิษในการทำเหมือง/ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางเคมีหรือจำพวกโลหะหนัก/กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย/ และเป็นประเภทโครงการทำเหมืองที่กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดว่าไม่ต้องจัดทำ EHIA EIA หรือ IEE (ขณะนี้ มี ๗ ชนิดแร่ /ทรายแก้ว ดินเหนียวสี ดินซีเมนต์ ดินมาร์ล บอลเคลย์ ดินทนไฟ และดินเบา) <u>ผู้อนุญาต</u> - จรท. โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัด <u>เหมืองประเภทที่ ๒</u> - เนื้อที่ไม่เกิน ๖๒๕ ไร่ <i>หลักเกณฑ์</i> - ไม่อยู่ในพื้นที่อ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม /ไม่ใช่สารเคมีเป็นพิษในการทำเหมือง ** ไม่ก่อให้เกิดมลพิษทางเคมีหรือจำพวกโลหะหนัก** <u>เหมืองประเภทที่ ๓</u> - ไม่ได้กำหนดเนื้อที่ <i>หลักเกณฑ์</i> - การทำเหมืองในทะเล การทำเหมืองใต้ดิน - เป็นเหมืองที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง /หรือเป็นการทำเหมืองในพื้นที่อ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม /และต้องไม่ใช่เหมืองประเภทที่ ๑ และประเภทที่ ๒	■ ไม่ได้แบ่งประเภทเหมือง ■ ๓๐๐ ไร่ต่อหนึ่งคำขอ ■ รัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจอนุญาต โดยคณะกรรมการแร่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ หรือให้ความเห็น

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	- โครงการเหมืองที่เข้าลักษณะต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องกำหนดเป็นเหมืองประเภท ๒ และประเภทที่ ๓ <u>ผู้อนุญาต</u> - อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่	
หลักเกณฑ์การขอประทานบัตร	การยื่นคำขอ (ม.๕๔) - พื้นที่ต้องอยู่ในแผนแม่บทฯ กำหนดเป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง - ชนิดแร่ วิธีการทำเหมือง เข้าข่ายเหมืองประเภทใด - ต้องไม่ยื่นคำขอหล่อมล้ำทับซ้อนกับคำขอผู้อื่น หรือหล่อมล้ำทับซ้อนกับพื้นที่ที่มีการอนุญาตแล้ว เว้นแต่จะเข้าช้อยกเว้น - ยื่นขอต่อ จรท. ทุกประเภทเหมือง หลักฐานที่ยื่นพร้อมกับคำขอ ๑) หลักฐานการพบแร่ชนิดที่จะทำเหมืองตามคำขอตามระเบียบกำหนด ๒) แผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเผื่อระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ๓) ต้องเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่รัฐ จัดสรรให้กับ อบต. ที่ตั้งโครงการและ อบต. ที่มีเขตติดต่อและได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง เพื่อใช้ในการสำรวจหรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแร่หรือพื้นที่ลุ่มสิ่งแวดล้อม ๔) หลักฐานการยินยอมของเจ้าของพื้นที่/พท. รัฐ ยื่นก่อนอนุญาต ๕) หลักฐานอื่นตามที่กฎกระทรวงกำหนด การรับฟังความคิดเห็น (กว้าง) (ม. ๕๖) - เมื่อ จรท. รับคำขอ/กำหนดเขตแล้ว ๑. ให้ประกาศการขอประทานบัตรโดยปิดประกาศในที่เปิดเผย (ที่ สนง. จรท./ ที่ว่าการอำเภอ/ที่ทำการกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต. ที่มีการขอประทานบัตร) ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ๒. ครบกำหนดให้ จรท. จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นกับชุมชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ รมต. ประกาศกำหนด การจัดทำประชาคมติ (แคบ) (ม.๕๖ ว. ๓) ๑. ถ้าประชาชนในชุมชน ไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองและผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ให้ จรท. จัดทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตร โดยกฎหมายไม่คำนึงถึงสัดส่วนของเสียงที่ไม่เห็นด้วย ๒. ค่าใช้จ่ายในการจัดทำประชามตินั้นให้ผู้ยื่นคำขอ เป็นผู้รับผิดชอบ ๓. ให้ รมต. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ การจัดทำประชาคมติ	การยื่นคำขอ - ยื่นขอต่อเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ - หลักฐานประกอบคำขอ ๑) หลักฐานการพบแร่ที่จะเปิดการทำเหมือง หลักฐานอื่น ๆ ตามที่กฎกระทรวงและระเบียบกำหนด ๒) จะเสนอให้ผลประโยชน์พิเศษก็ได้/ ผลักเป็นรายได้แผ่นดิน <u>การประกาศคำขอประทานบัตร</u> - ปิดประกาศในที่เปิดเผย ณสนง. จรท./ ที่ว่าการอำเภอ/ที่ทำการกำนัน/ ภายใน ยี่สิบวัน ไม่มีผู้ใดโต้แย้ง ให้ จรท. ดำเนินการคำขอต่อไป ทางปฏิบัติ - ถ้ามีการคัดค้าน ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ความเห็นทางด้านวิชาการ ส่งเรื่องราวคำขอประทานบัตรให้ อบต. เมื่อได้รับเรื่องแจ้งการขอประทานบัตร ให้ส่งเรื่องให้ผู้ใหญ่บ้านจัดทำประชาคมหมู่บ้านร่วมกับ จรท. และเจ้าของโครงการ - ผลการจัดทำประชาคม อบต. นำเข้าที่ประชุมเพื่อพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการขอประทานบัตรแล้วส่งความเห็นให้ จรท. เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาต - ถ้า อบต. ไม่เห็นด้วยกับการขอประทานบัตร ประมวลเรื่องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดขึ้นพิจารณาให้ความเห็น <u>ตรวจสอบปัญหามวลชน</u> - ก่อนเสนอ รวอ. ลงนามอนุญาตประทานบัตร - ตรวจสอบพื้นที่คำขอประทานบัตร - สอบถามกำนันท้องที่เกี่ยวกับปัญหามวลชนหรือการคัดค้านของราษฎร - สรุปประเด็นการร้องเรียนคัดค้าน ข้อเท็จจริง การแก้ไขปัญหามา รวมถึงความเห็นของคณะกรรมการระดับจังหวัด

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
หลักเกณฑ์ การอนุญาตประทาน บัตร	กรอบในการพิจารณา ให้ออกเป็นอนุบัญญัติ (ม. ๕๒) ๑. พื้นที่ที่ยื่นคำขอต้องอยู่ในแผนแม่บทฯ กำหนดเป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ๒. ต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงความคุ้มค่าในทางเศรษฐกิจ ๓. เทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมืองต้องเหมาะสม ๔. มาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนต้องเหมาะสม ๕. เหมืองเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนสูง ต้องจัดทำแนวพื้นที่แนวกันชนการทำเหมือง และข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนทั้งก่อนและหลังการทำเหมือง ๖. แผนฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเผื่อารวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับที่เสนอไว้ตามรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม <i>อายุประทานบัตร</i> (ม. ๕๘) - ไม่เกินสามสิบปีนับแต่วันออก <i>การต่ออายุประทานบัตร</i> (ม.๕๘ ว.๒) - ต้องยื่นคำขอก่อนประทานบัตรสิ้นอายุไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน - เมื่อประทานบัตรสิ้นอายุ และยังไม่ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุ แต่ยังไม่มีการปฏิเสธ ต้องหยุดการทำเหมือง <i>หลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาให้ต่ออายุ</i> (ม.๕๘ ว. ๔) ให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชน <i>การเริ่มนับระยะเวลาการต่ออายุ</i> - เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ออกประทานบัตรอนุญาตให้มีการต่ออายุ (ช่วงเวลาการพิจารณาไม่นับรวม)	<i>อายุประทานบัตร</i> ไม่เกินยี่สิบห้าปีนับแต่วันออก <i>การต่ออายุประทานบัตร</i> - ยื่นคำขอก่อนประทานบัตรสิ้นอายุไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน - เมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้วและยังไม่ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุแต่ยังไม่มีการปฏิเสธทำต่อได้อีกหนึ่งร้อยแปดสิบวันหลังจากนั้นต้องหยุด <i>การนับระยะเวลาการต่ออายุ</i> เริ่มนับตั้งแต่วันที่ประทานบัตรสิ้นอายุ (นับรวมระยะเวลาการพิจารณาเป็นอายุประทานบัตรด้วย)
สิทธิหน้าที่ของผู้ถือ ประทานบัตร	เขตเหมืองแร่/เขตประทานบัตร (นิยาม) - เขตประทานบัตร หมายถึง เขตพื้นที่ที่กำหนดในประทานบัตร - เขตเหมืองแร่ หมายถึง เขตประทานบัตร เขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้แต่งแร่ ประกอบโลหกรรม ทั้งมูลดินทรายซึ่งมีเขตติดต่อกับเขตประทานบัตร <i>สิทธิในเขตเหมืองแร่</i> (ม.๕๙) - เตรียมการทำเหมืองในเขตประทานบัตร **- แต่งแร่ ประกอบโลหกรรม หรือทั้งมูลดินทราย (มีใบอนุญาต แต่ถ้าเป็นการแต่งแร่หรือการประกอบโลหกรรมในเขตประทานบัตรได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีใบอนุญาตตาม ม. ๑๐๖ และ ม. ๑๑๑)- ทำเหมืองในเขตประทานบัตร ขายแร่ที่ระบุใน ประทานบัตรและแร่ที่เป็นผลพลอยได้ <i>การทำเหมือง/เปิดการทำเหมือง /หยุดการทำเหมือง</i> (ม. ๖๖) - การทำเหมืองต้องมีปริมาณงาน และระยะเวลาไม่น้อยกว่าตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด - ต้องเปิดการทำเหมืองภายในหนึ่งปีนับแต่ได้รับประทานบัตร เว้นแต่มีเหตุขัดข้องเปิดการไม่ได้ และได้รับอนุญาตจาก จรท. - ก่อนเปิดการทำเหมืองต้องแจ้งมีหนังสือล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน และต้องนำ พนจ. ไปตรวจสอบ เมื่อ จรท. อนุญาตเป็นหนังสือจึงเปิดการทำเหมืองได้ - หลังได้รับอนุญาตให้หยุดการ และจะเริ่มเปิดทำเหมืองหลังหยุดการ ให้แจ้ง จรท. และจะทำได้ ต้องได้รับอนุญาต	เขตเหมืองแร่ - เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้ในประทานบัตร <i>สิทธิในเขตเหมืองแร่</i> - เตรียมการทำเหมืองในเขตประทานบัตร - ทำเหมืองขายแร่ที่ระบุในประทานบัตร ส่วนแร่พลอยได้ต้องได้รับอนุญาตจึงจะขายได้ - แต่งแร่ เก็บขังน้ำขุ่นข้น หรือมูลดินทราย <i>การทำเหมืองตามมาตรา ๖๐</i> กำหนดว่าการทำเหมืองต้องมีคนงานและระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด ถ้าขัดข้องก็ขอรับใบอนุญาตหยุดการทำเหมืองและโดยนัยของ มาตรา ๖๐ วรรคท้ายก็ต้องเปิดการทำเหมืองภายในหนึ่งปีหลังจากได้รับประทานบัตร <i>การเปิดการทำเหมือง</i> (กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒๘)

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	เป็นหนังสือจาก จรท. - การทำเหมืองโดยไม่แจ้งขอเปิดการ หรือหยุดการทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ <i>การร่วมแผนผังโครงการทำเหมือง</i> ผู้ถือประทานบัตรคนเดียว มีประทานบัตรหลายฉบับ มีเขตติดต่อกันให้ถือว่ามีเขตเหมืองแร่เดียวกัน (มาตรา ๖๐) ผู้ถือประทานบัตรหลายคนมีเขตประทานบัตรติดต่อกันอาจร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกัน โดยได้รับอนุญาตจาก จรท. (มาตรา ๖๐) ****บังคับร่วมแผนผังโครงการทำเหมือง เพื่อประโยชน์ ในการนำแร่มาใช้อย่างคุ้มค่าและอย่างปลอดภัย (ม. ๖๐ ว.๓) ** ผู้ถือประทานบัตรหลายคน มีประทานบัตรซึ่งเขตประทานบัตรติดต่อกัน และมีพื้นที่เหมืองแร่ที่ไม่อาจทำเหมืองได้ฝ่ายเดียวอย่างปลอดภัย หรือไม่อาจนำแร่ในเขตนั้นมาใช้อย่างคุ้มค่าได้ จรท. มีอำนาจกำหนดให้ร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกันได้ ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด** <i>การทำเหมืองใกล้ทางหลวง ทางน้ำสาธารณะ</i> - ทางหลวงต้องเป็นทางหลวงที่ได้ลงทะเบียนไว้ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง - เหมืองประเภทที่ ๑ ห้ามทำในระยะ ๑๐๐ เมตร - เหมืองประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๓ ห้ามทำในระยะ ๓๐๐ เมตร - ยกเว้น ประทานบัตรกำหนดให้ทำได้ หรือได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนแผนผังโครงการทำเหมือง (การเปลี่ยนแปลงผัง ถ้ากระทบต่อ EIA ในสาระสำคัญ ที่ คชก. ให้ความเห็นชอบไว้แล้ว ต้องขอความเห็นชอบใหม่) <i>การปิดกั้น ทำลาย ทางหลวง ทางน้ำสาธารณะ</i> - ต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ส่วน จรท. จะเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ - ผู้ถือประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือฟื้นฟูทางหลวง ทางน้ำให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่น้อยกว่าเดิม <i>การฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง (ม. ๖๘ (๘))</i> - ต้องฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง ตามแผนฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแร่ ทั้งในระหว่างการทำเหมือง และหลังปิดเหมือง - สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ผู้ออกประทานบัตรอาจกำหนดให้มีการปรับปรุงแผนการฟื้นฟู การพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการเฝ้าระวังผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน <i>กำหนดให้วางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง (ม. ๖๘ (๙))</i> เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้ถือประทานบัตรจะฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองตามแผนฟื้นฟูฯ รวมถึงการเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง (วงเงินหลักประกัน คณะกรรมการแร่เป็นผู้กำหนด)	- ก่อนเปิดการทำเหมืองครั้งแรก ต้องนำพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจและได้รับอนุญาตจาก จรท. จึงจะเปิดการได้ โทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท - ผู้ถือประทานบัตรคนเดียวมีประทานบัตรหลายฉบับมีเขตติดต่อกันให้ถือว่ามีเขตเหมืองแร่เดียวกัน (มาตรา ๖๐ และมาตรา ๑๑๓) - ผู้ถือประทานบัตรหลายคนมีเขตเหมืองแร่ติดต่อกัน อาจร่วมแผนผังโครงการทำเหมืองเป็นเหมืองเดียวกันได้โดยได้รับอนุญาตจาก จรท. และให้ถือว่าเป็นเขตเหมืองแร่เดียวกัน (มาตรา ๖๐ และมาตรา ๑๑๓) <i>การทำเหมืองใกล้ทางหลวง ทางน้ำสาธารณะ (มาตรา ๖๒)</i> - เว้นระยะ ๕๐ เมตร เว้นแต่ประทานบัตรกำหนดให้ทำได้ หรือได้รับอนุญาตจาก จรท. <i>การปิดกั้น ทำลาย ทางหลวง ทางน้ำสาธารณะ</i> ต้องได้รับอนุญาตจาก จรท. (ในทางปฏิบัติต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ) <i>การฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง</i> - มาตรา ๗๒ กำหนดให้ผู้ถือ ประทานบัตรจัดการถม หลุม ขุมปล่องหรือทำที่ดินให้เป็นตามเดิมเสียทุกแห่งไม่ว่าประทานบัตรจะสิ้นอายุแล้วหรือไม่ - ฟื้นฟูพื้นที่ตามเงื่อนไขสิ่งแวดล้อม หรือตามเงื่อนไขที่ประทานบัตรกำหนดตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการเหมืองแร่ ที่ได้รับความเห็นชอบตาม EHIA /EIA/IEE กำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ กองทุนฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมือง กองทุนทางด้านสุขภาพ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน หรือกองทุนประกันความเสี่ยง ซึ่งกำหนดให้ผู้ถือประทานบัตรเก็บเงินเข้ากองทุนและดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกองทุนนั้น ซึ่งถ้าผู้ถือประทานบัตรได้ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ เยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมกำหนดหรือที่ประทานบัตรกำหนด หลักประกันที่เรียกเก็บตามกฎหมายใหม่ก็ให้คืนแก่ผู้

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	การกำหนดให้จัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก เฉพาะเหมืองประเภทที่ ๒ และที่ ๓ ต้องจัดทำประกันภัยต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก (วงเงินที่คณะกรรมการแร่กำหนด และรัฐเป็นผู้รับผลประโยชน์) ถ้าไม่ฟื้นฟูตามแผนฯ ไม่เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ - รัฐจะนำเงินจากหลักประกัน หรือสินไหมทดแทนจากประกันภัย มาดำเนินการทันที	ถือประทานบัตรทั้งหมดหรือบางส่วนแล้วแต่กรณี จัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก กำหนดให้ทำเฉพาะเหมืองใต้ดิน กรณีพื้นดินบริเวณเหมืองแร่ประทานบัตร ทำเหมืองใต้ดิน ทรุดตัวลง และเกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก
การจัดการ ข้อร้องเรียนระหว่างการทำเหมือง การทำเหมือง	ข้อร้องเรียนระหว่างการทำเหมือง (ม.๖๙) - ในระหว่างการทำเหมือง ถ้ามีผู้ร้องเรียนหรือการทำเหมืองใด ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชน และหาข้อยุติไม่ได้ ให้ อพร. หรือ จรท. เสนอให้คณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการแร่จังหวัดแล้วแต่กรณี สอบข้อเท็จจริงและวินิจฉัยโดยรวดเร็วและอย่างเป็นธรรม ผลเป็นจริงตามข้อร้องเรียน ให้คณะกรรมการแร่หรือคณะกรรมการจังหวัด ส่งเป็นหนังสือให้เยียวยา - ถ้าไม่เยียวยา ให้ กพร. นำเงินจากหลักประกันหรือเรียกให้ประกันภัยรับผิดชอบ แล้วให้ผู้ถือประทานบัตรจัดหาหลักประกันมาวางใหม่ ภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับแจ้ง - ถ้าไม่นำมาวางโดยไม่มีเหตุอันควร/ เพิกถอน ประทานบัตร - ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ	ไม่มี
คณะกรรมการควบคุม เฝ้าระวังผลกระทบ จากการทำเหมือง	เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ให้ รวอ. มีอำนาจประกาศกำหนดให้ การทำเหมืองในพื้นที่หรือชนิดแร่ใด ต้องมีคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง (ม. ๖๗) ประกอบด้วย ๑) ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ๒) ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ๓) ตัวแทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ๔) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ หน้าที่ - ตรวจสอบ ควบคุม และเฝ้าระวัง ผลกระทบจากการ ทำเหมือง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะกรรมการ เป็นภาระของผู้ถือประทานบัตร	ไม่มี
การทำเหมือง ใต้ดิน (เฉพาะที่แก้ไขเพิ่มเติม)	การทำเหมืองใต้ดิน (ม. ๗๗) - ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง โดยที่ไม่รู้กล่าวตนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของบุคคลอื่น - หรือเป็นการทำเหมืองใต้ดินที่อยู่ภายในเขตเหมืองแร่ในประทานบัตรที่ออกตามความในหมวด ๕ ส่วนที่ ๓ ไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติว่าด้วยการทำเหมืองใต้ดิน แต่ให้ไปปฏิบัติตามบทบัญญัติตามความในหมวด ๕ (เหมืองเปิด) การคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ มาตรา ๙๐ ในกรณีพื้นดินบริเวณใดในเขตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินทรุดตัวลง ในลักษณะก่อให้เกิดความเสียหาย ให้นำหลักความรับผิดชอบไปนี้ มาใช้บังคับกับความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้น (๑) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดจากการทำเหมืองใต้ดิน (๒) หาก กพร. พิจารณาแล้วเห็นว่าการทำเหมืองใต้ดินเป็นต้นเหตุแห่งการทรุดตัวของพื้นที่ดินนั้น ให้ กพร. นำหลักประกันตามมาตรา ๘๑ (๙) หรือสินไหมทดแทนจากการประกันภัยตามมาตรา ๘๑ (๗) มาชดใช้ค่าเสียหายให้แก่	เพิ่มเติมจากมาตรา ๘๘/๖ การคุ้มครองสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ มาตรา ๘๘/๑๓ ในกรณีพื้นดินบริเวณใดในเขตเหมืองแร่ประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินทรุดตัวลง จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ให้นำหลักความรับผิดชอบไปนี้ มาใช้บังคับกับความเสียหายทั้งปวงที่เกิดขึ้น (๑) ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า การทรุดตัวของพื้นดินนั้นเกิดจากการทำ

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	ผู้เสียหาย และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรนำหลักประกันหรือประกันภัยมาวางภายใน ๑๕ วันนับแต่ได้รับแจ้ง และเสนอให้ผู้ออกประทานบัตรกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ทำเหมืองได้ดินในบริเวณนั้น ถ้าไม่นำหลักประกันหรือจัดหาประกันภัยใหม่มาวางภายในกำหนดโดยไม่มีเหตุอันควร ให้เพิกถอนประทานบัตร <i>กำหนดให้มีเงินค่าทดแทน</i> - การทำเหมืองได้ดิน ในระดับความลึกจากผิวดินเกินกว่าหนึ่งร้อยเมตร ผ่านที่ดินแปลงใด - ให้ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน หรือผู้มีสิทธิทำกินตามกฎหมาย เช่น สค.๑ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ตามกฎหมายอื่น ๆ มีสิทธิได้รับเงินทดแทนจากผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองได้ดิน - คณะกรรมการจะเป็นผู้กำหนดเงินทดแทน คณะกรรมการกำหนดเงินทดแทน ประกอบด้วย ๑. ประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดท้องที่ที่เหมืองได้ดินตั้งอยู่ส่วนใหญ่ ๒. ผู้แทน กพร ๓. ธารักษ์พื้นที่ ๔. เจ้าพนักงานที่ดิน ๕. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๖. ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ คน ซึ่งปลัด อก. แต่งตั้ง ๗. จรท. เป็นเลขานุการ	เหมืองได้ดิน (๒) หากเป็นที่ยุติว่าการทำเหมืองได้ดินเป็นต้นเหตุแห่งการทรุดตัวของพื้นที่ดินนั้น ให้ผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองได้ดินและหน่วยงานของรัฐ ผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบการทำเหมือง ร่วมกันรับผิดชอบผู้เสียหายในทุกกรณี และหากหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ให้ใช้สิทธิไล่เบียดต่อผู้ถือประทานบัตรทำเหมืองได้ดินได้
การรับช่วง/ การโอน ประทานบัตร	<i>การรับช่วงการทำเหมือง</i> - ยังคงหลักการเดิม ให้มีการรับช่วงการทำเหมือง เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยได้รับอนุญาตจากผู้ออกประทานบัตร <i>การโอนประทานบัตร</i> - ยังคงหลักการเดิม ให้มีการโอนประทานบัตรได้ <i>การโอนประทานบัตรโดยการตกทอด (ม.๗๔)</i> - หลักการเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียด - ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอและมีหนังสือแจ้งชื่อทายาทที่จะประกอบกิจการแทน ต่อ จรท. ภายใน ๙๐ วัน นับแต่ผู้ถือประทานบัตรตาย ถ้าไม่ยื่นหรือไม่อนุญาต สิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง - ในระหว่างพิจารณา จะไม่ตัดสิทธิทายาทคนอื่นหรือผู้จัดการมรดกที่ยื่นคำขอเข้ามาได้อีก	<i>การโอนประทานบัตรโดยการตกทอด (มาตรา ๘๑)</i> กำหนดให้ทายาท เป็นผู้ยื่นคำขอประทานบัตรภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ผู้ถือประทานบัตรตาย ถ้าไม่ยื่นหรือไม่อนุญาต สิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง
การคืนสิทธิ ประทานบัตร	<i>การคืนสิทธิประทานบัตร (ม.๖๑)</i> - เคลียร์พื้นที่ /พื้นที่พื้นที่เสร็จ /ทำตามเงื่อนไขครบถ้วน - ถ้าไม่ยอมทำเหมืองต่อไป คืนสิทธิตามประทานบัตรได้ทั้งหมดหรือบางส่วน - การคืนสิทธิบางส่วน ผู้ถือประทานบัตรต้องมีค่าใช้จ่ายในการกำหนดเขตใหม่ - การพิจารณาคำขอคืนสิทธิ จรท. ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับความขอคืนสิทธิ - สิทธิสิ้นสุด เมื่อ จรท. ได้ตรวจสอบทุกอย่างครบถ้วน เปรียบร้อยแล้ว	<i>การเวนคืนประทานบัตร (ม.๘๔)</i> - คืนทั้งแปลง - เมื่อคืนแล้ว ประทานบัตรจะสิ้นอายุเมื่อครบกำหนด ๑๘๐ วันนับแต่ จรท. ได้รับคำขอ - ยกเว้นจะตกลงกันให้สิ้นอายุน้อยกว่าเวลาที่กำหนด
สิทธิ ประทานบัตรสิ้นสุด	<i>สิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนอายุประทานบัตร</i> - ผู้ถือตาย(และไม่ได้ยื่นขอโอนตกทอด) หรือสิ้นสภาพนิติบุคคล - ผู้ถือตกเป็นบุคคลล้มละลาย - ขาดคุณสมบัติผู้ถือตามที่กฎกระทรวงกำหนด - ถูกเพิกถอนประทานบัตร/สิ้นอายุตามที่กำหนด - คืนสิทธิตามประทานบัตรทั้งหมด ** - ผู้ถือไม่ได้รับความยินยอมหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในเขตประทานบัตรหรือเขตเหมืองแร่ตามคำสั่งศาลหรือคำพิพากษาถึงที่สุด /ประทานบัตรจะสิ้นสุดเฉพาะส่วนที่เจ้าของที่ดินไม่ให้ความยินยอม	<i>ประทานบัตรสิ้นอายุ</i> ๑)ผู้ถือตาย (ไม่ยื่นขอโอนตกทอด) หรือสิ้นสภาพนิติบุคคล ๒) ผู้ถือตกเป็นบุคคลล้มละลาย ๓) ถูกเพิกถอนประทานบัตร/สิ้นอายุตามที่กำหนด ๔)ขาดคุณสมบัติผู้ถือตามที่กฎกระทรวงกำหนด ๕)เวนคืนประทานบัตร <i>แร่คงเหลือภายหลังสิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง</i> - มาตรา ๑๐๕ (๑) แร่ที่ได้รับใบอนุญาตให้ครอบครอง

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	** - ไม่ชำระค่าภาคหลวง หรือชำระค่าหลวงแร่ไม่ถูกต้องครบถ้วนภายใน ๙๐ วันนับแต่คณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแจ้งผลการประเมิน <i>แร่คงเหลือภายหลังสิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง</i> - ผู้ถือประทานบัตรหรือทายาทต้องยื่นคำขอครอบครองแร่คงเหลือภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่สิทธิตามประทานบัตรสิ้นสุดลง มิฉะนั้นแร่นั้นตกเป็นของแผ่นดิน	- ระเบียบ กพร. ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับแร่ที่ขอมิไว้ในครอบครอง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้แสดงหลักฐานที่มาของแร่ที่จะขอครอบครองสิทธิในแร่ ถ้าไม่ครอบครองเอง ให้ผู้อื่นครอบครองแทน ต้องมีหนังสือยินยอมจากผู้มีสิทธิในแร่
การสวมสิทธิ ทำเหมือง	หลักการสวมสิทธิทำเหมือง - ในกรณีที่สิทธิของผู้ถือประทานบัตรสิ้นสุดลงก่อนที่ประทานบัตรก่อนอายุประทานบัตร และถ้ายังมีเหลืออยู่เพียงพอในเชิงพาณิชย์ ไม่ควรปล่อยเป็นเหมืองร้าง - ผู้ออกประทานบัตรอาจจัดให้มีการประมูล เพื่อให้ผู้ชนะการประมูลเข้าสวมสิทธิการทำเหมืองตามประทานบัตรนั้นต่อไป - การสวมสิทธิ คงทำเหมืองได้ตามระยะเวลาที่ประทานบัตรเดิมเหลืออยู่	-
การแต่งแร่	นิยามศัพท์หมายความว่า การกระทำใดๆ เพื่อทำให้แร่หรือวัสดุที่มีสิ่งเจือปนสะอาด หรือเพื่อให้แร่หรือวัสดุที่ปนกันอยู่ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปแยกออกจากกัน และหมายความรวมถึงการบดแร่ คัดขนาด หรือนำแร่ไปผ่านกระบวนการแล้วได้สารชนิดใหม่ตามประเภทที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด <i>ผู้มีอำนาจในการอนุญาต (ม.๑๐๖) อธิบดี เว้นแต่ ผู้ถือประทานบัตรแต่งแร่ภายในเขตประทานบัตรไม่ต้องขอรับใบอนุญาตแต่งแร่</i> <i>การแจ้งเปิดการแต่งแร่ (ม.๑๐๗) ก่อนเปิดการให้ทำหนังสือแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า สิบห้าวันและเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงเริ่มดำเนินการได้</i> <i>ฝ่าฝืนโทษจำคุก ไม่เกิน ๒ เดือน ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (เท่ากับกรณีเปิดการทำเหมือง)</i> <i>ให้อำนาจอธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์ (ม.๑๐๘)</i> - การขยายหรือลดเขตแต่งแร่ - การเปลี่ยนแปลงแผนผังและวิธีการแต่งแร่ - การหยุดแต่งแร่ชั่วคราว - การแจ้งการแต่งแร่ใหม่ - การเลิกการแต่งแร่ - การโอนใบอนุญาตแต่งแร่/โอนโดยการตกทอด หลักการเดียวกับการโอนประทานบัตรโดยการตกทอด อายุใบอนุญาตแต่งแร่ (ม.๑๐๖) - ห้าปีนับแต่วันออกใบอนุญาต - ต่ออายุได้ครั้งละห้าปีนับแต่วันอนุญาตให้ต่ออายุ - เมื่อยื่นคำขอต่ออายุแล้ว ให้ถือเสมือนผู้ได้รับใบอนุญาต และประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าอธิบดีจะสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุ	นิยามศัพท์หมายความว่า การกระทำอย่างใดๆ เพื่อทำให้แร่สะอาด หรือเพื่อให้แร่ที่ปนกันอยู่ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปแยกออกจากกัน และหมายความรวมถึงการบดแร่ หรือคัดขนาดแร่ ผู้มีอำนาจในการอนุญาต จรท. เว้นแต่การแต่งแร่ภายในเขตประทานบัตรไม่ต้องขอรับใบอนุญาตแต่งแร่ แจ้งเปิดการแต่งแร่ กำหนดเป็นแนวปฏิบัติตามระเบียบ กพร. ว่าด้วยการออกใบอนุญาตแต่งแร่ การจัดทำ และการเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมแผนผัง และกรรมวิธีการแต่งแร่ พ.ศ. ๒๕๕๘ อายุใบอนุญาตแต่งแร่ - มีอายุตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตแต่ไม่เกินสามปีนับแต่วันออก - ต่ออายุได้ครั้งละไม่เกินสามปีนับแต่วันต่อ
การประกอบ โลหกรรม	นิยามศัพท์ โลหกรรม หมายความว่า การทำแร่ หรือวัตถุดิบที่มีโลหะเป็นองค์ประกอบ ให้เป็นโลหะ หรือสารประกอบโลหะด้วยวิธีการถลุงแร่หรือวิธีอื่นใด และหมายความรวมถึงการทำให้โลหะให้บริสุทธิ์ การผสมโลหะ การผลิตโลหะสำเร็จรูป หรือกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่าง ๆ โดยวิธีการหลอม หล่อ ริด หรือวิธีอื่นใด <i>ผู้มีอำนาจอนุญาต (ม. ๑๑๑) - อธิบดี ผู้ถือประทานบัตรที่ประกอบโลหกรรมในเขตประทานบัตร และผู้ประกอบโลหกรรม</i>	นิยามศัพท์ โลหกรรม หมายความว่า การถลุงหรือการทำแร่ให้เป็นโลหะด้วยวิธีอื่นใด และหมายความรวมถึงการทำให้โลหะให้บริสุทธิ์ การผสมโลหะ การผลิตโลหะสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปชนิดต่างๆ โดยวิธีหลอม หล่อ ริด หรือวิธีอื่นใด

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
	ควบคุมตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องขอรับใบอนุญาต <i>การเริ่มประกอบโลหกรรม</i> - ต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงเริ่มดำเนินการ ฝ่าฝืน จำคุกไม่เกินสองเดือน ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้อำนาจอธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์ (ม. ๑๑๓) - การขยายหรือลดเขตโลหกรรม - การเปลี่ยนแปลงแผนผังและวิธีการประกอบโลหกรรม - การหยุดประกอบโลหกรรมชั่วคราว - การแจ้งประกอบโลหกรรมใหม่ - การเลิกประกอบโลหกรรม - การโอนใบอนุญาตประกอบโลหกรรม/โอนโดยการตกทอดหลักการเดียวกับการโอน ประทานบัตรโดยการตกทอด <i>อายุใบอนุญาต</i> - ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต - ต่ออายุได้ครั้งละไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่อนุญาตให้ต่อ - ยื่นคำต่ออายุแล้วให้ถือว่ามิฐานะเสมือนผู้ได้รับใบอนุญาตและประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะมิอนุญาต	ผู้มีอำนาจในการการอนุญาต อธิบดี ยกเว้นผู้ประกอบการโลหกรรมที่กำหนดยกเว้นโดยกฎกระทรวง อายุใบอนุญาต - ให้มีอายุตามใบอนุญาต แต่ไม่เกินยี่สิบห้าปีนับแต่วันออก - ต่ออายุได้แต่ต้องกำหนดเวลาไม่เกินยี่สิบห้าปีนับแต่วันต่อ
การขุดหาแร่ รายย่อยและการร่อนแร่	การขุดหาแร่รายย่อย <i>วิธีการได้มาซึ่งแร่</i> - ใช้แรงคนหรือเครื่องจักรรวมกันไม่เกิน ๓๕ แรงม้า - ท้องที่ ขนาดพื้นที่ ชนิดแร่ วิธีการขุดหาแร่ รัฐมนตรีจะประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ **- แร่ที่ได้มาจากใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อยต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ (ม. ๑๓๑) - ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย กำหนดเพดานตามบัญชีท้ายกฎหมาย ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท <i>ผู้อนุญาต</i> - เจ้าพนักงานท้องถิ่นท้องที่ที่มีการขุดหาแร่รายย่อย และมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อกำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมได้ <i>อายุใบอนุญาต</i> - ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันออก การร่อนแร่ - ใช้แรงคน - ชนิดแร่ ท้องที่ วิธีการร่อนแร่ เป็นไปตามประกาศรัฐมนตรี - มีหน้าที่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ (ม. ๑๓๑) <i>การอนุญาต</i> - แจ้งต่อพนักงานท้องถิ่น	การขุดหาแร่รายย่อย /การร่อนแร่ <i>วิธีการได้มาซึ่งแร่</i> - ใช้แรงคนเท่านั้น - ท้องที่ ขนาดพื้นที่ ชนิดแร่ วิธีการขุดหาแร่ หลักเกณฑ์ตามที่ กฎกระทรวงกำหนด - ไม่เก็บค่าภาคหลวงจากแร่ที่ได้มาจากใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย - ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๕ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เรียกเก็บ ค่าใบอนุญาต ๒๐ บาท <i>ผู้อนุญาต</i> - ยื่นคำขอต่อนายอำเภอท้องที่ - จรท. หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย <i>อายุใบอนุญาต</i> - ให้มีอายุถึง ๓๑ ธันวาคมของปีที่ยื่นออก หลักการเดิม <i>ผู้ซื้อ</i>เป็นผู้ชำระค่าภาคหลวงแร่ <i>การอนุญาต</i> - จรท. หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายเป็นผู้อนุญาต
การประกอบธุรกิจแร่	การประกอบธุรกิจแร่ (ม. ๙๗-๙๘) <i>หลักการ</i> - ลดใบอนุญาตประกอบธุรกิจแร่ ให้มีเฉพาะเท่าที่จำเป็น - เฉพาะชนิดแร่ที่รัฐมนตรีประกาศเป็นชนิดแร่ที่อยู่ในความควบคุมจึงจะมีใบอนุญาตซื้อ ครอบครอง เก็บแร่ หรือขนแร่ ถ้าไม่ใช้ชนิดแร่ที่รัฐมนตรีประกาศเป็นแร่ควบคุม และเป็นแร่ที่ได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย(จากประทานบัตร/แร่พลอยได้จากการทำเหมือง/ ใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย หรือการร่อนแร่) เมื่อชำระค่าภาคหลวงครบถ้วนแล้ว สามารถ	หลักการ - ชำระค่าภาคหลวงแร่ให้ครบถ้วนตามปริมาณแร่ก่อนขนแร่ออกจาก ประทานบัตร (มาตรา ๑๐๔) - ต้องมีใบอนุญาตกำกับทุกกิจกรรม ยกเว้น ชนิดแร่ที่รัฐมนตรีประกาศ ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าการซื้อ การขาย การเก็บ (มาตรา

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐
	ซื้อ ขาย เก็บ ขน ครอบครอง ได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตกำกับ <i>การกำกับดูแล/การตรวจเช็คการชำระค่าภาคหลวงแร่</i> - กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจแร่ ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือผู้ใช้แร่ รายงานการใช้แร่ หรือรายงานที่มาของแร่ที่นำมาประกอบธุรกิจ - การไม่รายงานหรือรายงานเป็นเท็จ ระวังโทษจำคุกไม่เกินสองเดือน ปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ <i>อายุใบอนุญาต (ม.๑๐๒) - ใบอนุญาตซื้อ ครอบครองแร่ การเก็บแร่ ยกเว้นใบขนแร่มี อายุไม่เกินห้าปีนับแต่วันออกใบอนุญาต</i> - ต่ออายุได้ครั้งละไม่เกินห้าปีนับแต่วันอนุญาตให้ต่ออายุ (ม. ๑๑๕) - เมื่อยื่นคำขอแล้ว ให้ถือเสมือนผู้ได้รับใบอนุญาตและให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าอธิบดีจะสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต (หลักเดียวกับ กม. โรงงาน) - ผู้ถือใบอนุญาตตาย ใบอนุญาตจะโอนโดยการตกทอดไปยังทายาทที่ประสงค์จะประกอบกิจการต่อไป (ม.๑๑๗) หลักการเดียวกันกับการโอนประธานบัตรโดยการตกทอด	๑๐๓ ทวิ) การครอบครอง และการขน (มาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๘) อายุใบอนุญาต - ใบอนุญาตซื้อแร่ เก็บแร่ ครอบครองแร่ ให้มีอายุเพียงวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปีที่ออก - ใบอนุญาตเดิมสิ้น ต้องขอมีใบอนุญาตใหม่ - การตกทอดถึงทายาทมีเฉพาะใบอนุญาตซื้อแร่
แร่ครอบครอง/การขอครอบครองแร่กรณีพิเศษ	แร่ขอครอบครอง (ม. ๑๐๓) - แร่ที่ได้รับอนุญาตให้ครอบครอง เมื่อใบอนุญาตครอบครองแร่สิ้นอายุลง ถ้าผู้ครอบครองไม่ได้ยื่นขอต่ออายุหรือไม่ได้รับอนุญาตให้ต่ออายุ ให้แร่ตกเป็นของแผ่นดิน การขอครอบครองแร่กรณีพิเศษ (ม. ๙๗) <u>หลักการ</u> - แร่ที่ได้มาจากกิจกรรมอื่น ซึ่งไม่ประสงค์จะให้ได้มาซึ่งตั้งแต่ต้น อธิบดีอาจจะอนุญาตให้ครอบครองได้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย - ที่มาของแร่ มาด้วยวิธีการใด ให้อธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์ - การจะขอขน หรือขอขาย ต้องชำระค่าภาคหลวงให้ครบถ้วน - อธิบดีจะอนุญาตให้ขนหรือขายเป็นกรณีพิเศษเฉพาะครั้งนั้นๆ	- ไม่ได้กำหนดหลักการเรื่องระยะเวลาครอบครองให้ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องสภาพพื้นที่ การกำกับดูแล การพิสูจน์ที่มาของแร่ การนำแร่สวมสิทธิแร่ การขอครอบครองกรณีพิเศษ <u>หลักการ</u> - การซื้อขายแร่ที่ตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๑๐๔ วรรคท้าย - แร่ที่ได้มาโดยประการอื่นอื่นๆ ซึ่งมีไขแร่ที่ได้จากกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งแร่ตั้งแต่ต้น และอธิบดีอนุญาตให้ครอบครองได้เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย - การขน การขาย อนุญาตเป็นกรณีพิเศษเฉพาะครั้ง
การนำแร่เข้าในราชอาณาจักร/ส่งออกนอกราชอาณาจักร	เพื่อประโยชน์เรื่องความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของประชาชน ให้อำนาจรัฐมนตรีกำหนดหลักเกณฑ์ ๓ ระดับ (ม.๑๐๔) ๑) ชนิดแร่และสภาพแร่ที่ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป ๒) ชนิดแร่และสภาพแร่ที่ต้องขออนุญาตนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไหล่ทวีปหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือไหล่ทวีป ๓) ชนิด สภาพ และปริมาณแร่ที่ต้องแจ้งการนำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป หรือส่งออกนอกราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป ยกเว้น การนำแร่เข้ามาเพื่อการศึกษาวิจัย แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี	- ชนิดแร่ สภาพ ปริมาณแร่เท่าใด จะให้อยู่ในความควบคุมการนำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรให้กำหนดโดยกฎกระทรวง - ชนิดแร่ที่อยู่ในความควบคุมต้องได้รับใบอนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร(มาตรา ๑๒๙)

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
แร่ที่มีแหล่งกำเนิดนอกราชอาณาจักร	แร่ที่มีกำเนิดนอกราชอาณาจักร ถ้านำเข้ามาในราชอาณาจักรหรือเขตไหล่ทวีป (ม. ๑๐๕) ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับ - ควบคุมการขนแร่ - การจัดเก็บแร่ - นำเข้ามาแต่ง หรือประกอบโลหกรรม ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายแร่	การบังคับใช้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ไม่ครอบคลุมถึงแร่ที่มีกำเนิดนอกราชอาณาจักร
การพัฒนาและการส่งเสริม	เจตนารมณ์ ๑) ต้องการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัติให้ได้มาตรฐานที่สูงกว่ากฎหมายกำหนด ตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อม และการทำประโยชน์ให้กับสังคม ๒) อาจกำหนดสิทธิพิเศษ การยกเว้นหรือลดหย่อนค่าธรรมเนียม หรือเงินอื่นๆ ซึ่งจะออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดรายละเอียดในเรื่องมาตรการส่งเสริม เพราะไม่สามารถที่กำหนดไว้ในกฎหมายได้อย่างละเอียดทั้งหมด ๓) กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดให้ กพร. จัดทำเอกสารที่จำเป็นในการขอประทานบัตร รวมถึงการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในภาพรวมของพื้นที่ เสนอขอความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการทำเหมืองในพื้นที่นั้น เมื่อรายงานได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมแล้ว ในการออกประทานบัตรให้ กพร. นำพื้นที่ออกประมูล เพื่อให้มีการทำเหมืองในพื้นที่ที่รัฐได้มีการทำ EIA เชิงพื้นที่ได้ ซึ่งผู้ประกอบการชั้นดี จะได้รับสิทธิพิเศษ ในการได้รับการคัดเลือกก่อน	มีการดำเนินการเหมืองแร่สีเขียว / CSR-DPIM อยู่แล้ว
พนักงานเจ้าหน้าที่	อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแร่ ๑) เข้าไปในเขตเหมืองแร่ เขตประกอบธุรกิจแร่ เขตแต่งแร่ เขตประกอบโลหกรรม เขตขุดหาแร่รายย่อย หรือเขตที่มีการร่อนแร่ เพื่อตรวจสอบในระหว่างเวลา พระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่ดังกล่าว ถ้าเข้าไปแล้วยังตรวจไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการได้ (มาตรา ๑๔๓ (๑) และวรรคท้าย) ๒) สั่งเป็นหนังสือให้ระงับการกระทำกระทำการที่เป็นการฝ่าฝืน หรือแก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม หรือจัดการป้องกันอันตรายจากการประกอบกิจการ ๓) ในกรณีสมควร ผู้มีอำนาจอนุญาตอาจมอบหมายให้ พนจ. ผูกมัด ประทับตรา เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อมิให้ทำงานในระหว่างการปฏิบัติตามคำสั่ง (มาตรา ๑๔๓ (๒) มาตรา ๑๒๙) ๓) การฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๑๗๒) และให้ พนจ. รายงานอธิบดี หรือผู้มีอำนาจอนุญาต เพื่อให้พิจารณาพักใช้ ระงับการประกอบกิจการ หรือเพิกถอนใบอนุญาตในกรณีที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงและไม่อาจแก้ไขได้ (ม. ๑๒๙ / ม. ๑๓๐ / ม. ๑๔๔) ๔) วิธีการส่งหนังสือ ให้ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังภูมิลำเนา หรือตามที่อยู่ที่ตั้งจดแจ้งไว้ต่อทางราชการ และถือว่าได้รับแจ้งคำสั่ง เมื่อครบกำหนดเจ็ดวัน นับแต่วันส่งหนังสือในประเทศ กรณีส่งไปต่างประเทศ เมื่อครบ ๑๕ วันนับแต่วันส่งหนังสือ (มาตรา ๓๖ ประกอบกฎหมาย วิ. ปกครอง มาตรา ๗๑) ๕) ยึด/อายัด แร่ และบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรกล ยานพาหนะ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกล ยานพาหนะ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ ทำการยึดหรืออายัด ให้ผูกมัดประทับตรา จัดทำบัญชี และจัดทำฐานข้อมูลของผู้กระทำความผิดและเก็บรักษาไว้ (ม. ๑๔๘)	๑) เข้าไปในเขตเหมืองแร่เพื่อตรวจสอบการทำเหมืองได้ตลอดเวลา และมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ป้องกันอันตรายอันเกิดจากการทำเหมืองหรือแต่งแร่ (มาตรา ๗๐) การฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ระวังโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท มาตรา ๙ กำหนดวิธีการส่งหนังสือ ให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนไปยังภูมิลำเนาหรือตามที่อยู่ที่ตั้งจดแจ้งไว้ต่อทางราชการ เมื่อส่งแล้วให้ถือว่าได้รับหนังสือหรือคำสั่งแล้ว หลักการเดียวกับตามมาตรา ๑๕ ทวิ ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการยึด/อายัดของกลาง แต่เพิ่มหลักการให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องผูกมัดประทับตราของกลางและจัดทำฐานข้อมูลผู้กระทำความผิดไว้เป็นหลักฐาน

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
ค่าภาคหลวงแร่	- อัตราการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ - ไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของราคาตลาดแร่ - พิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ - กำหนดโดยกฎกระทรวง - การประกาศราคาตลาดแร่ - ราคาตลาดแร่แต่ละชนิด อธิบดีเป็นผู้ประกาศกำหนด - ผู้มีหน้าที่ชำระค่าภาคหลวงแร่ ๑) ผู้ถือประทานบัตร ๒) ผู้รับใบอนุญาตขุดหาแร่รายย่อย ๓) ผู้แจ้งการร่อนแร่ ๔) ผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ ๕) ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม ๖) ผู้รับใบอนุญาตครอบครองแร่ การตั้งคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ - กรณีที่ไม่ได้ชำระค่าภาคหลวง หรือมีเหตุสงสัยว่าการชำระค่าภาคหลวงไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้อง - อธิบดีจะมีหนังสือเรียกให้มาชี้แจง แสดงหลักฐาน - ไม่มีหลักฐานหรือหลักฐานรับฟังไม่ได้ หรือไม่ชี้แจงให้อธิบดีตั้งคณะกรรมการประเมินค่าภาคหลวงแร่ เพื่อทำหน้าที่ประเมินว่าจะต้องชำระค่าภาคหลวงเป็นจำนวนเท่าใด - เมื่อคณะกรรมการประเมินแล้ว ต้องชำระในส่วนที่ยังไม่ได้ชำระหรือในส่วนที่ขาดภายใน ๓๐ วัน - ถ้าไม่ชำระภายในกำหนดเวลา ต้องเสียเงินเพิ่มสองเท่าของค่าภาคหลวงในส่วนที่ขาดหรือที่ยังไม่ชำระ พร้อมกับเงินค่าภาคหลวงในส่วนที่ไม่ได้ชำระ หรือในส่วนที่ขาดและถ้าไม่มีการชำระอีก สิทธิตามประทานบัตรจะสิ้นสุดลงตามกฎหมายโดยไม่ต้องเพิกถอน (ม. ๖๒ (๗))	- อัตราการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ - ไม่เกินอัตราร้อยละยี่สิบของราคาตลาดแร่ - พิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ - กำหนดโดยกฎกระทรวง กำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๕๐ - การประกาศราคาตลาดแร่ - อธิบดีเป็นผู้ประกาศกำหนด - ผู้มีหน้าที่ชำระค่าภาคหลวงแร่ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๑๐๔ ๑) ผู้ถือประทานบัตร ๒) ผู้รับใบอนุญาตซื้อแร่ ๓) ผู้ครอบครองแร่อื่นที่ได้จากการแต่งแร่ ๔) ผู้รับใบอนุญาตประกอบโลหกรรม ๕) ผู้ซื้อแร่จากผู้รับใบอนุญาตร่อนแร่
เงินบำรุงพิเศษ	หลักเกณฑ์ ผู้ถือประทานบัตร ต้องชำระในอัตราไม่เกินร้อยละสิบ ของค่าภาคหลวงแร่ที่ผลิตได้จากประทานบัตร วัตถุประสงค์ - เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น - การศึกษาวิจัยด้านแร่ - การปรับปรุงสภาพพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้วตามหลักภูมิสถาปัตย์ - การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายแร่ การลดหย่อน/การยกเว้น ในกรณีมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจให้อำนาจรัฐมนตรีประกาศกำหนดให้แร่ชนิดใด ได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นไม่ต้องเรียกเก็บเงินบำรุงพิเศษได้	หลักเกณฑ์ (มาตรา ๕๕) ผู้ถือประทานบัตร ต้องชำระในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าภาคหลวงแร่ที่ผลิตได้จากประทานบัตร วัตถุประสงค์ - เป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงท้องถิ่นในจังหวัดที่มีการทำเหมือง - การฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว - การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดตามกฎหมายแร่
ค่าธรรมเนียม	อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติ - เพิ่มขึ้น ๑๐๐ เท่าของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ - ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมแต่ละรายการให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงเพื่อ ๑) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมแต่ละรายการไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัติ ๒) ยกเว้น หรือลดหย่อนค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมที่ยกเลิก ๑) ค่าค่าขอต่างๆ ๒) ค่าจดทะเบียนหนังสือมอบอำนาจ ๓) ค่าใช้เนื้อที่อาชญาบัตร (กำหนดเป็นค่าสิทธิสำรวจแร่ในอัตราก้าวหน้าแทน ๔) ค่าใช้เนื้อที่ประทานบัตร	การมอบอำนาจตามมาตรา ๘ เดิม ยกเลิก แต่ให้ไปดำเนินการเรื่องการจัดตัวการตัวแทนตามมาตรา ๒๔ ของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เหตุผลที่ยกเลิก เนื่องจากว่า ขัดซ้อนกับหน่วยงานอื่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่ซึ่งจะมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอยู่แล้ว ส่วนการทำเหมืองในที่ดินกรรมสิทธิ์ก็ไม่ควรเรียกเก็บ

	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแร่ ๒๕๑๐
เงินค้ำจ่าย	- บรรดาค่าธรรมเนียมหรือเงินอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ ที่ค้ำจ่ายในความรับผิดชอบของ กพร. หรือ จรท. หรือ เจ้าพนักงานท้องถิ่นแล้วแต่กรณี - ถ้าผู้มีสิทธิมิได้เรียกคืนภายในหนึ่งปีนับแต่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจาก อธิบดี/จรท./เจ้าพนักงานท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ให้ตกเป็นของแผ่นดิน	กฎหมายมิได้กำหนด
ความรับผิดทางแพ่ง	ความรับผิดทางแพ่ง ๑) ผู้ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการต่อความเสียหาย ความเดือดร้อนรำคาญอันเกิดขึ้นแก่บุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ในกรณีเกิดความเสียหายขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาตให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายนั้น เกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาตรายนั้น ** ๒) ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ ๒ กรณี กล่าวคือ (๑) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทางร่างกาย สุขภาพหรืออนามัย (๒) การประกอบกิจการที่รู้อยู่แล้วว่าไม่ปลอดภัย หรือไม่รู้เพราะเหตุประมาทอย่างร้ายแรง หรือรู้แล้วว่าไม่ปลอดภัยแต่ยังดำเนินการ ให้ศาลสั่งจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นอีกสองเท่าจากค่าสินไหมทดแทนที่จริง **๓) การทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร หรือทำเหมืองเข้าไปในเขตที่เว้นระยะห้ามทำเหมือง หรือเขตห้ามทำตามกฎหมายอื่น นอกจากรับผิดชอบค่าเสียหายแล้ว ต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐ ตั้งแต่สองเท่า แต่ไม่เกินสามเท่าของมูลค่าแร่ที่ได้จากการทำเหมืองในบริเวณนั้น กรณีหลักหมายเขตเหมืองแร่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ทำไว้สูญหาย ผู้ถือต้องแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดทำหลักหมายเขตใหม่ ถ้าไม่แจ้งและมีการทำเหมืองออกนอกเขต ถือว่าเป็นการจงใจทำเหมืองออกนอกเขตประทานบัตร ๔) ผู้ถูกจำหน่ายคำขอ เพราะเหตุได้มีการประกาศให้พื้นที่ตามคำขออนั้นเป็นพื้นที่ประมูลแหล่ง เพื่อให้ผู้ชนะการประมูลได้สิทธิในการสำรวจหรือทำเหมือง ได้รับเงินค่าทดแทนค่าเสียหายจากการถูกจำหน่ายคำขอ	ความรับผิด มาตรา ๑๓๑/๑ ผู้ถืออาชญาบัตร ผู้ถือประทานบัตร หรือใบอนุญาตอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อความเสียหาย หรือความเดือดร้อนรำคาญใดอันเกิดขึ้นแก่บุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ในกรณีเกิดความเสียหายขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาตให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำของผู้ถืออาชญาบัตรหรือประทานบัตร
บทกำหนดโทษ (อาญา)	ปรับโทษอาญาสูงขึ้น - ปรับปรุงบทกำหนดโทษทางอาญาให้การกระทำความผิดทุกกรณีโทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ - อัตราส่วนโทษจำคุกหนึ่งปี ต่อโทษปรับสามแสนบาท ผู้สนับสนุน การกระทำความผิด หรือผู้ได้รับผลตอบแทนจากการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น กรณีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล บุคคลเหล่านี้ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น บทลงโทษเจ้าหน้าที่ - พนักงานเจ้าหน้าที่ - เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องถิ่น - หรือผู้ใดที่เกี่ยวข้องโดยทุจริต กระทำหรือไม่ กระทำการใด โดยทุจริตมิให้ดำเนินการตามที่กฎหมาย	- มีทั้งโทษปรับสถานเดียว โทษจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล บทลงโทษเจ้าหน้าที่ - ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ - วินัยข้าราชการ - ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ เจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต จำคุก ๑-๑๐ ปี ปรับสองพันถึงสองหมื่นบาท โทษจำเท่ากับมาตรา ๑๕๗ ป. อาญา โทษปรับ

	พระราชบัญญัติแรม ๒๕๖๐	พระราชบัญญัติแรม ๒๕๑๐
	กำหนด ระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง สิบปี หรือปรับตั้งแต่สามแสนบาทถึงสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดที่เปรียบเทียบได้ ให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ แทนการเปรียบเทียบปรับโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือมีโทษปรับสถานเดียว ให้อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการเปรียบเทียบ องค์ประกอบของคณะกรรมการเปรียบเทียบ ๑) ในเขตกรุงเทพฯ - ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธานกรรมการ - ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นกรรมการ - ผู้แทน กพร. เป็นกรรมการและเลขานุการ ๒) ในจังหวัดอื่น - อัยการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ - ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เป็นกรรมการ - จรท. เป็นกรรมการและเลขานุการ	สูงกว่า ม. ๑๕๗ ป. อาญา อำนาจเปรียบเทียบปรับของพนักงานเจ้าหน้าที่ ๑) ให้อธิบดีมีอำนาจเปรียบเทียบปรับความผิดเกี่ยวกับการขนแร่หรือ ครอบครองแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต และความผิดเกี่ยวกับแร่ขาดหายไปจาก บัญชี ๒) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ สำหรับความผิดที่มี ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
บทเฉพาะกาล	การตั้งคณะกรรมการ ๑. คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติต้องแต่งตั้งให้เสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับแต่กฎหมายใช้บังคับ ๒. คณะกรรมการแร่และคณะกรรมการแร่จังหวัด ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คณะกรรมการแร่ตามที่กฎหมายกำหนดปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน แต่ต้องแต่งตั้งให้เสร็จภายใน ๑๘๐ วันนับแต่ กฎหมายใช้บังคับ พื้นที่ตามมาตรา ๖ ทวิ - ให้มีผลใช้บังคับต่อไป แต่ไม่เกินห้าปี การออกกฎหมายลำดับรอง - ให้กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบหรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้ มีผลใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง แต่ต้องดำเนินการออกกฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่กฎหมายใช้บังคับ คำขอที่ยื่นไว้ตามพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ คำขอทุกประเภทที่ได้ยื่นไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นคำขอตามพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้พิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด การอนุญาตให้ประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ อาชญาบัตร ประทานบัตร หรือใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัติแรม พ.ศ. ๒๕๑๐ ให้คงมีผลต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุ หรือถูกเพิกถอน แต่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายนี้กำหนด ยกเว้นเรื่องต่อไปนี้ - เรื่องการจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง - การจัดข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ - การฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมือง - การวางหลักประกัน และการจัดทำประกันภัย	ประทานบัตรที่ออกตาม พ.ร.บ. แรม ๒๕๑๐ ไม่ต้องทำแต่ให้เป็นไป ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประทานบัตร

๕.๕ สรุป

บทที่ ๕ ส่วนแรกชี้ให้เห็นถึงปัญหาข้อร้องเรียนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของทั้งบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) และบริษัท หุ่นคำ จำกัด ทั้งเรื่องร้องเรียนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของประชาชน รวมถึงข้อร้องเรียนอื่น ๆ ส่วนต่อมาได้นำเสนอข้อมูลการตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไข ปัญหาผลกระทบจากคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงชุดต่าง ๆ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพของ ประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านบ่อกักเก็บกากแร่ และด้านฝุ่นละออง ส่วนที่สามได้นำเสนอข้อมูลผลการ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการเหมืองแร่ทองคำทั้งที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและภาค ส่วนอื่น ๆ และในส่วนสุดท้ายได้ชี้ให้เห็นว่ามีการปรับโครงสร้างทางด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งจะเป็นกฎหมายหลัก ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในอนาคต อันมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจาก พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่ ยังคงมีผลบังคับอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านนโยบายการบริหารจัดการแร่ การอนุมัติ อนุญาต การมี ส่วนร่วมของประชาชน การกำกับดูแล มาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการประกอบ กิจการเหมืองแร่ เป็นต้น ทั้งนี้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาจัดทำกรอบ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในบทที่ ๗

บทที่ ๖

แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

๖.๑ ข้อจำกัดของนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

จากการทบทวนข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำของไทย หรืองานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำไปวิเคราะห์ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในบทที่ ๒ ทำให้สามารถระบุข้อจำกัดของนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในปัจจุบันได้ ๓ ด้าน ดังนี้

๖.๑.๑ ด้านเศรษฐกิจ

๖.๑.๑.๑ ผลตอบแทนของภาครัฐยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แม้จะมีศักยภาพทรัพยากรแร่ทองคำค่อนข้างสูง สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนแก่การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒, ๖๑) พบว่าการที่บริษัท อัคราฯ ได้รับสิทธิส่งเสริมการลงทุนในรูปการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา ๘ ปี ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ในรูปภาษีเงินได้นิติบุคคลประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ งานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติข้างต้นยังไม่ได้รวมถึงการสูญเสียที่เกิดจากการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลรอบที่ ๒ ที่บริษัท อัคราฯ ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการโรงประกอบโลหกรรมส่วนขยายเป็นระยะเวลา ๘ ปี ซึ่งการที่ผลตอบแทนของภาครัฐยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำในขณะที่ศักยภาพทรัพยากรแร่ทองคำอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดด้านการจัดเก็บผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ที่เหมาะสมซึ่งควรจัดเก็บผลประโยชน์ให้สอดคล้องกับศักยภาพทรัพยากรแร่

๖.๑.๑.๒ การกระจายผลประโยชน์ไม่เป็นธรรมต่อท้องถิ่นใกล้เคียงที่อาจได้รับผลกระทบเนื่องจากหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ซึ่งกำหนดให้จัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้ อบต. หรือเทศบาลในพื้นที่ประทานบัตรร้อยละ ๒๐ ในขณะที่ อบต. หรือเทศบาลอื่นที่อยู่นอกเขตประทานบัตร จะได้รับเงินเฉลี่ยจากส่วนแบ่งค่าภาคหลวงแร่ร้อยละ ๑๐ เท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นได้รับผลกระทบหรือไม่ ทำให้อาจไม่เป็นธรรมต่อพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยที่เสนอให้ปรับหลักเกณฑ์การจัดสรรผลประโยชน์ให้พื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ในอัตราเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ประทานบัตรเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบและเป็นงบประมาณในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (กระทรวงมหาดไทย, หนังสือด่วนที่สุด, ๒๕๕๒) ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสมมาพิจารณาพบว่า การจัดสรรผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับหลักประสิทธิภาพแบบคาลดอร์-ฮิกส์ ซึ่งกำหนดให้จัดสรรผลประโยชน์จากผู้ได้รับผลประโยชน์ให้แก่ผู้เสียประโยชน์หรือผู้ได้รับผลกระทบเพื่อชดเชยความสูญเสีย

๖.๑.๑.๓ ขาดการเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน เนื่องจากผลผลิตทองคำที่ได้จากการทำเหมืองถูกส่งออกไปทำให้บริษัทอื่นในต่างประเทศ ถึงแม้ว่ามีอุตสาหกรรมต่อเนื่องสามารถถลุงหรือมีกรรมวิธีที่

สามารถผลิตโลหะทองคำบริสุทธิ์ภายในประเทศได้ก็ตาม ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล่านี้นี้ต้องนำเข้าวัตถุดิบทองคำจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ทำให้ประเทศชาติสูญเสียประโยชน์ที่พึงได้รับจากการเพิ่มมูลค่าแร่ทองคำภายในประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒, ๖๓) พบว่าการลงทุนดำเนินการสำหรับโรงงานทำทองคำให้บริสุทธิ์ (Refine stage) จะต้องมีกำลังการผลิตประมาณ ๙.๓ ตันต่อปี จึงจะเกิดความคุ้มทุน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยมีโรงงานที่สามารถทำทองคำให้บริสุทธิ์หลายแห่ง เช่น Bangkok Assay Office Co., Ltd. Gold Field Refinery Co., Ltd. SPC Precious Metal Co., Ltd. Umicore Precious Metals (Thailand) Co., Ltd. เป็นต้น ซึ่งโรงงานเหล่านี้บางแห่งมีกำลังการผลิตทองคำบริสุทธิ์ ๑ – ๒ ตันต่อวัน และสามารถนำทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ภายในประเทศไปผลิตโลหะทองคำบริสุทธิ์เพื่อป้อนให้กับอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ เช่น อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับได้

๖.๑.๒ ด้านสังคมหรือชุมชน

๖.๑.๒.๑ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (๒๕๕๕: ๖-๒๗) ระบุว่าในปัจจุบันประเทศไทยไม่มีมาตรการทางสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนที่บังคับใช้เป็นการเฉพาะในการกำกับควบคุมการทำเหมืองแร่ (มีเฉพาะเหมืองใต้ดิน) สาเหตุอาจเนื่องมาจากการกำกับควบคุมการทำเหมืองแร่และกิจกรรมต่อเนื่องต้องใช้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งประชาชนโดยทั่วไปไม่มี มีแต่เฉพาะขั้นตอนการขอความเห็นชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านจัดประชุมรับฟังการชี้แจงการดำเนินโครงการทำเหมืองแร่ และขั้นตอนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งกำหนดให้จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒ ครั้งในช่วงเริ่มต้นโครงการและในช่วงเตรียมจัดทำร่างรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง ๒ ขั้นตอนมีขึ้นก่อนการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้ง ๒ ขั้นตอนข้างต้นกับแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งมี ๗ ระดับ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจการเหมืองแร่อาจจัดอยู่ในระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) หรืออยู่ในระดับที่ ๓ จาก ๗ ระดับ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดของประชาชนจะถูกนำไปสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด

๖.๑.๒.๒ ระดับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) หรือการพัฒนาชุมชนของผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำค่อนข้างต่ำ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒, ๖๔) พบว่า กฎหมายไม่ได้บังคับให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำต้องมีงบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ประทานบัตรและพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนเท่าไร ซึ่งในกรณีของการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำบริเวณจังหวัดพิจิตรมีงบประมาณเพื่อพัฒนาชุมชนคิดเป็นประมาณร้อยละ ๐.๑ ของมูลค่าทองคำที่ผลิตได้ ในขณะที่ Maxwell Stamp Plc (๒๐๑๕: ๒๖-๒๗) พบว่า เหมืองแร่ทองคำในต่างประเทศมีการใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาชุมชนประมาณร้อยละ ๐.๙ ของรายได้จากการขาย ทั้งนี้

ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมหรือการพัฒนาชุมชนที่ค่อนข้างต่ำ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่นำมาซึ่งการต่อต้านคัดค้านการประกอบกิจการเหมืองแร่

๖.๑.๓ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

๖.๑.๓.๑ ไม่มีการกำหนดระยะห่างระหว่างชุมชนกับเหมืองแร่หรือพื้นที่กันชน (Buffer zone) ที่ชัดเจน แม้ทางผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำจะมีการปลูกแนวต้นไม้ เพื่อเป็นแนวกันฝุ่น และเสียง แต่อาจไม่สามารถป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีความเป็นไปได้หลายรูปแบบ เช่น ฝุ่น เสียง แร่สารพิษ การปนเปื้อนน้ำ การปนเปื้อนดิน การปนเปื้อนพืชผัก ฯลฯ

๖.๑.๓.๒ ไม่มีการทำฐานข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนก่อนการประกอบกิจการเหมืองแร่ ทั้งนี้ การไม่มีข้อมูลพื้นฐานก่อนทำเหมืองแร่ทองคำ ทำให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีความยุ่งยากซับซ้อน และใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนตามที่มีการร้องเรียน

๖.๑.๓.๓ ขาดหลักประกันการฟื้นฟูพื้นที่การทำเหมืองที่ชัดเจน โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๒, ๖๑) พบว่า ปัจจุบันมาตรการฟื้นฟูพื้นที่และสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในประธานบัตรและรายงาน EIA เป็นเพียงแนวทางการฟื้นฟูพื้นที่รายปี ยังไม่มีมาตรการหรือแผนปฏิบัติการหรือกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมืองให้กลับมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่ชัดเจน

๖.๒ แผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแร่ทองคำ

๖.๒.๑ วิสัยทัศน์

ประเทศไทยมีกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ โดยคำนึงถึงคุณภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๖.๒.๒ เป้าประสงค์

ภาครัฐและท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำที่เหมาะสม

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเพิ่มขึ้น และปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำลดลง

ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำมีการประกอบกิจการที่มีมาตรฐานสากล มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้

๖.๒.๓ ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ เป็นยุทธศาสตร์ในเชิงแก้ไขปัญหา หรือข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในอดีต ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมหรือชุมชน รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านเศรษฐกิจ

นโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำของไทยในปัจจุบันมีข้อจำกัดหรือจุดอ่อนทางด้านเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ผลตอบแทนของภาครัฐอยู่ในระดับต่ำ การกระจายผลประโยชน์แก่ท้องถิ่นยังไม่เป็นธรรม ขาดการเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้นโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำของไทยมีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะการปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำด้านเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ข้อ ดังนี้

– กลยุทธ์ที่ ๑.๑ การยกเลิกการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ในอดีตภาครัฐมีนโยบายมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ จึงให้การส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการเหมืองแร่ทองคำ โดยการให้สิทธิประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการงดเว้นหรือลดหย่อนการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีประสิทธิผลในแง่ของการจูงใจให้เกิดการลงทุนประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งมาตรการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวทำให้สัดส่วนผลประโยชน์ที่ภาครัฐได้รับจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำลดลง

ในปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการสร้างนวัตกรรม การสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมถึงส่งเสริมกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (นโยบายส่งเสริมการลงทุน ๗ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔), ออนไลน์, ๒๕๖๐) ดังนั้น จึงเสนอให้ยกเลิกการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการเหมืองแร่ทองคำ แต่ให้การส่งเสริมการลงทุนกิจการต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำ เช่น การผลิตโลหะทองคำบริสุทธิ์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มที่จะเกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำภายในประเทศ ทั้งนี้ การยกเลิกการส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการเหมืองแร่ทองคำจะทำให้ภาครัฐได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเพิ่มขึ้น

– กลยุทธ์ที่ ๑.๒ การประมูลสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ

การให้อนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ของไทยโดยทั่วไปมีลักษณะที่เรียกว่ามาก่อนได้ก่อน (First come, first served) ซึ่งผู้ขอประทานบัตรจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่ครบถ้วนก่อนจึงจะได้รับประทานบัตรไป โดยวิธีการนี้มักใช้กับการจัดสรรทรัพยากรที่มีความต้องการไม่มากนัก (การประเมินมูลค่าที่ดินความถี่ ๓G ของประเทศไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๐)

กูรีและณพล (๒๕๕๕) เปิดเผยว่า หากเปรียบเทียบการให้ใบอนุญาตโดยกระบวนการบริหารจัดการของรัฐกับการประมูลแล้วจะพบว่า การประมูลเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการดึงค่าเช่าทางเศรษฐกิจออกมาให้แก่รัฐได้ดีกว่าการใช้กระบวนการบริหารจัดการของรัฐ แต่วิธีการประมูลจะต้องมีประสิทธิภาพ ความแน่นอน และข้อมูลข่าวสารสมบูรณ์ โดยผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องเป็นผู้ประมูลที่ให้ผลตอบแทนตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขในการประมูล (Bidding parameters) ที่สูงที่สุด โดยรัฐจะใช้

Bidding parameters ประเภทเดียวหรือหลายประเภทก็ได้ โดยส่วนใหญ่แล้วหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา มักเป็นเครื่องมือทางการคลังซึ่งประกอบด้วยโบนัส ค่าภาคหลวง และ/หรือ ส่วนแบ่งผลกำไร

ในปัจจุบันความต้องการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทยมีค่อนข้างมาก จะเห็นได้จากจำนวนคำขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำ อีกทั้งภาครัฐมีข้อมูลพื้นที่ที่มีศักยภาพแร่ทองคำ ในระดับหนึ่ง ดังนั้น จึงเสนอให้มีการประมูลสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำได้ในพื้นที่ที่ภาครัฐได้สำรวจ และพบว่ามีศักยภาพทรัพยากรแร่ทองคำ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับภาครัฐในการจัดสรรสัมปทานหรือประทาน บัตรทำเหมืองแร่ทองคำ นอกจากนี้ การประมูลอาจจะช่วยให้ภาครัฐได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการ อนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมากขึ้น

ทั้งนี้ การประมูลสิทธิการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำจะต้องมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

– กลยุทธ์ที่ ๑.๓ การปรับปรุงการจัดการเก็บผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในอดีตภาครัฐมุ่งเน้นให้เกิดการลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ทองคำ จึงให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำ ดังนั้น อัตราผลประโยชน์ที่ภาครัฐเรียกเก็บจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในอดีตจึงอยู่ในระดับที่ไม่มากนัก

ในปัจจุบันเมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป เป้าหมายของภาครัฐ มิได้อยู่ที่การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำดังเช่นในอดีต ดังนั้น จึงเสนอให้มีการทบทวนและ ปรับปรุงการจัดการเก็บผลประโยชน์ตอบแทนแก่ภาครัฐและท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ รวมถึงการตั้ง กองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ด้วย อย่างไรก็ตาม สำหรับอัตราค่าภาคหลวงแร่เห็นว่ายังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงใหม่ เนื่องจากได้มีการปรับอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำจากอัตราคงที่ที่ระดับ ร้อยละ ๒.๕ มาเป็นอัตราก้าวหน้าตามราคาทองคำ ทำให้ในปัจจุบันอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำของไทยอยู่ใน ระดับที่สูงเมื่อเทียบกับต่างประเทศอยู่แล้ว

– กลยุทธ์ที่ ๑.๔ การจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

จากการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์พบว่า มีเอกสารหลายชิ้นที่เห็นสอดคล้องกันว่า ใน ปัจจุบันการจัดสรรผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้แก่ท้องถิ่นยังไม่มีความเป็นธรรม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำได้รับการจัดสรร ผลประโยชน์เฉพาะในรูปแบบของค่าภาคหลวงแร่เท่านั้น นอกจากนี้ ค่าภาคหลวงแร่ที่ได้รับการจัดสรรยังมี อัตราที่ต่ำกว่าท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ตั้งของประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำค่อนข้างมาก

ดังนั้น เพื่อให้การจัดสรรผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเป็นไปตาม หลักประสิทธิภาพแบบคาลดอร์-ฮิกส์ ซึ่งกำหนดให้จัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ผู้เสียประโยชน์หรือผู้ได้รับ ผลกระทบเพื่อชดเชยความสูญเสียที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม จึงเสนอให้มีการจัดสรรผลประโยชน์ในรูปแบบของ ผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ติดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นที่ตั้งของประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำด้วย

ทั้งนี้ เพื่อให้ผลประโยชน์ถูกกระจายไปยังประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำอย่างแท้จริง สมควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณที่ท้องถิ่นได้รับการจัดสรรด้วย เช่น ใช้ในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

– กลยุทธ์ที่ ๑.๕ การห้ามส่งออกทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่

ในปัจจุบันผลผลิตทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ภายในประเทศถูกส่งออกไปทำให้เป็นทองคำบริสุทธิ์ในต่างประเทศ ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความต้องการใช้ทองคำบริสุทธิ์จำนวนมากก็ตาม โดยมีการนำเข้าสูงถึง ๒๐๐ – ๓๐๐ ตันต่อปี

ในอดีตผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำมีความจำเป็นจะต้องส่งออกทองคำไปยังต่างประเทศเพื่อเป็นไปตามเงื่อนไขการกู้ยืมเงินมาลงทุนประกอบกิจการ (Gold loan) ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำไม่มีการพัฒนาตลอดห่วงโซ่มูลค่า แต่ในปัจจุบันผู้ประกอบการไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ประกอบกับในปัจจุบันมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลิตโลหะทองคำบริสุทธิ์ในประเทศที่มีศักยภาพหลายรายซึ่งสามารถนำทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ภายในประเทศมาเพิ่มมูลค่าโดยการทำให้บริสุทธิ์ภายในประเทศได้แล้ว ดังนั้น จึงเสนอให้มีนโยบายห้ามไม่ให้ส่งออกโลหะทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ไปถลุงและจำหน่ายในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อระบบเศรษฐกิจผ่านการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage)

ทั้งนี้ การห้ามส่งออกสินค้าถือเป็นมาตรการจำกัดการส่งออกตามกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าเสรีระหว่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปไม่สามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม การจำกัดการส่งออกทองคำและเงินสามารถดำเนินการได้เนื่องจากเข้าข่ายข้อยกเว้นทั่วไปในกรอบความตกลงว่าด้วยการค้าเสรีระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ จะส่งเสริมให้มีช่องทางในการรักษาหรือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซการผลิต ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Forward linkages) เพื่อให้สินค้าที่ใช้วัตถุดิบทองคำภายในประเทศได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าตลอดจนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตลอดห่วงโซการผลิตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ

ตารางที่ ๖-๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านเศรษฐกิจ

ข้อจำกัด	แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมปริทัศน์	กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑
๑. ผลตอบแทนของภาครัฐและท้องถิ่นค่อนข้างน้อย	รัฐควรจัดเก็บผลประโยชน์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพทรัพยากรแร่	– ยกเลิกการให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนเหมืองแร่ทองคำ – ปรับปรุงอัตราผลประโยชน์ที่จัดเก็บจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ โดยเฉพาะผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐและท้องถิ่น – อัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำมีความเหมาะสมอยู่แล้ว – การประเมินสิทธิการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ในพื้นที่ที่รัฐสำรวจพบว่ามีศักยภาพ โดยการประเมินจะต้องมีการแข่งขันและเป็นธรรม

ข้อจำกัด	แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมปริทัศน์	กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๑
๒. การกระจาย ผลประโยชน์ ไม่เป็นธรรม	การจัดสรรผลประโยชน์ตาม หลักประสิทธิภาพแบบ คาลดอร์-ฮิกส์ กำหนดให้ จัดสรรผลประโยชน์จากผู้ ได้รับประโยชน์ให้แก่ผู้ได้รับ ผลกระทบหรือผู้เสียประโยชน์ เพื่อให้สวัสดิการของทุก ฝ่ายไม่ลดลง	– การปรับเปลี่ยนผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ทองคำที่จัดสรรให้แก่ อปท. ที่ตั้งอยู่ติดกับ อปท. ในพื้นที่ประทานบัตร – กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้งบประมาณที่ท้องถิ่นได้รับการจัดสรร เช่น ใช้ในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
๓. ขาดความ เชื่อมโยง ตลอดห่วงโซ่ อุปทาน	การเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage) หรือ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการนำ แร่ที่ผลิตได้ไปใช้ใน อุตสาหกรรมต่อเนื่อง ภายในประเทศ	– ห้ามมิให้มีการส่งออกทองคำที่ได้จากการทำเหมืองแร่ภายในประเทศ – การห้ามส่งออกทองคำสามารถดำเนินการได้โดยไม่ขัดต่อข้อตกลง การค้าเสรี – ให้สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำ เหมืองแร่ทองคำ – ส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำตลอด ห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสังคมและชุมชน

นโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำของไทยในปัจจุบันมีข้อจำกัดหรือจุดอ่อนทางด้านสังคมและชุมชนบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ดังนั้น เพื่อให้นโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำของไทยมีความเหมาะสมทางสังคมและชุมชนมากยิ่งขึ้น ในหัวข้อนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะการปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสังคมและชุมชน ๓ ประการ ดังนี้

– กลยุทธ์ที่ ๒.๑ การยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

ในอดีตชุมชนหรือประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำค่อนข้างน้อย โดยจะมีส่วนร่วมเฉพาะในช่วงก่อนการอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเท่านั้น นอกจากนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนดังกล่าวอยู่ในระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) หรือระดับที่ ๓ จากทั้งหมด ๗ ระดับเท่านั้น เนื่องจากแม้จะมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นได้ แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวคิดของชุมชนจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสมและมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด

ดังนั้น เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำเพิ่มขึ้น เสนอให้เพิ่มโอกาสและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ โดยในช่วงก่อนการ

อนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ นอกจากจะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนแล้ว ในกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมืองแร่ทองคำ ให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย ทั้งนี้ จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า การลงประชาคม ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen control) ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงที่สุด

นอกจากนี้ เสนอให้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ในช่วงระหว่างการประกอบกิจการด้วย โดยให้มีตัวแทนของชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะนี้ ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามตรวจสอบ (Delegated power) ซึ่งเป็นระดับการมีส่วนร่วมในระดับสูง คือ ระดับที่ ๖ จาก ๗ ระดับ

– กลยุทธ์ที่ ๒.๒ การยกระดับมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ

ในปัจจุบันผู้ประกอบการเหมืองแร่ นอกจากจะต้องได้รับการอนุญาตอย่างเป็นทางการจากภาครัฐแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องได้รับความเห็นชอบให้ประกอบกิจการจากชุมชน หรือ Social license to operate อีกด้วย ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมปริทัศน์พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเมื่อพิจารณาจากงบประมาณด้านการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในต่างประเทศ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมจากการประกอบกิจการ (CSR) เนื่องจากจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและทำให้การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้กำหนดมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานสากล ISO ๒๖๐๐๐ ครอบคลุมแนวปฏิบัติ ๗ หัวข้อหลักด้วยกัน คือ การกำกับดูแลองค์กร สิทธิมนุษยชน การปฏิบัติด้านแรงงาน สิ่งแวดล้อม การปฏิบัติที่เป็นธรรม ผู้ใช้แร่ และการมีส่วนร่วมกับสังคมและชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำยังไม่เคยผ่านการทวนสอบตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว ดังนั้น จึงเสนอให้ยกระดับมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โดยต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐาน CSR-DPIM ด้วย

– กลยุทธ์ที่ ๒.๓ การตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่

แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการจัดสรรผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้แก่ท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ดังกล่าวอาจถูกนำไปใช้ในรูปแบบอื่นและไม่ตกถึงมือประชาชนในชุมชนบริเวณเหมืองแร่ทองคำอย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ทองคำ เพื่อพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน โดยให้มีตัวแทนจากหมู่บ้านร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการกองทุนได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ตารางที่ ๖-๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสังคมและชุมชน

ข้อจำกัด	แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมปริทัศน์	กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๒
๑. ชุมชนมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย	– ชุมชนมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงก่อนการอนุญาต – การมีส่วนร่วมของชุมชนดังกล่าวอยู่ในระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เท่านั้น	– ในช่วงก่อนการอนุญาต หากชุมชนไม่เห็นด้วย ให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen control) – ในช่วงระหว่างการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนของชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมตัดสินใจและร่วมติดตามตรวจสอบ (Delegated power)
๒. CSR อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ	– ผู้ประกอบการจะต้องได้รับความเห็นชอบให้ประกอบกิจการจากชุมชน หรือ Social license to operate – ระดับ CSR ของเหมืองทองคำของไทยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับในต่างประเทศ	– การกำหนดให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำจะต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐาน CSR-DPIM – การกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ทองคำ เพื่อพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน – การยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานสากล (Responsible gold mining practice)

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสิ่งแวดล้อมและ

สุขภาพ

ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประการ ดังนี้

- กลยุทธ์ที่ ๓.๑ การกำหนดให้มีกองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ

ในปัจจุบันประเด็นร้องเรียนที่สำคัญอันสืบเนื่องมาจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ คือ ประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ แม้ว่าจะยังไม่ทราบแน่ชัดถึงสาเหตุของผลกระทบดังกล่าว แต่การแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น เพื่อให้มีงบประมาณในการเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในกรณีฉุกเฉิน เสนอให้มีการตั้งกองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพด้วย

– กลยุทธ์ที่ ๓.๒ การกำหนดให้มีกองทุน และหลักประกันการฟื้นฟูพื้นที่ที่ชัดเจน

แม้ว่าในปัจจุบันผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำจะมีหน้าที่ในการฟื้นฟูพื้นที่การประกอบกิจการซึ่งเป็นไปตามแผนผังโครงการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในการออกประทานบัตร อย่างไรก็ตาม บทลงโทษตามกฎหมายของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอาจไม่มากพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังสิ้นสุดการประกอบกิจการ และหากผู้ประกอบการไม่ดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการเอง ซึ่งเป็นการสูญเสียงบประมาณของแผ่นดิน และไม่สอดคล้องกับแนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle: PPP)

ดังนั้น เพื่อให้มีหลักประกันการฟื้นฟูพื้นที่และป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ภาครัฐ เสนอให้เพิ่มเติมมาตรการเกี่ยวกับการฟื้นฟูพื้นที่เอาไว้ในแนวนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ อย่างน้อย ๒ ประการ

ประการแรก กำหนดให้มีกองทุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูพื้นที่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินงานฟื้นฟูพื้นที่จากการทำเหมืองแร่ และสภาพแวดล้อมในเขตประทานบัตร ตามที่ได้กำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) และเงื่อนไขในการอนุญาต

ประการที่สอง กำหนดให้มีการวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ประกอบการฟื้นฟูพื้นที่ผ่านการทำเหมืองแร่และจัดการสภาพแวดล้อมในเขตประทานบัตรตามที่ได้กำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ได้ครบถ้วน และดูแลสภาพพื้นที่โครงการภายหลังสิ้นสุดการทำเหมืองเป็นระยะเวลาหนึ่ง ตามความเหมาะสม รวมทั้งเป็นหลักประกันในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีที่เกิดผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ด้วย

– กลยุทธ์ที่ ๓.๓ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานก่อนการทำเหมือง (Baseline data)

ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ แต่ในปัจจุบันยังไม่ได้ข้อสรุปหรือข้อยุติที่ชัดเจนว่าการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเป็นสาเหตุของผลกระทบตามที่ประชาชนร้องเรียนหรือไม่ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่ชัดเจนได้ เนื่องจาก การขาดข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนก่อนการทำเหมือง ทำให้กระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์เป็นไปได้ยาก และใช้ระยะเวลายาวนาน

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เสนอให้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องจัดทำข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) ทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนก่อนการทำเหมือง เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการติดตามและเฝ้าระวังในช่วงระหว่างการทำเหมืองรวมถึงภายหลังสิ้นสุดการทำเหมือง

– กลยุทธ์ที่ ๓.๔ การจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง (Buffer zone)

แม้ว่า พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มีการกำหนดระยะห่างจากทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ แต่ยังไม่มีการกำหนดแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง (Buffer zone) ทำให้เหมืองแร่ทองคำบางแห่งมีพื้นที่ตั้งที่อยู่ใกล้

ชุมชนค่อนข้างมาก แม้ว่าผู้ประกอบการเหมืองแร่จะมีการปลูกต้นไม้เป็นแนวกันชนเพื่อลดผลกระทบแต่ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งระหว่างเหมืองกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำต่อชุมชนบริเวณใกล้เคียง สมควรกำหนดให้มีการจัดทำ Buffer zone ระหว่างเหมืองกับชุมชน ตามหลักเกณฑ์ที่ราชการกำหนด

ตารางที่ ๖-๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ข้อจำกัด	แนวคิด ทฤษฎี และ วรรณกรรมปริทัศน์	กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ ๓
๑. มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในปัญหากรณีฉุกเฉิน	การแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งมีงบประมาณเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการดังกล่าว	- กำหนดให้มีการตั้งกองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม - กำหนดให้มีการตั้งกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ
๒. ขาดมาตรการการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการปิดเหมืองที่ชัดเจน	- บทลงโทษตามกฎหมายของการไม่ฟื้นฟูพื้นที่อาจไม่มากพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการดำเนินการ - หากหน่วยงานภาครัฐดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่จะเป็นการสูญเสียงบประมาณของแผ่นดิน และไม่สอดคล้องกับแนวคิดผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle: PPP)	- กำหนดให้มีกองทุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูพื้นที่ - กำหนดให้มีการวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง
๓. ไม่มีข้อมูล Baseline data ก่อนการทำเหมือง	การไม่มี Baseline data ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนก่อนการทำเหมือง ทำให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นไปได้ยาก และใช้เวลานาน	กำหนดให้มีการจัดทำ Baseline data ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนก่อนการทำเหมือง
๔. ไม่มี Buffer zone ระหว่างเหมืองกับชุมชน	การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำอาจก่อให้เกิดผลกระทบในหลายรูปแบบ เช่น อากาศ น้ำ เสียง แสงสั่นสะเทือน เป็นต้น ซึ่งการปลูกต้นไม้เป็นแนวกันชน อาจไม่สามารถป้องกันผลกระทบได้อย่างเหมาะสม	กำหนดให้มีการจัดทำ Buffer zone ระหว่างเหมืองกับชุมชน

๖.๓ สรุป

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานศึกษาวิจัย ตลอดจนการศึกษาพัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำทำให้พบข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในอดีต ๓ ประการที่สำคัญ ได้แก่ ข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ข้อจำกัดด้านสังคมและชุมชน และข้อจำกัดด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จึงนำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

๓ ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมุ่งเพิ่มผลตอบแทนให้แก่ภาครัฐและท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาความเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่อุปทาน ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสังคมและชุมชน ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ความรับผิดชอบต่อสังคม การกระจายผลประโยชน์จากการประกอบกิจการให้แก่ชุมชน ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ซึ่งจะยกระดับการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ โดยการทำ Buffer zone และ Baseline data รวมถึงการจัดตั้งกองทุนหรือหลักประกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ ด้านจะถูกนำไปแปลงเป็นกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในบทที่ ๗

บทที่ ๗

กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ^๑

๗.๑ กรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดให้แก่ประเทศ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ภาครัฐและประชาชน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม ขณะเดียวกันการดำเนินงานด้านการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำของภาคเอกชนจะต้องเป็นไปโดยใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและเหมาะสมตามหลักวิชาการ สามารถป้องกันอันตรายและป้องกันปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำไว้ ดังนี้

๗.๑.๑ ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ

เนื่องจากแร่ทองคำเป็นแร่เศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงและสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการลงทุนสำรวจและลงทุนทำเหมืองแร่ทองคำ ทั้งการลงทุนของคนไทยเองและร่วมลงทุนกับบริษัทต่างชาติ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และได้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ประเทศสูงสุด โดยกำหนดวิธีการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำดังต่อไปนี้

๗.๑.๑.๑ ในพื้นที่ศักยภาพแหล่งแร่ทองคำที่ภาครัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่และเปิดประมูลสิทธิเข้าสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งจะประกาศเป็นคราว ๆ ไป ตามความเหมาะสมของพื้นที่แหล่งแร่ โดยในการประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่นั้น จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในพื้นที่ประกอบการดำเนินการด้วย ทั้งนี้ จะบริหารจัดการไม่ให้เกิดการประกาศพื้นที่ดังกล่าวเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการผลิตแร่ชนิดอื่น

๗.๑.๑.๒ การขอสิทธิสำรวจแร่ทองคำในพื้นที่ทั่วไป นอกจากพื้นที่ตาม ข้อ ๗.๑.๑.๑ สามารถทำได้โดยการขออนุญาตอาชญาบัตรพิเศษเพื่อการสำรวจแร่ทองคำ

๗.๑.๑.๓ การทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ทั่วไป นอกจากพื้นที่ตาม ข้อ ๗.๑.๑.๑ สามารถทำได้โดยการขออนุญาตประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ทองคำ โดยผู้ขอต้องได้รับอาชญาบัตรพิเศษเพื่อการสำรวจแร่ทองคำมาแล้วในพื้นที่ที่ยื่นคำขอประทานบัตร

๗.๑.๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ การทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่แหล่งแร่ที่สามารถผลิตเป็นโลหะ

^๑ การจัดทำกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ เป็นไปตามข้อ ๕ ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ

ผสมทองคำในเชิงธุรกิจได้ ผู้ประกอบการเหมืองแร่ต้องสนองตอบนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมในการเพิ่มมูลค่าแร่ทองคำด้วยการทำเป็นโลหะทองคำบริสุทธิ์ภายในประเทศโดยส่งเข้าโรงงานของผู้ประกอบการภายในประเทศ หรือโดยการจัดตั้งโรงงานเองหรือร่วมกับผู้ลงทุนรายอื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมจะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก

๗.๑.๑.๕ ในกรณีที่มีการนำผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติงาน จะต้องมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ผู้ปฏิบัติงานชาวไทยสามารถปฏิบัติงานแทนได้ภายในเวลา ๕ ปี และการจ้างเหมืองงานก่อสร้าง งานพัฒนาหรือทำเหมือง และงานบริการต่าง ๆ จะต้องใช้บริการจากผู้ประกอบการไทยเป็นหลัก

๗.๑.๑.๖ ไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ

๗.๑.๑.๗ ส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Forward linkages) เพื่อให้สินค้าที่วัตถุดิบทองคำภายในประเทศได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ตลอดจนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ

๗.๑.๒ ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำของประเทศ เป็นไปโดยเหมาะสมทั้งทางด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น เกิดประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนอย่างแท้จริง ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายในการเรียกเก็บผลประโยชน์ตอบแทนจากการพัฒนาแหล่งแร่ทองคำในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ เงินผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐ ค่าภาคหลวงแร่ การจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ เพื่อการตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น ให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย ดังต่อไปนี้

๗.๑.๒.๑ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐ

นอกจากค่าภาคหลวง ภาษีเงินได้นิติบุคคล หรือภาษีและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่ผู้ขอจะต้องจ่ายให้แก่รัฐตามกฎหมายแล้ว ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษในรูปของเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันให้แก่รัฐ ทั้งในชั้นการขออาชญาบัตรพิเศษและการขออนุญาตประทานบัตร ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คำนึงค่าและเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิสัยอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มค่าแก่ทุกฝ่าย

๗.๑.๒.๒ ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ท้องถิ่น

ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ท้องถิ่นในรูปของเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่อยู่ติดกัน ตามหลักเกณฑ์ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด โดยอาจใช้พื้นฐานจากสัดส่วนของรายได้จากการผลิตแร่ หรือ

อัตราต่อหน่วยการผลิตแร่ หรือหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านรอบเหมืองแร่ ทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีตัวแทนจากหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนร่วมกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่และหน่วยราชการอื่นเพื่อให้สามารถบริหารจัดการกองทุนได้ตรงกับความต้องการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างแท้จริง โดยให้เก็บสะสมเงินในบัญชีตามหลักเกณฑ์ที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด ทั้งนี้ หากโครงการทำเหมืองเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังคงมีเงินกองทุนเหลืออยู่ให้คณะกรรมการบริหารจัดการเงินกองทุนต่อไป

๗.๑.๓ ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำเป็นไปด้วยความระมัดระวังและเคร่งครัดต่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อปกป้องรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานและประชาชน ตลอดจนการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านกิจกรรมการสำรวจแร่ หรือการทำเหมืองแร่แล้วให้กลับคืนสู่ธรรมชาติหรือสามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ รวมทั้งการให้ผู้ขอจัดตั้งกองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการเยียวยาต่าง ๆ กรณีเกิดปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนการจัดระบบการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ ดังต่อไปนี้

๗.๑.๓.๑ ในขั้นตอนการสำรวจแร่ ผู้ขอจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักวิชาการและรายละเอียดเงื่อนไขตามแผนงานที่ได้รับอนุญาต แผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและแผนการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ และต้องวางหลักประกันการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่หลังเสร็จสิ้นโครงการสำรวจแร่ แต่ทั้งนี้ หากตรวจพบว่าการปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด อาจเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนใบอนุญาตได้

๗.๑.๓.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ ใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือใบอนุญาตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ ๑: โครงการเหมืองแร่ทองคำที่เข้าข่ายโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามที่ทางราชการกำหนด ทั้งนี้ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบต่าง ๆ รวมทั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมจะเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขประกอบการอนุญาตประทานบัตร ซึ่งหากผู้ขอไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนประทานบัตรได้

ประเภทที่ ๒: โครงการเหมืองแร่ทองคำที่เข้าข่ายโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการที่เข้าข่ายอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (EHIA) ตามที่ทางราชการกำหนด ทั้งนี้ มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลกระทบต่าง ๆ รวมทั้งเงื่อนไขเพิ่มเติมจะเป็นส่วนหนึ่งในเงื่อนไขประกอบการอนุญาตประทานบัตร ซึ่งหากผู้ขอไม่ปฏิบัติตามจะเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนประทานบัตรได้

๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามรายละเอียดเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาต ทั้งเงื่อนไขที่เป็นข้อบังคับตามกฎหมายและเงื่อนไขที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดเพิ่มเติมในส่วนการจัดตั้งกองทุน การเอาประกันภัย การปิดเหมือง การเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่ในช่วงระหว่างการทำเหมืองและภายหลังการปิดเหมือง

(๑) กองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการฟื้นฟูพื้นที่โครงการทั้งพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแล้ว พื้นที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำเหมือง เพื่อฟื้นคืนสภาพพื้นที่ให้สอดคล้องกับแผนการทำเหมือง และเป็นไปตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(๒) กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ เพื่อใช้เป็นงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังสุขภาพประชาชนรอบพื้นที่เหมืองแร่ ทั้งในช่วงระหว่างการทำเหมืองและภายหลังสิ้นสุดการทำเหมือง

(๓) กองทุนประกันความเสี่ยง เพื่อใช้เป็นงบประมาณสำหรับแก้ไขปัญหาลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เกิดจากการทำเหมืองแร่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

(๔) การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองตามที่คณะกรรมการแร่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ประกอบการฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่และจัดการสภาพแวดล้อมในเขตประทานบัตรตามที่ได้กำหนดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ครบถ้วน และดูแลสภาพพื้นที่โครงการภายหลังสิ้นสุดการทำเหมืองเป็นระยะเวลาหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามข้อ ๗.๑.๓.๒ และแผนการปิดเหมือง รวมทั้งเป็นหลักประกันในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ในกรณีที่เกิดผลกระทบจากการทำเหมืองแร่

(๕) การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกตามวงเงินที่คณะกรรมการแร่กำหนด เพื่อให้ผู้ขอจัดทำประกันภัยที่คุ้มครองความเสียหายต่อชุมชนที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบจากการทำเหมืองแร่

(๖) การประกอบการจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานสากล ซึ่งกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะกำหนดให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงตามความเหมาะสม

การบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ จะใช้หลักเกณฑ์ตามที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนด

๗.๑.๓.๔ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการทำเหมือง การแต่งแร่ และการประกอบโลหกรรม ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดในการจัดทำแนวกั้นชนการทำเหมือง และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีการศึกษาข้อมูลทางธรณีวิทยาเกี่ยวกับการปนเปื้อนของโลหะหนักหรือสารพิษ และการเจ็บป่วยที่อาจเกิดจากสารเคมีหรือมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองของประชาชนในพื้นที่ก่อนและหลังการทำเหมือง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเปรียบเทียบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำเหมืองให้ชัดเจน เพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและตรวจสอบสุขภาพของประชาชน ควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่สมบูรณ์ที่สุด

๗.๑.๔ ด้านการกำกับดูแลการประกอบการ

เพื่อให้การพัฒนาแหล่งแร่ทองคำของผู้ประกอบการเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ถูกหลักวิชาการ และสอดคล้องตามเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบการอนุญาตประทานบัตร และใบอนุญาตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มั่นใจได้ว่าการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้ประกอบการเป็นไปโดยเรียบร้อย ไม่มีเหตุในการสร้างอันตราย ความเสียหาย หรือข้อขัดแย้งกับชุมชนหรือท้องถิ่น ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กำหนดนโยบายในการกำกับดูแลการประกอบการตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ จนถึงขั้นการฟื้นฟูพื้นที่ ดังต่อไปนี้

๗.๑.๔.๑ กำกับดูแลการดำเนินงานของผู้ประกอบการอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ การแต่งแร่ การประกอบโลหกรรม การจัดการของเสียจากโครงการ การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ โดยจะบังคับใช้กฎหมายและใช้ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการ

๗.๑.๔.๒ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ทองคำ ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ เพื่อตรวจสอบ ควบคุม และเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง โดยผู้ถือประทานบัตรต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของคณะกรรมการ

๗.๑.๔.๓ เมื่อมีผู้ร้องเรียนหรือปรากฏว่าการทำเหมืองแร่ทองคำเกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพของประชาชนและไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการแสวงหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยโดยรวดเร็วและเป็นธรรมตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ทั้งนี้ ในกรณีที่ปรากฏว่าผลกระทบเกิดจากการทำเหมือง ผู้ถือประทานบัตรจะต้องเยียวยาผลกระทบภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ถือประทานบัตรไม่เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ นำเงินจากหลักประกันหรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัย มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และแจ้งให้ผู้ถือประทานบัตรนำหลักประกันมาวางหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิม ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรไม่วางหลักประกันหรือจัดทำประกันภัยให้ครบถ้วนตามเดิม ภายในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุอันควร ให้อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่มีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตร

๗.๑.๔.๔ ผู้ได้รับอนุญาตต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการ ในกรณีที่ค่าเสียหายเกิดขึ้นในเขตที่ได้รับอนุญาตให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของผู้ได้รับอนุญาต ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าเสียหายต่อจิตใจที่เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทางร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ได้รับอนุญาตรู้อยู่แล้วว่าการประกอบกิจการไม่ปลอดภัยแต่ยังดำเนินการ หรือไม่รู้เพราะเหตุประมาทอย่างร้ายแรง

ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบกิจการจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่จริงนั้น ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๒ ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐

๗.๑.๕ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอน ทั้งในด้านการอนุญาต ตรวจสอบกำกับดูแล ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวกับการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำจะเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๗.๑.๕.๑ ในการขออนุญาตสำรวจแร่หรือประทานบัตรเหมืองแร่ จะต้องมีการแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้าตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ที่ขอประทานบัตรตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

๗.๑.๕.๓ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ทางราชการกำหนด

๗.๑.๕.๔ ในขั้นตอนการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EHIA) ให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ทางราชการกำหนด

๗.๑.๕.๕ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมืองตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด เพื่อเกิดการมีส่วนร่วมในการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง

๗.๑.๖ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน

เพื่อให้การประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดได้อย่างเหมาะสมเป็นธรรม รวมถึงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคมและท้องถิ่นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการเหมืองแร่ทองคำ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ ดังต่อไปนี้

๗.๑.๖.๑ ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการส่งเสริมและกำกับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีความระมัดระวังต่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๗.๑.๖.๒ ผู้ถือประทานบัตรต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โดยต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) และต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่และชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

๗.๑.๖.๓ ยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานสากล (Responsible gold mining practice) ทั้งด้านการทำเหมือง การประกอบโลหกรรม และการหลอมทองคำบริสุทธิ์ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นระยะ ๆ

๗.๑.๗ ด้านอื่น ๆ

๗.๑.๗.๑ ผู้ถือประทานบัตรแร่ทองคำ หรือแร่ชนิดอื่นและแร่ทองคำรวมอยู่ด้วยมีความประสงค์ขอต่ออายุประทานบัตร หรือผู้ถือประทานบัตรแร่ชนิดอื่นมีความประสงค์ขอเพิ่มชนิดแร่ทองคำ อีกชนิดหนึ่งลงในประทานบัตร ให้ใช้นโยบายนี้โดยอนุโลม

๗.๑.๗.๒ นโยบายนี้ไม่ครอบคลุมถึงการร่อนแร่ทองคำ โดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาต ควบคุม และกำกับดูแลการร่อนแร่เป็นการเฉพาะ

๗.๑.๗.๓ บรรดานโยบาย ระเบียบ คำสั่ง และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในนโยบายนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับนโยบายนี้ ให้ใช้นโยบายนี้แทน

๗.๒ การเปรียบเทียบกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำกับกับข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการยกร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๒ โดยได้นำรายงานการศึกษา นโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม ประธานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาประกอบการพิจารณา ยกร่างกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำด้วย

ข้อเสนอแนะในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ถูกนำมาใช้และระบุเอาไว้ในกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำแล้ว นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นบางส่วนได้ถูกนำมาปรับปรุงและกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งจะเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทุกชนิดด้วย

ตารางที่ ๗-๑ การเปรียบเทียบกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำกับข้อเสนอในรายงานของ สศช.
และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑. ข้อเสนอในรายงาน สศช. ๑.๑ ข้อเสนอด้านนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ในภาพรวม ๑.๑.๑ กำหนดนโยบายเหมืองแร่ในภาพรวมใหม่ โดยมีประเด็นที่ควรนำมาประกอบการพิจารณา ได้แก่ — กำหนดประเภทแร่ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจทุกประเภทจะต้องสามารถใช้เป็นปัจจัยนำเข้าสำหรับอุตสาหกรรมอื่นภายในประเทศ หรือเป็นแร่ที่สามารถพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงตามห่วงโซ่การผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศได้ตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิตสำหรับแร่ประเภทอื่น ๆ ควรสงวนไว้จนกว่าประเทศไทยจะสามารถพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงตามห่วงโซ่การผลิตได้ — ทบทวนประเภทกิจกรรมส่งเสริมการลงทุนใหม่ โดยยกเลิกการส่งเสริมกิจกรรมประเภทการทำเหมืองแร่ของ BOI เนื่องจากเป็นขั้นตอนการผลิตสินค้าต้นน้ำเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนามูลค่าเพิ่มตามห่วงโซ่การผลิต โดยให้มีการส่งเสริมการลงทุนในขั้นตอนการสร้างมูลค่าเพิ่มตามห่วงโซ่การผลิตแทน อาทิ กิจกรรมการนำแยกแร่ทองคำออกจากโลหะ กิจกรรมการแปรรูปทองคำเป็นเครื่องประดับ เป็นต้น	ข้อ ๗.๑.๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก ข้อ ๗.๑.๑.๗ ส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Forward linkages) เพื่อให้สินค้าที่ใช้วัตถุดิบทองคำภายในประเทศได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ตลอดจนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ ข้อ ๗.๑.๑.๖ ไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
— <u>กำหนดเขตพื้นที่ทำเหมืองแร่</u> โดยให้มีการสำรวจแหล่งแร่ที่มีศักยภาพให้แล้วเสร็จ ก่อนกำหนดเขตพื้นที่ทำเหมืองแร่ซึ่งต้องรวมถึงพื้นที่แนวกันชน เพื่อเป็นการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ทำเหมืองแร่ และป้องกันผลกระทบที่จะเกิดต่อพื้นที่ใกล้เคียง แล้วจึงเชิญชวนเอกชนให้ขออาชญาบัตรและประทานบัตร หรือใช้วิธี<u>ประมูลสัมปทาน</u> หรือการร่วมลงทุนตามแต่ประเภทแร่ — <u>วิธีดำเนินการ</u> ควรดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาทบทวนนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ในภาพรวมใหม่ เช่น พิจารณาหลักเกณฑ์ในการกำหนดประเภทแร่ การกำหนดเขตพื้นที่การทำเหมืองแร่ และกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ เป็นต้น	ข้อ ๗.๑.๓.๔ ผู้ประกอบการจะต้องจัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ข้อ ๗.๑.๑.๑ ในพื้นที่ศักยภาพแหล่งแร่ทองคำที่ภาครัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่และเปิดประมูลสิทธิเข้าสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่ (คนร.) ทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เป็นต้น โดยให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนมีบทการบริหารจัดการแร่ทุก ๕ ปี

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑.๑.๒ เห็นควรให้มีการศึกษาในเชิงลึกเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ — ศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ตลอดห่วงโซ่การผลิต หรือขั้นตอนการสร้างมูลค่าเพิ่มที่ควรสนับสนุนให้มีการลงทุนภายในประเทศไทย โดยในการศึกษาให้มีประเด็นครอบคลุมเรื่องส่วนแบ่งการตลาด และความเป็นไปได้ของตลาดที่จะรองรับกับอุตสาหกรรมที่เกิดจากการต่อยอดการผลิตด้วย — ศึกษาความเหมาะสมของอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการทำกิจการเหมืองแร่ และรูปแบบการเก็บผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสม โดยควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงความคุ้มค่าและเป็นธรรมที่ภาครัฐและชุมชนควรได้รับ และอาจใช้รูปแบบการประมูล การร่วมลงทุน รวมทั้งจะต้องครอบคลุมถึงการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดโครงการ โดยการศึกษาอาจเปรียบเทียบกับกรณีดำเนินการอื่นที่ใช้ทรัพยากรในลักษณะเดียวกัน เช่น กิจการก๊าซและน้ำมัน เป็นต้น	ข้อ ๗.๑.๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก ข้อ ๗.๑.๑.๗ ส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (Forward linkages) เพื่อให้สินค้าที่ใช้วัตถุดิบทองคำภายในประเทศได้รับการรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า ตลอดจนเกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรมตลอดห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำ ข้อ ๗.๑.๑.๑ ในพื้นที่ศักยภาพแหล่งแร่ทองคำที่ภาครัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดเขตเป็นพื้นที่เพื่อการพัฒนาเหมืองแร่ทองคำเป็นโครงการใหญ่และเปิดประมูลสิทธิเข้าสำรวจและทำเหมืองในพื้นที่	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑.๒ ข้อเสนอด้านนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ๑.๒.๑ ปรับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำใหม่ โดยหากผลการพิจารณาความเหมาะสมพบว่าแร่ทองคำเป็นแร่เชิงเศรษฐกิจที่ควรนำมาพัฒนาในเชิงพาณิชย์ ควรกำหนดให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงตลอดห่วงโซ่การผลิต และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศต่อไปโดยเร็ว ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและมีการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด รวมทั้งมีการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ โดยการใช้มาตรการส่งเสริมการลงทุนที่มากพอเป็นเครื่องมือในการจูงใจนักลงทุนให้มาลงทุนในขั้นตอนการสร้างและพัฒนาต่อเชื่อมห่วงโซ่มูลค่า อาทิ กิจกรรมการแยกแร่ทองคำออกจากโลหะผสม กิจกรรมการแปรรูปทองคำเป็นเครื่องประดับ เป็นต้น และเมื่อการศึกษาแล้วเสร็จให้นำมาเป็นแนวทางในการปรับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำใหม่ กรณีพื้นที่ที่ได้ยื่นคำขออาชญาบัตรในการสำรวจไว้แล้วแต่ยังไม่มีผลทางกฎหมาย ให้ชะลอการอนุมัติไว้ก่อน โดยให้รอผลการกำหนดประเภทแร่ การกำหนดเขตพื้นที่ทำเหมือง และการปรับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำใหม่ สำหรับพื้นที่ที่ได้รับอนุมัติอาชญาบัตรพิเศษในการสำรวจและมีสิทธิขออนุมัติประทานบัตรเพื่อทำเหมือง ซึ่งถือว่ามีผลผูกพันทางกฎหมายแล้วตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (บริษัทที่ได้รับอนุมัติอาชญาบัตรพิเศษแล้ว บริษัทอื่นจะยื่นคำขอประทานบัตรในพื้นที่ที่ได้อาชญาบัตรพิเศษนั้นไม่ได้) และอยู่ในอำนาจการพิจารณาของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ นั้นให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปได้ โดยให้คำนึงถึงบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วย โดยเฉพาะในเรื่องของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการจัดทำรายงานผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งเพิ่มมาตรการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดโครงการให้ชัดเจนในประทานบัตร	ข้อ ๗.๑.๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก ข้อ ๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ ข้อ ๗.๑.๕.๕ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑.๒.๒ แก้ไขกฎหมาย ประกาศกระทรวง กฏ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ และนโยบายเหมืองแร่ โดยกำหนดให้การทำเหมืองแบบ เปิดใช้หลักเกณฑ์เดียวกับเหมืองใต้ดิน เพิ่มรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน ปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล และปรับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถบูรณาการ ขั้นตอนการดำเนินการร่วมกันได้ ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจ การให้ประทานบัตร การกำหนดอัตรา ค่าภาคหลวง การติดตามและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูหลังปิดเหมือง เพื่อให้หน่วยงาน ปฏิบัติสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางและแปลงสู่การปฏิบัติได้ และกำหนดกลไกการทำงานร่วมกันเพื่อ การบริหารจัดการทรัพยากรแร่อย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความยั่งยืน ดังนี้ — พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (๑) ปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้ประทานบัตรใหม่ กำหนดให้การทำเหมืองแบบ เปิดใช้หลักเกณฑ์เดียวกับเหมืองใต้ดิน ซึ่งมีการกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการ <u>การปรึกษากับผู้มี ส่วนได้เสีย</u>ไว้อย่างชัดเจน และเพิ่มเรื่อง<u>การจัดทำรายงานผลกระทบด้านสุขภาพในกระบวนการขอ ประทานบัตร</u> และเรื่อง<u>การกำหนดให้มาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทุก มาตรการเป็นเงื่อนไขในการอนุมัติประทานบัตร</u> เนื่องจากการทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่ทองคำจะเกิด ปัญหาด้านมลภาวะและผลกระทบทั้งต่อวิถีชีวิตชุมชน พื้นที่ป่าไม้ แหล่งน้ำ ตลอดจนสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปอย่างมาก	ข้อ ๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็น ด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถ วินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประจามติของประชาชน ในพื้นที่ ข้อ ๗.๑.๓.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ ใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือใบอนุญาตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือ (EHIA)	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
(๒) เพิ่มรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน ให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้เสียทั้งในพื้นที่โครงการ และผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการ โดยพัฒนากระบวนการให้ประชาชนและชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ตั้งแต่ช่วงก่อนการอนุญาต ช่วงระหว่างการทำเหมืองแร่ และช่วงก่อนการปิดเหมืองแร่ (๓) <u>ปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแล</u> โดยให้มีผู้แทนของสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในคณะกรรมการตาม พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ <u>เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบในพื้นที่ประทานบัตรหลังปิดทำเหมือง และเพื่อให้กระบวนการกำกับดูแลมีหน่วยงานที่มีผู้มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมด้วย</u> รวมทั้งในการกำกับดูแลฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการทำเหมืองสิ้นสุดลง ควรกำหนดให้มีการจัดการถมหรือปรับพื้นที่ดินให้เป็นตามเดิมให้มากที่สุด โดยไม่ต้องมีชื่อยกเว้น (มาตรา ๖๓ และมาตรา ๗๒) เพื่อให้สามารถรักษาสภาพแวดล้อมได้ใกล้เคียงกับสภาพเดิม และกำหนดให้มีการตั้งกองทุนฟื้นฟู หรือเงินค่าประกันการฟื้นฟู และกองทุนพัฒนาชุมชน และกองทุนพัฒนา อบต. ตลอดจนกำหนดให้มีการจัดทำแผนมวลชนสัมพันธ์ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และทั่วถึง เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน	ข้อ ๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประจามติของประชาชนในพื้นที่ ข้อ ๗.๑.๕.๕ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ข้อ ๗.๑.๔.๒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
(๔) ปรับปรุงขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถบูรณาการการดำเนินการร่วมกันได้ในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจ การให้ประทานบัตร การกำหนดอัตราค่าภาคหลวง การติดตามและป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง พร้อมทั้งกลไกการบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรแร่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นแนวทางและแปลงสู่การปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน — พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เพิ่มเรื่องพื้นที่แนวกันชน การแบ่งปันผลประโยชน์จากค่าภาคหลวงให้ อบต. ในพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบ และการจัดตั้งกองทุนหรือเงินประกันการฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการปิดเหมืองไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยจัดเก็บจากผู้ประกอบการและมีการบริหารจัดการภายใต้ขอบเขตอำนาจของภาครัฐ เพื่อให้มีเงินทุนในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมืองที่แน่นอน	ข้อ ๗.๑.๓.๔ ผู้ประกอบการจะต้องจัดทำแนวกั้นพื้นที่กันชนการทำเหมือง และการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ข้อ ๗.๑.๒.๒ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่อยู่ติดกัน ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
— พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ <u>ปรับเปลี่ยนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน และการดูแลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเฉพาะการทำเหมืองขนาดเล็ก รวมทั้งให้มีกระบวนการสร้างองค์ความรู้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าว และกำหนดให้การใช้เงินค่าภาคหลวงที่แบ่งสรรให้ อบต. ใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ</u> <u>๑.๒.๓ ทบทวนวิธีการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทนที่เก็บจากการทำเหมืองในปัจจุบันให้สอดคล้องกับแนวโน้มราคาทองคำในตลาดโลกและผลตอบแทนจากการบริหารจัดการผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</u> ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บผลประโยชน์ตอบแทนควรจะต้องติดตามแนวโน้มสถานการณ์ทองคำอย่างใกล้ชิด โดยกำหนดให้มีการทบทวนอัตราค่าภาคหลวงใหม่ในกรณีที่ราคาทองคำในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้นผิดปกติ เช่น สูงขึ้นถึงค่าเพดานขั้นสูงสุดที่กำหนดไว้ (ปัจจุบันกำหนดไว้ว่า ราคาทองคำสูงกว่ากรัมละ ๑,๕๐๐ บาทเป็นต้นไป ให้เก็บค่าภาคหลวงร้อยละ ๒๐ ของมูลค่าที่ผลิตได้) เนื่องจากราคาทองคำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง	ข้อ ๗.๑.๒.๑ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษให้แก่รัฐ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวดที่ ๕ แบ่งการทำเหมืองออกเป็น ๓ ประเภท ตามขนาดและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเหมืองแร่ประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นเหมืองขนาดเล็กและมีผลกระทบน้อย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดเป็นผู้ออกประทานบัตร นอกจากนี้ ยังกำหนดวัตถุประสงค์การใช้ผลประโยชน์พิเศษที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการจัดสรรอย่างชัดเจน

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑.๒.๔ ปรับปรุงกระบวนการกำกับดูแลการทำเหมืองแร่ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น — ปรับบทบาทของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) จากหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการกำกับดูแล ดำเนินงานด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม และตรวจสอบในพื้นที่ประทานบัตร เพื่อให้การดำเนินการทำเหมืองแร่เป็นไปตามมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยในการทำงานให้<u>จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> ได้แก่ ผู้แทน กพร. และผู้แทนจาก อบต. ชุมชน หน่วยราชการในพื้นที่ที่ตั้งเหมืองที่เกี่ยวข้อง โดยมี สผ. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ และ กพร. เป็นผู้ช่วยเลขานุการ — ทบทวนการกระจายอำนาจให้องค์การบริหารราชการส่วนตำบล (อบต.) ให้เหมาะสมกับขีดความสามารถที่จะดำเนินการได้ โดยกำหนดให้ทำหน้าที่<u>ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมเฉพาะในเหมืองขนาดเล็กเท่านั้น</u> สำหรับเหมืองขนาดใหญ่ต้องให้ผู้มีความรู้ทางเทคนิคสูง จึงควรจัดตั้งเป็นคณะทำงานเพื่อกำกับ ดูแล อาจจะเป็นชุดเดียวกับข้อ ๒.๔.๑ — เพิ่มประสิทธิภาพหน่วยงานท้องถิ่น เช่น <u>เจ้าหน้าที่ อบต.</u> โดยการให้องค์ความรู้ฝึกอบรม เป็นต้น เพื่อให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการตามที่ได้รับมอบอำนาจตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรในขั้นตอนแรก รวมทั้งให้มีศักยภาพในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในเหมืองขนาดเล็ก ตลอดจนเป็นผู้ประสานงานกับชุมชนในพื้นที่	ข้อ ๗.๑.๔.๒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวดที่ ๕ แบ่งการทำเหมืองออกเป็น ๓ ประเภท ตามขนาดและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเหมืองแร่ประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นเหมืองขนาดเล็กและมีผลกระทบน้อย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดเป็นผู้ออกประทานบัตร

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๑.๒.๕ กำหนดมาตรการในการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดโครงการให้มีความชัดเจนมากขึ้น อาทิ การกำหนดแผนการใช้ที่ดินในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาให้เป็นแหล่งเกษตรกรรม หรือพัฒนาให้เป็นแหล่งป่าไม้ เป็นต้น และให้มีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน รวมทั้งเพิ่มเงื่อนไขในการฟื้นฟูพื้นที่ ดังนี้ — กำหนดเงื่อนไขให้มีการปลูกป่าชดเชย โดยให้ผู้ได้รับอนุญาตพิเศษสำรวจเหมืองแร่ทองคำ และประทานบัตรทำเหมือง จะต้องปลูกป่าชดเชยพื้นที่ป่าที่ถูกทำลายทั้งจำนวนและพันธุ์ไม้ อาทิ ไม่น้อยกว่า ๓ เท่า รวมถึงให้มีการดูแลรักษาพื้นที่ที่ได้ทำการฟื้นฟูภายหลังประทานบัตรสิ้นสุดลงแล้วอย่างต่อเนื่อง อาทิ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี โดยระบุไว้ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม — กำหนดให้มีการตั้งกองทุนฟื้นฟู หรือเงินค้ำประกันการฟื้นฟูที่ชัดเจน และแยกต่างหากจากกองทุนที่ใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของภาครัฐ และอาจพิจารณาใช้หลักเกณฑ์ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย โดยให้ผู้ได้รับอนุญาตพิเศษสำรวจแร่ทองคำและประทานบัตรทำเหมืองจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟู รวมถึงการจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชน เพื่อช่วยเหลือการสร้างสาธารณูปโภคในชุมชน และกองทุนพัฒนา อบต. โดยกำหนดไว้ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ — กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง โดยทำหน้าที่ในการควบคุม ดูแลการดำเนินงาน ตามมาตรการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดเหมือง โดยกำหนดไว้ใน พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๑๐	ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๒. ความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๒.๑ การให้สิทธิสำรวจและการให้ประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ อาจต้องพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบใหม่ โดยต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้ประกอบการต่อจำนวนพื้นที่ที่ได้รับสิทธิการทำเหมือง เพราะจากข้อเท็จจริงมีผู้ประกอบการเพียงน้อยรายที่ได้สิทธิทำเหมืองในขณะที่ได้รับอนุญาตพื้นที่ทำเหมืองเป็นจำนวนมาก และในการทำเหมืองต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนต่อรัฐ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สิทธิการมีส่วนร่วมของชุมชน และความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มในขั้นตอนการแต่งแร่ให้เป็นทองคำบริสุทธิ์ด้วย	ข้อ ๗.๑.๒.๑ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษให้แก่รัฐ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก ข้อ ๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประจามติของประชาชนในพื้นที่ ข้อ ๗.๑.๕.๕ ในขั้นตอนการประกอบกิจการ ให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียของประชาชนในพื้นที่ร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ข้อ ๗.๑.๑.๔ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการทำเหมืองแร่ทองคำตลอดห่วงโซ่การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มภายในประเทศ จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำที่ได้จากการทำเหมืองไปต่างประเทศอีก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๒.๒ ควรให้มีการพิจารณาทบทวนนโยบายและขั้นตอนการทำเหมืองแร่ทุกประเภทในภาพรวมทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะแต่การทำเหมืองแร่ทองคำเท่านั้น โดยพิจารณาความคุ้มค่าของผลประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับผลกระทบในระยะยาวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชน สังคม รวมถึงสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ และการฟื้นฟูพื้นที่ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุด ๒.๓ การกำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ ควรพิจารณากำหนดให้ผันแปรตามศักยภาพและผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย นอกเหนือจากที่กำหนดให้เป็นอัตราก้าวหน้าตามระดับราคาทองคำ เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีศักยภาพและผลกระทบจากการทำเหมืองไม่เท่ากัน รวมทั้งควรคำนึงถึงมูลค่าของแร่ทุกชนิดที่ได้จากการทำเหมืองด้วย ๒.๔ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นหลัก ๆ ที่ควรให้ความสำคัญในการพิจารณาให้ประธานบัตรทำเหมืองแร่ ได้แก่ ๒.๔.๑ <u>พื้นที่การทำเหมือง</u> การกำหนดพื้นที่ในการทำเหมืองต้องระบุให้ชัดเจน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑ เอ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ต้นน้ำนั้น เห็นควรให้หลีกเลี่ยงโดยกำหนดให้เป็นพื้นที่ห้ามทำเหมือง	ข้อ ๗.๑.๒.๑ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษให้แก่รัฐ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คุ้มค่า และเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่ (คนร.) ทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เป็นต้น โดยให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนมีบทการบริหารจัดการแร่ทุก ๕ ปี พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่ (คนร.) ทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เป็นต้น โดยให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนมีบทการบริหารจัดการแร่ทุก ๕ ปี

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๒.๔.๒ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ที่ผ่านมา ไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ทำให้เกิดปัญหาตามมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการติดตามการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม <u>ควรพิจารณาให้หน่วยงานที่เป็นผู้อนุญาตประทานบัตรและมีหน้าที่โดยตรงในการกำกับดูแล หรือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u> ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้ความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดำเนินการ นอกจากนี้ ควรมีการพิจารณารูปแบบของ<u>การจัดตั้งกองทุนจัดการด้านสิ่งแวดล้อม</u>ว่าควรจะดำเนินการในลักษณะใดจึงจะเหมาะสม โดยให้ยึดหลักธรรมาภิบาล ๒.๔.๓ เทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง ในการอนุมัติประทานบัตรการทำเหมือง <u>ควรมีการพิจารณาเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง</u> โดยควรคำนึงถึงเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ๒.๔.๔ การฟื้นฟูพื้นที่ภายหลังการทำเหมือง เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการพังทลายของดินและพื้นที่ลุ่มน้ำ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมา การทำเหมืองในประเทศไทยยังไม่สามารถฟื้นฟูพื้นที่ให้กลับคืนสู่สภาพที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ จึง<u>ควรมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการที่จะดำเนินการไว้ให้ชัดเจน</u>	ข้อ ๗.๑.๔.๒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีการพิจารณาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง มาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๒.๔.๕ ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากแต่ไม่ค่อยมีการพูดถึงหรือได้รับความสนใจน้อยมาก โดยในกรณีของการทำเหมืองแร่ทองคำอาจใช้บริษัทปูนซีเมนต์ที่จังหวัดสระบุรี เป็นตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจ	ข้อ ๗.๑.๖.๑ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่จะร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในการส่งเสริมและกำกับดูแลการประกอบการเหมืองแร่ทองคำให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีความระมัดระวังต่อการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ข้อ ๗.๑.๖.๒ ผู้ถือประทานบัตรต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ โดยต้องผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมแร่ (CSR-DPIM) และต้องให้ความร่วมมือเข้าร่วมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่และชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ข้อ ๗.๑.๖.๓ ยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานสากล (Responsible gold mining practice) ทั้งด้านการทำเหมือง การประกอบโลหกรรม และการหลอมทองคำบริสุทธิ์ โดยมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานเป็นระยะ ๆ	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๓. ความเห็นของกระทรวงการคลัง ๓.๑ เห็นด้วยกับข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามที่เสนอคณะรัฐมนตรี ๓.๒ สำหรับการทบทวนวิธีการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำ เห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยในการกำหนดอัตราค่าภาคหลวงดังกล่าว จะต้องครอบคลุมถึงต้นทุนของการแก้ไขและรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกทำลายไปจากการทำเหมืองแร่ด้วย นอกจากนี้ ในการพิจารณาปรับปรุงอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ <u>ควรให้กระทรวงการคลังซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาเรื่องรายได้ของรัฐบาลร่วมพิจารณาการกำหนดอัตราค่าภาคหลวงแร่ทองคำ ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม</u> เนื่องจากการจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่มีลักษณะเหมือนกับการจัดเก็บภาษีอากรทั่วไป ที่กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ๓.๓ สำหรับการให้สิทธิสำรวจและการให้สัมปทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ เห็นควรให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้ประกอบการต่อจำนวนพื้นที่ที่ได้รับสิทธิการทำเหมือง และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากเกินไป ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ และควรมีประสิทธิภาพในการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในประเทศ	ข้อ ๗.๑.๒.๑ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์พิเศษให้แก่รัฐ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เหมาะสม คุ่มค่า และเป็นธรรมต่อภาครัฐ ครอบคลุมปัจจัยด้านราคาทองคำ ความผันแปรตามศักยภาพของแหล่งแร่ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งจะกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ครอบคลุมปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต และสถานการณ์ราคาทองคำ ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๔. ความเห็นของกระทรวงมหาดไทย ๔.๑ <u>ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้ประทานบัตร ซึ่งควรมีการกำหนดขั้นตอนหลักเกณฑ์ วิธีการในการขอประทานบัตร มาตรการในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชน ทั้งในพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ตั้งแต่ช่วงก่อนอนุญาต ระหว่างการทำเหมืองแร่ และการฟื้นฟูพื้นที่หลังการปิดเหมือง</u> ๔.๒ <u>หลักเกณฑ์การจัดสรรผลประโยชน์จากอากรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่มีความเป็นธรรมต่อพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากโครงการซึ่งได้รับการจัดสรรอากรค่าภาคหลวงแร่เท่ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่ได้รับผลกระทบ จึงควรปรับหลักเกณฑ์ฯ ให้พื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ในอัตราเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ประทานบัตรเพื่อความเป็นธรรมต่อผู้ได้รับผลกระทบและเป็นงบประมาณในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ควรกำหนดไว้ในกฎหมายรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> ๔.๓ <u>กำหนดมาตรการฟื้นฟูพื้นที่หลังปิดโครงการให้มีความชัดเจน เช่น การกำหนดให้มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการฟื้นฟูพื้นที่ การจัดทำแผนปฏิบัติการในการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อย่างชัดเจน โดยกำหนดมาตรการให้ผู้รับอนุญาตหรือประทานบัตรมีหน้าที่ในการฟื้นฟูพื้นที่ เช่น การปลูกป่าทดแทน การจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูเพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u>	ข้อ ๗.๑.๓.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ใบอนุญาตแต่งแร่ ใบอนุญาตประกอบโลหกรรม หรือใบอนุญาตอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ขอจะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หรือ (EHIA) ข้อ ๗.๑.๕.๒ ในขั้นตอนการขอประทานบัตร ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชน สำหรับกรณีที่ประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วยกับการทำเหมือง และผู้ออกประทานบัตรไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้ข้อยุติ ต้องจัดให้มีการทำประชาคมติของประชาชนในพื้นที่ ข้อ ๗.๑.๒.๒ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่อยู่ติดกัน ข้อ ๗.๑.๓.๓ ในขั้นตอนการทำเหมือง ผู้ขอจะต้องจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ กองทุนเผื่อระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง การจัดทำประกันภัยความรับผิดชอบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลภายนอก	

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๕. ความเห็นของกระทรวงอุตสาหกรรม ๕.๑ เห็นชอบในหลักการตามข้อเสนอของ สศช. ข้อ ๒.๓.๑ และข้อ ๒.๓.๒ (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) ที่มอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับข้อเสนอด้านนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำดำเนินการ โดยนำความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกอบการพิจารณาด้วย <u>เว้นแต่ กรณี ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอให้กำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ เอ เป็นพื้นที่ห้ามทำเหมือง</u> เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้กำหนดแนวทางการดำเนินการคำขอสืบสิทธิสำรวจและทำเหมืองแร่ในพื้นที่ดังกล่าวไว้แล้ว โดยกำหนดให้ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเป็นราย ๆ ไป ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่แล้ว ๕.๒ สำหรับข้อเสนอของ สศช. ข้อ ๒.๓.๒ (๖) ที่ให้<u>ชะลอการอนุญาตอาชญาบัตรในการสำรวจแร่ทองคำ</u>ไว้ก่อนเพื่อรอผลการศึกษาของคณะทำงานร่วมในการกำหนดประเภทแร่เศรษฐกิจ การกำหนดเขตพื้นที่ทำเหมือง และการปรับปรุงนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเสนอดังกล่าวยังไม่เหมาะสมที่จะใช้บังคับในปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจาก (๑) การอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษเพื่อการสำรวจแร่ทองคำเป็นการให้สิทธิแก่ภาคเอกชนในการดำเนินการสำรวจทางธรณีวิทยาในชั้นรายละเอียดเพื่อพิสูจน์ทราบหาพื้นที่บริเวณใดมีแหล่งแร่อุดมสมบูรณ์ คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่ โดยยังมิได้รับสิทธิในการทำเหมือง ผู้รับสิทธิในการสำรวจยังไม่มีผลตอบแทนทางการเงินจากการสำรวจแหล่งแร่ การสำรวจแร่ทองคำต้องใช้เงินทุนและระยะเวลามาก ตลอดจนต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินการ นอกจากนี้ การสำรวจแร่ในชั้นรายละเอียดเป็นกิจการที่มีความเสี่ยงสูงมาก โอกาสที่จะพบแหล่งแร่ที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์ต่ำ การชะลอการอนุญาตอาชญาบัตรในการสำรวจแร่ทองคำจะมีผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนของนักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้สูญเสียโอกาสในการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของประเทศ ขณะเดียวกันในปัจจุบันเงื่อนไขการลงทุนสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำเอื้อประโยชน์โดยตรงต่อประเทศ กล่าวคือในขั้นตอนของการสำรวจแหล่งแร่ซึ่งเป็นการลงทุนที่ยังไม่มีผลตอบแทนจากการผลิตแร่ ภายใต้กฎหมายการลงทุนของคนต่างด้าว นักลงทุนต่างชาติถือหุ้นได้ไม่จำกัด หากพบแหล่งแร่ที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์การขอประทานบัตรทำเหมืองแร่จะต้องมีผู้ถือหุ้นชาวไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๑ พร้อมทั้งต้องชำระผลประโยชน์ตอบแทนพิเศษแก่รัฐ และค่าภาคหลวงแร่ในอัตราที่สูงกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ (๒) การที่ภาคเอกชนได้รับอาชญาบัตรสำรวจแร่จะต้องดำเนินการสำรวจแร่ชั้นรายละเอียด		พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่ (คนร.) ทำหน้าที่เสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่หรือชนิดแร่ที่สมควรสงวนหวงห้ามหรืออนุรักษ์ไว้ และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง เป็นต้น โดยให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงแผนมีบทการบริหารจัดการแร่ทุก ๕ ปี

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
พร้อมทั้งรายงานผลการสำรวจต่อภาครัฐ ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ภาครัฐสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ในอนาคต (๓) ปัจจุบันมีคำขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำที่ผ่านการพิจารณาของหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว และอยู่ระหว่างการรอพิจารณาอนุญาต จำนวน ๕๐ คำขอ การชะลอการอนุญาตต่อไปเพื่อรอผลการศึกษาของคณะทำงานที่ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ขออาชญาบัตรพิเศษดังกล่าว ซึ่งผู้ขอฯ อาจนำเรื่องขึ้นสู่ศาลปกครอง จะทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อคณะรัฐมนตรีและกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การสำรวจแหล่งแร่ของภาคเอกชน ซึ่งมีความพร้อมด้านการลงทุนค้นหาศักยภาพของแร่ภายในประเทศ และเพื่อให้ได้มีข้อมูลในการพัฒนาทรัพยากรแร่อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศ จึงเห็นควรให้ดำเนินการคำขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำตามนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้เดิม และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป จนกว่าการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทั่วไปในภาพรวมของคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ข้อสรุปที่ชัดเจน		

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๖. ความเห็นของประธานกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๖.๑ <u>ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ติดตามเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมและดำเนินงานโครงการป้องกันแก้ไขปัญหาสีเขียวสิ่งแวดล้อมและโครงการฟื้นฟูพื้นที่ทำเหมืองแร่แล้ว</u> ๖.๒ <u>ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมให้ความเห็นในการพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการ</u> ให้ความเห็นคำแนะนำและการรายงานข้อเท็จจริงต่อผู้มีอำนาจตามกฎหมาย หากรัฐบาลมีนโยบายให้อาษญาบัตรพิเศษแก่เอกชนรายใด ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้ง ๒ ข้อ ด้วย ๖.๓ เห็นควรในการ<u>ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ</u> เกี่ยวกับการอนุญาตการทำเหมืองแร่และการปิดเหมือง ๖.๔ <u>การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</u> ยังมืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกพื้นที่ประทานบัตรที่ได้รับผลกระทบและเห็นว่าการจัดสรรไม่เป็นธรรม ซึ่งคณะอนุกรรมการอำนวยการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำข้อมูลผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปพิจารณาประกอบ	ข้อ ๗.๑.๔.๒ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย ตัวแทนผู้ถือประทานบัตร ผู้แทนกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ ข้อ ๗.๑.๒.๒ ผู้ขอจะต้องจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำตั้งอยู่ และองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่อยู่ติดกัน	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวดที่ ๕ แบ่งการทำเหมืองออกเป็น ๓ ประเภท ตามขนาดและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเหมืองแร่ประเภทที่ ๑ ซึ่งเป็นเหมืองขนาดเล็กและมีผลกระทบน้อย ให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแร่จังหวัดเป็นผู้ออกประทานบัตร

ข้อเสนอในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สาระสำคัญของกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ	หมายเหตุ
๗. ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็นให้จัดการให้อาชญาบัตรพิเศษและประทานบัตรเพิ่มเติมแก่บริษัท อัคราฯ เนื่องจากตรวจสอบแล้ว เห็นว่า <u>ภาครัฐไม่ได้ผลประโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่ากับการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u> ๗.๑ เห็นสมควรให้ บริษัท อัคราฯ ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำและเงิน ตามประทานบัตรจำนวน ๔ แปลง ได้แก่ ประทานบัตรที่ ๒๖๙๑๐/๑๕๓๖๕, ๒๖๙๑๑/๑๕๓๖๖ และ ๒๖๙๑๑/๑๕๓๖๗ ชนิดแร่ทองคำ ในพื้นที่ตำบลเขาเจ็ดยอด อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และประทานบัตรที่ ๒๖๑๖๘/๑๕๓๖๘ ชนิดแร่ทองคำ ในพื้นที่ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ จนเสร็จสิ้นเท่านั้น ๗.๒ หน่วยงานของรัฐควรพิจารณาจัดให้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน ตามคำขอประทานบัตรของบริษัท อัคราฯ จำนวน ๕ แปลง ได้แก่ คำขอประทานบัตรที่ ๑/๒๕๔๖, ๕/๒๕๔๖, ๖/๒๕๔๖ และ ๑/๒๕๔๗ ชนิดแร่ทองคำ และคำขอประทานบัตรที่ ๔/๒๕๔๖ ชนิดแร่ทองคำและเงิน ในพื้นที่ตำบลเขาเจ็ดยอด อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ๗.๓ หน่วยงานของรัฐควรพิจารณาให้อาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ ตามคำขอประทานบัตรของบริษัท อัคราฯ จำนวน ๑๐๕ แปลง ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ และหน่วยงานของรัฐควรไม่พิจารณาการทำเหมืองแร่ตามอาชญาบัตรพิเศษอีก (เนื่องจากการได้อาชญาบัตรพิเศษ มีข้อผูกพันตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มาตรา ๔๘ ที่กำหนดให้ผู้ที่ยื่นคำขอประทานบัตรต่อไป ได้เฉพาะแต่ผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษเท่านั้น) เพื่อเกื้อรักษาทรัพยากรทองคำและเงินไว้เป็นสมบัติของประเทศชาติและอนุชนรุ่นหลัง ๗.๔ ให้หน่วยงานของรัฐกำกับควบคุมการสำรวจแร่ มิให้มีการสำรวจในที่ดินของราษฎร เว้นแต่ได้รับการยินยอมอย่างชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และชดเชยค่าเสียหายอันเป็นผลจากการสำรวจแร่แก่ราษฎรจนครบถ้วน ๗.๕ ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาเตรียมการให้พื้นที่ประทานบัตร จำนวน ๔ แปลง ตามข้อ ๗.๑ ภายหลังการประกอบกิจการ พื้นที่คำขอประทานบัตร จำนวน ๕ แปลง ตามข้อ ๗.๒ และพื้นที่คำขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ จำนวน ๑๐๕ แปลง ตามข้อ ๗.๓ เป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ๗.๖ ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาส่งเสริมการลงทุนจากบริษัทต่างชาติในกิจการเหมืองแร่ทองคำและเงินที่ดำเนินการในประเทศไทย	ข้อ ๗.๑.๑.๖ ไม่มีการให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ	พ.ร.บ. แร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๑ กำหนดให้มีการพิจารณาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ความเหมาะสมของเทคโนโลยีที่ใช้ในการทำเหมือง มาตรการในการป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

๗.๓ สรุป

บทที่ ๗ นำเสนอกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๗ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการบริหารจัดการแหล่งแร่ทองคำ กำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์สำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำในพื้นที่ที่รัฐได้สำรวจและมีข้อมูลเพียงพอ ไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำไปต่างประเทศ ไม่ให้สิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี จ้างเหมาบริการต่าง ๆ จากผู้ประกอบการไทยเป็นหลัก รวมถึงส่งเสริมให้มีช่องทางในการปรึกษาหารือและยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่การผลิต

๒) ด้านผลประโยชน์ตอบแทนแก่รัฐและท้องถิ่น ปรับปรุงผลประโยชน์ให้ภาครัฐให้เหมาะสม ปรับเพิ่มผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ อบต. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่

๓) ด้านความปลอดภัย การป้องกันรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูพื้นที่ กำหนดให้มีการวางหลักประกันการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูพื้นที่ จัดตั้งกองทุน หลักประกัน และการประกันภัยต่างๆ จัดทำแนวพื้นที่กันชนการทำเหมือง (Buffer Zone) จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน (Baseline Data) ก่อนการทำเหมือง

๔) ด้านการกำกับดูแลผู้ประกอบการ กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมและเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง และเมื่อมีการร้องเรียนให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างทันท่วงทีและเป็นที่ยอมรับ รวมถึงกำหนดมาตรการเยียวยาและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๕) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดทำ EIA หรือ EHIA ในขั้นตอนการขอประทานบัตรต้องมีการรับฟังความคิดเห็น ถ้าไม่ได้ข้อยุติต้องมีการจัดทำประชามติของประชาชนในพื้นที่ ในขั้นตอนประกอบกิจการให้มีตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมเป็นคณะกรรมการควบคุมเฝ้าระวังผลกระทบจากการทำเหมือง

๖) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามและผ่านการทวนสอบมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม CSR-DPIM เข้าร่วมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของภาครัฐและชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงยกระดับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำให้มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานสากล (Responsible gold mining practice)

๗) ด้านอื่น ๆ กำหนดให้ใช้นโยบายนี้โดยอนุโลมกับผู้ถือประทานบัตรที่ขอต่ออายุหรือขอเพิ่มชนิดแร่ทองคำ แต่ไม่ใช้บังคับกับการร่อนแร่ทองคำ

ทั้งนี้ ในส่วนท้ายของบทที่ ๗ ได้เสนอข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าข้อเสนอแนะในรายงานของ สศช. และความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ได้ถูกนำมาใช้และระบุเอาไว้ในกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำแล้ว

บรรณานุกรม

- “แร่ทองคำ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.mne.eng.psu.ac.th/knowledge/mine/gold๕.htm>
- “คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗๒/๒๕๕๙ เรื่อง การแก้ไขปัญหามลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำ”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๒๘๙ ง, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙, หน้า ๖ – ๗.
- “ทอง ๗๐๐ ล้าน กระจาย ๓๑ จังหวัด พร้อมให้ชุด!”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/content/๕๑๘๔๘>
- Maxwell Stamp Plc. The Social and Economic Impacts of Gold Mining. Commissioned by The World Gold Council Published ๓rd June ๒๐๑๕. [On-line]. Available: <https://www.gold.org/download/file/๓๘๒๓/the-social-and-economic-impacts-of-gold-mining.pdf>.
- Natural Resource Holding (๒๐๑๓) Global Gold ๒๐๑๓ – Mine and Deposit Rankings.
- PricewaterhouseCoopers (๒๐๑๒) Corporate income taxes, mining royalties and other mining taxes A summary of rates and rules in selected countries. Global Mining Update June ๒๐๑๒.
- Thomas, Kenneth W., and Kilmann, Ralph H. ๒๐๑๐. Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument Profile and Interpretive Report [On-line]. Available: <https://www.cpp.com/pdfs/smpl๒๔๘๒๔๘.pdf>.
- U.S. Geological Survey (๒๐๑๗) Mineral Commodity Summaries (Gold), January ๒๐๑๗.
- World Gold Council (๒๐๑๗) Gold Demand Trend Full Year ๒๐๑๖, Published ๓rd February ๒๐๑๗.
- กรมทรัพยากรธรณี. “แหล่งแร่ทองคำในประเทศไทย”. รายงานและเอกสารเผยแพร่ตามประเภทแร่. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.dmr.go.th/download/document/minerals/bookgold/g๒๘_๓๓.pdf, ไม่ระบุปีที่พิมพ์.
- คณะกรรมการย่อยการวางระบบการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม. ร่างรายงานระบบการติดตามและเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม. ร่างที่ ๒ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๙
- จุฬารัตน์ ชมพันธ์. การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๕.

- ทักษิณา ธรรมอินทอง. การประเมินมูลค่าที่ดินความถี่ ๓G ของประเทศไทย. งานวิจัยเฉพาะเรื่อง เศรษฐศาสตร์มหบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ), คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๓, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/ec/๑๓๘๗/๐๓chapter๒.pdf>, ๒๕๖๐
- นวรรตน์ ไกรพานนท์ และโอลดา ยาทัม (๒๕๕๐). การใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ก๊อปปี้ เอ็กซ์เพรส. ๖๗ หน้า.
- นายวิษณุ ทับเที่ยง. การขจัดปัญหาความขัดแย้งด้านการจัดสรรผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ทองคำ. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารระดับสูง สำนักงาน ก.พ. ประจำปี ๒๕๕๗.
- นิรมล สุธรรมกิจ (๒๕๕๗) ประสิทธิภาพของตลาดมลพิษ ความล้มเหลวของตลาด และการแทรกแซงของรัฐ. เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม (ศ.๔๗๔) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกป้อง จันวิทย์. การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์: แนวคิดและวรรณกรรมปริทัศน์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔.
- ภราดร ปรีดาศักดิ์ (๒๕๕๒) เหตุแห่งปัญหามลพิษ: มุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ คอลัมน์เศรษฐศาสตร์ตลาดวิชา หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒.
- ภูริ สิริสุนทร และณพล สุกใส (๒๕๕๕) ระบบการคลังปิโตรเลียมของไทย: บทสำรวจและการวิเคราะห์ รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.
- มหาดไทย, กระทรวง “หนังสือด่วนที่สุด ที่ มท. ๐๙๑.๔/๑๔๒๔ เรื่อง นโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ”. ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒.
- ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย. “เกือบ ๘๐% ของประชาชนรอบเหมืองทองคำพิจารณาต้องการเหมือง” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.area.co.th/thai/area_announce/area_press.php?strquey=press_announcement๑๔๒๘.htm, ๒๕๕๙.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการจัดทำแนวทางบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ. เสนอ กรมทรัพยากรธรณี กันยายน ๒๕๕๒.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์และสังคมในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ที่สมดุลและเหมาะสมกับประเทศไทย. เสนอ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.
- สมลักษณ์ หุตานุวัตร. แนวทางปฏิรูปและแก้ไขปัญหาเหมืองแร่ทองคำ. คอลัมน์พลวัตปฏิรูปสถาบันปฏิรูปประเทศไทย หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการศึกษานโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ. มกราคม ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ความรับผิดชอบต่อสังคม CSR: Corporate Social Responsibility. กรุงเทพมหานคร. ก.พลพิมพ์ (๑๙๙๖) จำกัด, ๒๕๕๒.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. นโยบายส่งเสริมการลงทุน ๗ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.boi.go.th/index.php?page=policies_for_investment_promotion, ๒๕๖๐

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, สรุปผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน), ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

สุรรัตน์ ผลศิลป์, พีระพงศ์ ตริยเจริญ, อัมพิกา บันสิทธิ์, วิศิษฐ์ โล้เจริญรัตน์ (๒๕๕๖). โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนอุตสาหกรรมโลหการเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กลุ่มที่ ๑ อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า อุตสาหกรรมซิลิกอน และอุตสาหกรรมโลหะมีค่า. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม

75/10 ถนนพระรามที่ 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400.

โทร. 0-2202-3555, 0-2202-3565, 0-2202-3567 โทรสาร.0-2644-8746

Website : <http://www.dpim.go.th>